

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Diplomová práce

Bc. Kateřina Tomíčková

**Chybovost v překladech právních textů do češtiny publikovaných
v Úředním věstníku EU**

The Rate of Translation Errors in Czech Legal Texts Published in the
Official Journal of the European Union

Praha 2019

Vedoucí práce: PhDr. Bc. Tomáš Svoboda, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. dubna 2019

.....

Jméno a příjmení

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce, panu doktoru Tomáši Svobodovi, za jeho cenné rady, komentáře a podnětnou diskusi v průběhu psaní této práce. Za trpělivost, péči a neutuchající podporu děkuji své rodině a partnerovi. V neposlední řadě velký dík rovněž patří mým skvělým kolegům v Českých překladech, nejen za jejich podporu, ale také za to, že mě vybavili veškerými technickými znalostmi a dovednostmi, díky nimž jsem výzkum v této práci dokázala uskutečnit.

Abstrakt

Tato diplomová práce zkoumá chybovost v českých překladech právních textů publikovaných v Úředním věstníku Evropské unie pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvalitu. V teoretické části je stanoven cíl práce, jímž je zjistit chybovost zkoumaných textů, a jsou vymezeny dílčí hypotézy. Následně jsou zmapována specifika překladů pro instituce EU, jimiž se tento typ překladu vyděluje ze širší kategorie právního překladu. Jsou představeny metody zkoumání, pomocí nichž se práce pokusí cílů dosáhnout a ověřit či vyvrátit stanovené hypotézy; a také je popsán korpus vytvořený pro účely práce, jež tvoří právně závazné texty – nařízení, směrnice a rozhodnutí publikované mezi lety 2004 až 2018. Teoretickou část uzavírá definování chyby pro účely práce na základě možností zvolené metody a srovnání různých metrik měření chybovosti. Empirická část se soustředí na faktický výzkum a popisuje problémy spojené se zvolenou metodou, s nimiž bylo nutné se při zkoumání vypořádat. Poté jsou prezentovány výsledky výzkumu, zda byly hypotézy ověřeny či vyvráceny, a nastíněny možnosti dalšího výzkumu.

Klíčová slova: právní překlad, institucionální překlad, právní texty, Evropská unie, chybovost, chyba, nástroje CAT, nástroje QA, Xbench, kontrola kvality

Abstract

This thesis investigates the rate of translation errors in Czech legal texts published in the Official Journal of the European Union using automated quality assurance tools. In the theoretical part, the aim of the thesis—to determine the error rate of analyzed text—is set, and individual hypotheses are defined. Subsequently, individual reasons which make translation for the EU institutions specific and why it is a separate subcategory within legal translation are listed. The method used to achieve the set objective and to confirm or disprove proposed hypotheses is described as well as the corpus which has been created for the analysis is presented. The corpus is comprised of legally binding texts—regulations, directives, and decisions published in the Official Journal of the European Union between 2004 and 2018. In the theoretical part, a definition of an error established for the purpose of this thesis is also provided. The definition was created based on QA tools options and a comparative analysis of different metrics used to evaluate the error rate in translation. The empirical part focuses on the research itself and discuss various issues encountered. The results of the analysis—whether the hypotheses have been proven—are then presented, and future research is outlined.

Key words: legal translation, institutional translation, legal texts, European Union, error rate, error, CAT tools, QA tools, Xbench, quality assurance

Seznam zkratek

CAT – Computer-Aided/Assisted translation – počítačem podporovaný překlad

DGT – Directorate-General for Translation – Generální ředitelství Komise pro překlady

FP – False positive – zdánlivá chyba

QA – Quality Assurance – automatická kontrola kvality

TQA – Translation Quality Assessment – hodnocení kvality překladu

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulka 1: Typy účelů překladů pro instituce EU podle Wagnerové.....	24
Tabulka 2: Srovnání zdrojů dostupných interním a externím překladatelům podle Kadlecové (2013), aktualizováno	33
Tabulka 3: Rozsah české části korpusu	45
Tabulka 4: Typologie chyb podle metriky J2450	51
Tabulka 5: Hodnocení překladu podle TQA.....	53
Tabulka 6: Typologie chyb podle modelu TAUS.....	54
Tabulka 7: Srovnání typologie chyb podle modelů SAE J2450, TAUS a QAT	54
Tabulka 8: Rozsah korpusu v jednotlivých letech	69
Tabulka 9: Přehled chyb v jednotlivých kategoriích včetně závažnosti.....	75
Tabulka 10: Typologie chyb v čase	83
Obrázek 1: Kategorie textů podle požadavků na kvalitu	30
Obrázek 2: Zobrazení glosáře staženého z Memsource ve formátu tabulky .xlsx	41
Obrázek 3: Rozdělení korpusu.....	44
Obrázek 4: Zobrazení jednotlivých souborů TMX v Memsource	47
Obrázek 5: Struktura celexového čísla	48
Obrázek 6: Typologie chyb.....	55
Obrázek 7: Prostředí nástroje Xbench s výsledky kontroly.....	58
Obrázek 8: Ukázka chyby zaznamenané nástrojem Xbench	58
Obrázek 9: Vyexportovaný report z nástroje Xbench	59
Obrázek 10: Zobrazení chyby „nekonzistentní překlad“ v nástroji Xbench	61
Obrázek 11: Příklad zdánlivé chyby v terminologii kvůli oborové závislosti termínů	62
Obrázek 12: Ukázka termínu z glosáře, zobrazení z Memsource.....	63
Obrázek 13: Rozsah kontrolovaného obsahu v Excelu	64
Graf 1: Přehled zdánlivých a skutečných chyb při jednotlivých fázích automatické kontroly	65
Graf 2: Celková zjištěná chybovost	66
Graf 3: Absolutní chybovost podle typu právního aktu	67

Graf 4: Průměrná chybovost na deset normostran	67
Graf 5: Absolutní chybovost v průběhu času	68
Graf 6: Průměrná chybovost v průběhu času	69
Graf 7: Absolutní chybovost podle části dokumentu celkem	71
Graf 8: Absolutní chybovost podle části dokumentu u jednotlivých typů právních aktů	71
Graf 9: Počet chyb v jednotlivých kategoriích	74
Graf 10: Poměr závažných a drobných chyb	74
Graf 11: Typologie chyb podle typu právního aktu	77
Graf 12: Závažnost chyb u jednotlivých typů právních aktů	78
Graf 13: Typologie chyb v nařízeních včetně závažnosti	79
Graf 14: Typologie chyb ve směrnících včetně závažnosti	80
Graf 15: Typologie chyb v rozhodnutích včetně závažnosti	81
Graf 16: Závažnost chyb v průběhu času	81

OBSAH

Seznam zkratk	6
Seznam tabulek, obrázků a grafů	7
I Teoretická část	12
1 Úvod	12
2 Cíle práce	14
3 Východiska práce	15
3.1 Od kultury k byznysu	16
4 Překlady pro instituce EU	18
4.1 Specifika překladů vznikajících v institucích Evropské unie	19
4.1.1 Institucionální překlad	19
4.1.2 Výchozí text, cílový text a ekvivalence	21
4.1.3 Funkce překladu	23
4.1.4 Okolnosti vzniku textů	24
4.1.5 Hybridnost	25
4.1.6 Jednotná terminologie	27
4.2 Kvalita překladu	28
4.2.1 Překlad jako produkt	28
4.2.2 Překlad jako proces	31
4.3 Opravy chyb	33
4.4 Shrnutí kapitoly 4	35
5 Výzkumná metoda	36
5.1 Nástroje pro automatickou kontrolu překladu	36
5.1.1 ApSIC Xbench	37
5.2 Zkoumané kategorie chyb v rámci QA v nástroji Xbench	38
5.3 Omezení výzkumné metody	42
5.4 Shrnutí kapitoly 5	43

6	Korpus	44
6.1	Výběr korpusu	44
6.2	Výstavba korpusu.....	45
6.3	Shrnutí kapitoly 6	49
7	Chyba a chybovost	50
7.1	Metriky chybovosti	50
7.1.1	SAE J2450.....	51
7.1.2	Quality Assessment Tool (QAT).....	52
7.1.3	TAUS Dynamic Quality Evaluation Model	53
7.2	Definice pro účely práce	54
7.3	Příčiny chyb	56
7.4	Shrnutí kapitoly 7	56
II	Empirická část	57
8	Faktický výzkum	57
8.1	Kvantitativní část výzkumu.....	57
8.1.1	Kontrola pravopisu	57
8.1.2	Automatická kontrola v nástroji Xbench.....	57
8.1.3	Automatická kontrola terminologie.....	59
8.2	Kvalitativní část výzkumu.....	59
8.3	Omezení, která vyplynula ze zvolené metody	60
8.3.1	Repetice	60
8.3.2	Efektivnost kontroly terminologie.....	61
8.4	Shrnutí kapitoly 8	64
9	Interpretace výsledků.....	65
9.1	Celková chybovost	65
9.2	Chybovost podle typu textu	66
9.3	Chybovost podle roku publikování	68
9.4	Chybovost podle místa výskytu chyby	70

9.5	Kvalitativní část	72
9.5.1	Chybovost v jednotlivých kategoriích.....	73
9.5.2	Typologie chyb podle typu textu.....	76
9.5.3	Typologie chyb v průběhu času.....	81
9.6	Možnosti dalšího výzkumu	83
9.7	Shrnutí kapitoly 9	84
10	Omezení související s metodou a výzkumem	85
11	Závěr.....	87
12	Bibliografie.....	90
12.1	Primární	90
12.2	Sekundární.....	96

I Teoretická část

1 Úvod

Diplomová práce si klade za cíl zjistit chybovost v českých překladech právních textů publikovaných v Úředním věstníku Evropské unie, následně tyto chyby klasifikovat a určit míru jejich závažnosti. Chybovost bude zkoumána pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvality překladu.

Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části práce budou popsány stanovené cíle, dílčí hypotézy, metoda práce, pomocí níž se bude cílů dosahovat, a zkoumaný materiál.

Zkoumány budou tři typy právních textů, které pocházejí z institucí Evropské unie. Jsou jimi nařízení, směrnice a rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že je Evropská unie nadnárodní organizací, jsou tyto právní předpisy specifické a od vnitrostátních právních aktů se odlišují. Teoretická část se proto pokusí zmapovat důvody, proč jsou tyto právní předpisy specifické, a poskytne dílčí rozbor jednotlivých specifík. Zaměří se také na požadavky na kvalitu překladu, které jsou stanoveny přímo institucemi EU.

Metodou zvolenou ke zkoumání byly nástroje pro automatickou kontrolu kvality překladu. Tyto nástroje budou obecně popsány a následně budou blíže představeny dva nástroje, které byly vybrány pro samotnou analýzu. Těmi jsou ApSIC Xbench a nástroj pro kontrolu pravopisu dostupný v textovém editoru Microsoft Word. V této části budou také uvedeny jednotlivé kategorie, které budou pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvality zkoumány.

Další kapitola se bude věnovat zkoumanému materiálu. Budou popsána kritéria pro výběr jednotlivých textů a také proces výběru. Práce vychází z předpokladu, že zdrojovým jazykem českých verzí vybraných textů byla angličtina, protože je od roku 2004 ve většině institucí EU nejpoužívanějším jazykem pro vypracovávání dokumentů (Biel 2017: 40); zároveň si je však autorka práce vědoma, že tento předpoklad nelze považovat za prokázaný (viz podkapitola 6.1 Výběr korpusu). Bude také popsán způsob, jakým byl z vybraných textů vytvořen korpus, na němž bude provedena analýza pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvality, neboť ty pracují na základě počítačového srovnávání dvojjazyčných souborů a zkoumané texty tedy musí být v takovém formátu, se kterým dovedou pracovat.

Následující kapitola se bude zabývat chybami a chybovostí. Protože je zvolená metoda zkoumání specifická, bude nutné vytvořit definici chyby a stanovit typologii chyb přímo pro potřeby výzkumu v této práci. K tomuto účelu budou zohledněny jednotlivé kategorie, které je možné kontrolovat v nástroji Xbench a ve Wordu, a také bude provedena srovnávací analýza tří metrik chybovosti, které se v překladatelském a lokalizačním průmyslu používají pro hodnocení kvality překladu, je-li zvolenou metodou hodnocení kvality typologie chyb.

V empirické části bude popsán průběh samotného výzkumu a budou zde prezentovány výsledky.

V závěru každé kapitoly je uvedeno stručné shrnutí problematiky rozebrané v dané kapitole.

Na tomto místě je také vhodné uvést poznámku k použití spojení „právní předpisy *publikované*“ v názvu práce. Výrazy „publish/publication“ se v souvislosti s právními předpisy EU do češtiny překládají jako „vyhlásit“, nebo „zveřejnit“ v závislosti na tom, jakého právního předpisu se týkají. Zjednodušeně řečeno, vyhláší se nařízení, směrnice určené všem členským státům od 1. 11. 1993 a rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady. Ostatní směrnice a rozhodnutí se zveřejňují. Protože se v práci souhrnně hovoří o různých typech právních předpisů, byl zvolen zastřešující výraz „publikované“. Bude-li se v práci hovořit pouze o jednom typu právního předpisu, bude použit příslušný výraz „vyhlášen“, či „zveřejněn“.

Podrobná pravidla uvádí *Příručka pro jednotnou úpravu dokumentů* v oddíle 10.9 Vyhlášení a zveřejnění.¹

¹ Evropská unie. 2011. *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů*. Poslední změna 15. 2. 2019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: <http://publications.europa.eu/code/cs/cs-4100900.htm>.

2 Cíle práce

Práce si klade za cíl pomocí nástrojů automatické kontroly kvality zjistit chybovost v překladech právních textů publikovaných v Úředním věstníku Evropské unie a následně tyto chyby klasifikovat a určit míru jejich závažnosti.

Zkoumány jsou tři typy právních textů – nařízení, směrnice a rozhodnutí, které byly publikovány mezi lety 2004 až 2018. Podrobněji ke zkoumaným textům viz kapitola 6 Korpus. Na základě definovaného korpusu lze stanovit několik dílčích hypotéz:

1. V různých typech dokumentů bude odlišná chybovost, přičemž nejnižší chybovost vykazují nařízení.
2. Chybovost se v průběhu času mění, přičemž chybovost od roku 2004 klesá (nejvyšší chybovost se předpokládá v roce 2004). Pro zjednodušení tato práce nezohledňuje překlady *acquis communautaire*, které byly vyhotoveny před 1. květnem 2004, tedy před přistoupením České republiky do Evropské unie, neboť je známo, že kvalita těchto překladů není jednotná.
3. Míra výskytu chyb se liší podle části dokumentu, přičemž nenormativní část dokumentu vykazuje větší chybovost než část normativní.

3 Východiska práce

Problematikou překladů právních textů se obecně zabývá celá řada zahraničních autorů. Tato oblast překladu je tak specifická, že v rámci translologie vznikl samostatný dílčí obor „Legal Translation Studies“ (LTS). Mezi přední představitele této oblasti patří Lucia Bielová (2007, 2014, 2017), Susan Šarčevičová (1997) či Fernando Prieto Ramos (2013, 2018).

Dalšími autory zabývajícími se právním překladem jsou Deborah Caová (2007), Enrique Alcaraz Varó (2002) či Marshall Morris (1995). V českém prostředí jsou významnými autory Michal Tomášek (1998) či Marta Chromá (2008, 2011, 2014).

Překlady pro instituce Evropské unie se důkladně zabývají Emma Wagnerová (2001, 2014), Kaisa Koskinenová (2000, 2008, 2014), již zmiňovaná Lucia Bielová nebo Christina Schöffnerová (2001). Mezi domácí autory, kteří se věnují překladům pro instituce EU, patří Filip Křepelka (2007), Jana Hoffmannová (2008), Zdeněk Šimandl (2008) či Tomáš Svoboda (2012, 2013, 2017). Někteří z těchto autorů a autorek čerpají nejen z obecných translologických poznatků, ale také z vlastní překladatelské praxe u institucí Evropské unie.

Překladatelskou činností ve svých institucích se zabývá také sama Evropská unie, zejména prostřednictvím Generálního ředitelství Komise pro překlady (DGT), které zajišťuje překlady textů z a do všech 24 úředních jazyků EU (stav k březnu 2019).² DGT patří k největším poskytovatelům překladatelských služeb na světě, což dokazují zejména přeložené objemy: DGT za rok průměrně vyprodukuje přes dva miliony stran překladu (Strandvik 2017: 124). V roce 2017 DGT dodalo 2 047 921 stran přeložených do nebo z úředních jazyků EU.³

Pokud jde o překlady právních aktů, vzhledem k tomu, že se jedná o závazné texty mající nejširší okruh příjemců, patří k těm nejdůležitějším, které EU, resp. DGT produkuje, a tudíž jsou na ně kladeny nejvyšší požadavky, co se týče kvality.⁴ Proto

² *Generální ředitelství pro překlady*. Evropská unie: ©1995–20019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/departments/translation_cs.

³ European Commission, Directorate-General for Translation. 2017. „Annual Activity Report“. [cit. 21. 3. 2019]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/dgt_aar_2017_final.pdf.

⁴ European Commission, Directorate-General for Translation. 2015. *DGT Translation Quality Guidelines*. [cit. 21. 3. 2019]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/translation/maltese/guidelines/documents/dgt_translation_quality_guidelines_en.pdf.

lze očekávat, že v rámci DGT existuje systém kontroly kvality překladů, který zajistí publikování pouze *kvalitních* textů s minimálním počtem chyb.

Kvalitou institucionálního překladu a jejích různých aspektů se podrobně ve své publikaci z roku 2017 zabývají Tomáš Svoboda, Ľucia Bielová a Krzysztof Łoboda. Jednotliví autoři se ve svých kapitolách věnují konkrétním otázkám spojeným s kvalitou překladu, kterými jsou např. požadavky na kvalitu překladu jako produktu, ale také jako procesu, jaký vliv na kvalitu mají terminologie či překladatelské manuály nebo jaké systémy kontroly kvality jsou uplatňovány v jednotlivých institucích EU.

Co se týče chybovosti překladů pro instituce EU, existuje malá databáze chyb s názvem „Šotek“, kterou spravuje pan Petr Potůček z českého oddělení DGT a do níž sami překladatelé vkládají chyby zjištěné v těchto překladech. Bohužel se autorce práce nepodařilo pana Potůčka kontaktovat.

Překlady vznikající v institucích EU jsou oblastí zájmu také v akademické sféře. Jednou z prvních diplomových prací zabývajících se překlady práva Evropského společenství je diplomová práce Lucie Šimberové. Práce se zaměřuje spíše na právní otázky související s problematikou překladů práva EU a nerozebírá je z translatického hlediska. Překlady práva EU z právního hlediska rozebírá rovněž diplomová práce Aleny Kyselákové, která uvádí, jaké problémy tento typ překladu obnáší. Kritéria obtížnosti překladu legislativních textů Evropského společenství mapuje práce Petry Filipové, jež se soustředí na překlady z angličtiny do češtiny. Z pohledu sociologie a projektového managementu překlady právních předpisů Evropského společenství zkoumá Jan Hanzl. Diplomová práce Gabriely Kadlecové se zaměřuje na přístup Generálního ředitelství Komise pro překlady ke kvalitě překladů a zkoumá, zda existují rozdíly v kvalitě překladů vyhotovených interními překladateli a překlady od externích dodavatelů. Jazykové stránce překladů vznikajících v EU se věnuje Barbora Stolinová, která pomocí korpusové analýzy zjišťuje, jaký má tzv. eurožargon vliv na češtinu.

3.1 Od kultury k byznysu

V současném globálním světě nelze k institucionálnímu překladu přistupovat pouze jako k sociokulturní činnosti, ale musí být zohledněno také ekonomické či komerční hledisko. Kvalitu překladu, respektive jeho znění tak ovlivňují faktory, jako jsou cena, čas, zisk, příjem či investice, a je kladen větší důraz na produktivitu

(Mossop 2006: 18). Tyto komerční faktory se poté promítají do ideálu kvality a do přístupu poskytovatelů překladatelských služeb ke kontrole kvality. Stručně řečeno, požadavky na kvalitu a proces kontroly kvality se odvíjejí od poměru cena–výkon–čas. Toto ekonomické hledisko lze spatřit i u DGT, které ke kvalitě uplatňuje funkční přístup – kvalita se posuzuje podle kritéria „fitness for purpose“, tedy jak produkt vyhovuje danému účelu (DGT 2012: 14).

Komerční pojetí překladatelství vede k častějšímu využívání nástrojů pro automatickou kontrolu kvality (dále jen „nástroj QA“, automatická kontrola dále jen „QA“ – „quality assurance“), neboť objemy textů na překlad rostou, termíny odevzdání se zkracují, jazykových kombinací přibývá, ale požadovaná úroveň kvality musí být zachována. Používání automatických nástrojů QA pak může představovat použitelnou strategii, díky níž mohou poskytovatelé překladatelských služeb zefektivnit proces kontroly kvality, co se týče jejího formálního aspektu.

Pokud jde o samotné nástroje pro automatickou kontrolu kvality překladu, tato oblast je spíše předmětem zájmu překladatelského a lokalizačního průmyslu než diskusí na akademické půdě a často bývá zmiňována v souvislosti s nástroji CAT. Zabývají se jimi zejména společnosti poskytující lokalizační a překladatelské služby, protože pomáhají identifikovat chyby, které se v překladech často vyskytují a jsou lehce přehlédnutelné.

Za povšimnutí stojí článek ruské autorky Julie Makoushinové „Translation Quality Assurance Tools: Current State and Future Approaches“ (2007), v němž poskytuje přehled dostupných nástrojů QA a uvádí jejich výhody a nevýhody. Součástí článku je také průzkum mezi překladateli, ve kterém autorka zjišťuje, jaké nástroje QA respondenti používají, preferují a proč.

Podrobněji se nástroji QA zabývají Antonia Deboveová, Sabrina Furlanová a Ilsa Depraeterová (2012); ty provedly kontrastní analýzu pěti nástrojů pro automatickou kontrolu kvality. Depraeterová spolu s Thomasem Vackierem (2012) se také zabývají úlohou nástrojů QA při hodnocení překladu a jaký mají (pokud nějaký) přínos.

Ačkoli jsou tyto články přínosné a poskytují přehledný teoretický základ, je nutné mít na paměti, že jsou již poněkud zastaralé, protože překladatelský a lokalizační průmysl představuje rychle se rozvíjející oblast. Nejnovější poznatky o nástrojích QA tedy většinou přinášejí přímo tvůrci konkrétních nástrojů či světoví poskytovatelé jazykových služeb.

4 Překlady pro instituce EU

Na úvod je vhodné okomentovat samotné pojmenování textů, jimž se tato práce věnuje. Emma Wagnerová poznamenává, že správný termín je „překlady pro instituce EU“, nikoli „překlady EU“ nebo „překlady v EU“ (2001: 263). V českém prostředí se lze setkat také s výrazem „evropské překlady“, nicméně tento pojem není vhodný, protože pokrývá širší spektrum překladů. Pro zachování terminologické jednotnosti bude v práci používán termín „překlady pro instituce EU“, případně „překlady v kontextu institucí EU“.

Překladačská činnost v rámci Evropské unie je specifická zejména „bezprecedentním rozsahem multilingválních činností a také právní a politickou důležitostí překladů“ (Vandepitte 2017: 3).⁵

Potřeba překladů pro instituce EU je dána základním principem fungování Unie, jímž je úcta k národní identitě členských států, která je zakotvena v článku 4 Smlouvy o Evropské unii. Ta se projevuje v mnohojazyčnosti, kterou EU jakožto demokratická organizace v souladu s tímto principem uplatňuje. Politika mnohojazyčnosti je ustanovena v článku 55 Smlouvy o Evropské unii a také v článcích 2, 24 a 342 Smlouvy o fungování EU. V současné době má EU 24 úředních jazyků. Nezbytnost takového množství úředních jazyků vyplývá ze samotného demokratického fungování Unie. Právo EU má přednost před vnitrostátní legislativou a vzhledem k tomu, že Unie vydává přímo použitelné právní předpisy, které svým adresátům, jimiž jsou fyzické a právnické osoby, přiznávají určitá práva a ukládají určité povinnosti, musí být tyto předpisy vydávány v jazyce, jakému adresáti rozumí. Občané a vlády jednotlivých členských států také mají právo s orgány EU komunikovat ve svém národním jazyce. Mnohojazyčnost, realizovaná prostřednictvím překladů, je důležitá pro zachování rovnosti občanů před zákonem, principu předvídatelnosti práva a zásady právní jistoty.

Překlady pro instituce EU představují velmi různorodou, širokou a nejasnou kategorii. V nejužším slova smyslu lze tuto kategorii vymezit jako překlady vyhotovené Evropskou unií (interními překladači) pro instituce EU. Je však třeba vzít v úvahu také fakt, že pro EU pracují také externí překladači (Biel 2017: 32). Vzhledem k tomu, že je EU nadnárodní organizací, je možné o překladech pro instituce EU hovořit také jako o „politickém překladu“ (ibid.). Překládané texty jsou

⁵ Překlad vlastní. Pokud není uvedeno jinak, platí i pro ostatní citace zahraničních autorů.

různorodého charakteru – od textů právních přes oficiální sdělení a zápisy z jednání až po příručky, webové stránky, proslovy či tiskové zprávy, které jsou určené laické veřejnosti. Je také třeba poznamenat, že ne všechny texty se překládají do všech úředních jazyků. Jedná se například o interní texty nebo o případy, kdy se občan EU obrátí na některou z institucí Unie ve svém jazyce a dostane se mu odpovědi ve stejném jazyce, přičemž ale není nutné tuto korespondenci překládat do všech úředních jazyků Unie.

Překlady právních textů, jimiž se zabývá tato práce, podle Wagnerové tvořily přibližně 40 % objemu překládaných textů (2001: 264). EU produkuje tři typy právně závazných textů: nařízení (závazná v celém svém rozsahu a přímo použitelná ve všech členských státech), směrnice (jsou závazné, ale konkrétní způsob, jakým má být dosaženo cílů směrnice, je ponechán na členských státech) a rozhodnutí (závazná pro ty, jimž jsou určena).⁶

Právní předpisy EU jsou publikovány v Úředním věstníku Evropské unie. Jeho elektronická podoba je autentická a právně závazná, tištěná verze je podpůrné povahy.⁷ Úřední věstník je veřejně přístupný prostřednictvím webové stránky EUR-Lex.

4.1 Specifika překladů vznikajících v institucích Evropské unie

Jazykové uspořádání Evropské unie je zcela jedinečné, a pro překlady tak vyplývají určitá specifika, která jsou charakteristická pouze pro tuto kategorii překladů. Ta jsou dána unikátní kombinací politických, ideologických a procesních faktorů (Biel 2014: 335). V následujících podkapitolách jsou popsány konkrétní specifické rysy právních překladů EU.

4.1.1 Institucionální překlad

Jedním ze specifík překladů vznikajících v institucích EU je skutečnost, že je lze zařadit do kategorie institucionálního překladu, pro který platí určité zákonitosti. Schäffnerová ho vymezuje následovně:

„V nejširším pojetí lze institucionálním překladem nazvat jakýkoli překlad, který vzniká v institucionálním prostředí [...]. V translatologii se však

⁶ Článek 288 Smlouvy o fungování EU (Konsolidované znění, Úř. věst. C 326, 26. 10. 2012).

⁷ Článek 1 nařízení Rady (EU) č. 216/2013 ze dne 7. března 2013 o elektronickém vydávání Úředního věstníku Evropské unie (Úř. věst. L 69, 13. 3. 2013).

označení „institucionální překlad“ obecně používá pro překlady pro konkrétní organizaci nebo v rámci této organizace. Institucionální překlad je typicky kolektivní, anonymní a standardizovaný.“ (2014: 493–494)

Bielová institucionální překlad také popisuje jako „překlad instituce samotné“, protože „překlad je prostředkem institucí, pomocí něhož komunikují s okolním světem, tedy přeložena je sama instituce“ (2017: 32).

Překlad, ať už z hlediska procesu nebo produktu, řídí instituce. Ovlivňují jej faktory, jako jsou normy, vzorce chování a překladatelská kultura dané instituce (ibid.).

Koskinenová institucionální překlad vymezuje také na základě toho, proč instituce překládají. Ze sociologického hlediska je hlavní funkcí instituce řídit chování společnosti, čehož instituce ve vícejazyčném prostředí dosahuje právě pomocí překladů. Ty jsou prostředkem jednosměrné komunikace ze strany instituce vůči jejím adresátům, jejichž chování reguluje (2014: 481).

Protože jsou jednotlivé jazykové verze právních předpisů Unie autentické a rovnocenné, je kladen důraz na lexikální, gramatickou a stylistickou konzistenci překladů. Pro standardizaci překladů existuje celá řada nástrojů, které mají překladatelé k dispozici: příručky, manuály, terminologické databáze, nástroje CAT a další. Instituce překladatelům poskytují nejrůznější manuály stanovující pravidla pro celou řadu oblastí: od tvorby předpisu přes organizaci práci až po požadavky na kvalitu překladu, jak se vypořádat s určitými lingvistickými problémy či jaké referenční materiály je nutné použít atd. (Svoboda 2013). Tato pravidla překladatelům poskytují návod, jak splnit různé požadavky na kvalitu překladů.

„Bibli“ překladatelů u institucí EU je příručka *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů* (dále jen „příručka“). Ta stručně představuje jednotlivé typy textů a pravidla pro jejich vytváření, dále obsahuje pravidla společná pro všechny jazyky a pravidla specifická pro češtinu. Překladatel tato pravidla musí znát, neboť v některých případech mohou být pravidla stanovená v příručce odlišná od pravidel českého pravopisu, případně je u více možností stanovená preferovaná varianta (např. u slovesa „muset“ příručka u 3. os. mn. č. požaduje používání tvaru „musí“⁸, naopak podle pravidel českého pravopisu jsou tvary „musí“ a „musejí“ rovnocenné,

⁸ Evropská unie. 2011. *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů*. Poslední změna 15. 2. 2019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: <http://publications.europa.eu/code/cs/cs-4100200.htm>.

další rozdíl je také u zápisu dat – podle příručky není přípustné doplňovat do kalendářních dat nuly⁹ nebo v nich v poznámkách pod čarou psát mezery apod.).

Důležitými redakčními pravidly jsou rovněž *Společná praktická příručka Evropského parlamentu, Rady a Komise pro osoby podílející se na redakci právních předpisů v orgánech Evropského společenství, Základní pravidla pro překlad dokumentů EU do češtiny* a *Stručné pokyny pro překlady do češtiny*. Dále existují pokyny pro externí překladatele, *Guide for contractors translating for the European Commission*, jejichž účelem je zvyšovat kvalitu dodávaných překladů.¹⁰

Zde je vyjmenováno jen několik stěžejních manuálů pro překladatele. Přehledný soupis všech redakčních pravidel a referenčních dokumentů, které je nutno dodržovat v jednotlivých fázích vzniku textů u Evropské komise včetně toho, komu jsou určeny, uvádí Svoboda v článku „Translation Manuals and Drafting Style Guides at the European Commission“ (2013).

4.1.2 Výchozí text, cílový text a ekvivalence

Dalším specifikem je tradiční translatologické pojetí výchozího a cílového textu, jehož používání je zde poněkud problematické. To je dáno politikou EU, která stanoví, že všechny úřední jazyky EU mají rovnocenné postavení a veškeré právní předpisy musí být přístupné ve všech těchto úředních jazycích.¹¹ U textů EU by se tedy nemělo hovořit o *překladech*, ale o *jazykových verzích* (Koskinen 2004: 54), které jsou rovnocenné. Tyto verze také mají stejnou platnost.

Ve skutečnosti je většina návrhů dokumentů vypracována v jednom ze tří pracovních jazyků Unie – angličtině, francouzštině a němčině, z nichž jsou dokumenty překládány do dalších jazyků. Nejčastějším zdrojovým jazykem je v současné době angličtina. V roce 2013 bylo 81 % legislativních návrhů vypracováno v angličtině, 4,5 % ve francouzštině a 2 % v němčině (Evropská komise 2014: 7). Nicméně po dokončení překladu zdrojový text *de facto* zanikne a přeložený text se považuje za „stejně autentický jako originál“ (Biel 2014: 335).

⁹ Evropská unie. 2011. *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů*. Poslední změna 15. 2. 2019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: <http://publications.europa.eu/code/cs/cs-4100500.htm>.

¹⁰ European Commission. *Guidelines for Contractors translation into Czech*. European Union: ©1995–20019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/resources-partners/translation-and-drafting-resources/guidelines-translation-contractors/guidelines-contractors-translating-czech_en.

¹¹ Nařízení Rady č. 1/1958 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství (Úř. věst. 017, 6. 10. 1958).

Je také na místě podotknout, že originál jako takový opravdu existuje i na úrovni Unie: Generální ředitelství pro překlady (DGT) má na základě tzv. Orbánova zmocnění k opravám¹² odpovědnost za přijímání oprav chyb ve vlastních překladech aktů přijatých Komisí. To stanoví tři podmínky, které musí být současně splněny, aby bylo možné chyby na základě tohoto zmocnění opravit: 1) chyba se vyskytuje v překladu jedné nebo více jazykových verzí; 2) chyba je zjevná sama o sobě nebo se jedná o závažnou chybu při *srovnání překladu s verzí v původním jazyce*¹³; 3) chybou není dotčen vlastní smysl textu.

Vzniknou-li při výkladu právních předpisů nesrovnalosti, zabývá se jimi Evropský soudní dvůr (ESD). Ten pomocí teleologického¹⁴ výkladu práva (McLeod 205: 328 cit. v Biel 2007: 147) srovnává jednotlivé jazykové verze, přičemž zohledňuje účel právního předpisu, který vyplývá ze všech verzí (ibid.). ESD v podstatě musí srovnávat jednotlivé verze, protože *oficiálně* žádná z nich nemá autoritativní postavení zdrojového textu, ze kterého by byl patrný záměr autora textu. Případy, kterými se ESD nejčastěji zabývá, se týkají nesrovnalostí jazykových verzí, jež jsou způsobeny v oblasti terminologie. Další chyby zahrnují vynechávky nebo nepřeložený text, chybná čísla, chybějící poznámky pod čarou, přílohy apod. (DGT 2012: 31).

Používání angličtiny jako hlavního pracovního/zdrojového jazyka je podle některých autorů (např. Čavoški 2017: 63 či Biel 2007: 149) poněkud problematické, protože zatímco právní angličtina obecně vychází z anglosaské právní tradice, právo EU je založeno spíše na kontinentálním právu. Angličtinu EU do jisté míry také ovlivňuje to, že ji jako pracovní jazyk používají nerodilí mluvčí.

U překladů EU také přestává platit tradiční pojetí ekvivalence v tom smyslu, že cílový text má být ekvivalentní vůči zdrojovému textu (Biel 2014: 336). Jelikož mají jednotlivé jazykové verze stejné postavení – jsou si rovny a mají stejnou platnost –, předpokládá se, že jsou vzájemně ekvivalentní. Arturo Tosi tento jev nazývá „povinnou právní ekvivalencí“ (cit. v Biel 2014: 336). Ekvivalence

¹² Memorandum to the Commission from the President in agreement with Mr. Orban „Empowerment to correct errors, including minor errors, in translations of acts adopted by the Commission“ (SEC(2008) 2397); Lenfeld, Jiří. 2013. „Normotvorná pravomoc Evropské Komise“. Disertační práce (Ph. D.). [cit. 10. 3. 2019]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/11324>.

¹³ Zvýraznění vlastní.

¹⁴ Výklad *e ratione legis* (ze smyslu zákona). Soud zjišťuje, jaký je cíl autora právního předpisu a účel dané normy. Iuridictum. *Výklad*. Iuridictum: ©2009, [cit. 10. 3. 2019]. Dostupné z: <https://iuridictum.pecina.cz/w/V%C3%BDklad>.

jednotlivých jazykových verzí je zásadní, protože právní předpisy EU mají právní následky.

U právních předpisů je kladen důraz také na formální a vizuální ekvivalenci. S tím souvisí důležité pravidlo, které musí překladatelé dodržovat, a sice že ve všech jazykových verzích musí být zachována stejná větná struktura (Legislative Drafting: A Commission Manual 1996: 63). Překladatel nesmí rozdělovat dlouhá souvětí (nebo naopak spojovat krátké věty), i když by to mohlo vést ke zvýšení kvality textu, například s ohledem na styl. Na jednu stranu tak text může působit z hlediska cílového textu nepřirozeně, např. u preambulí právních předpisů, které tvoří jedno dlouhé souvětí, na druhou stranu je třeba vzít v úvahu, že právní předpisy obsahují celou řadu vnitřních a vnějších odkazů na jiné dokumenty. Pokud tedy ustanovení nařízení xx odkazuje na druhou větu článku yy nařízení zz, je nutné, aby všechny jazykové verze odkazovaly na stejné místo. Z tohoto pohledu je tedy požadavek na stejnou větnou strukturu oprávněný, dokonce přímo nezbytný.

4.1.3 Funkce překladu

Překladatel by měl před zahájením své práce vědět, jakou má daný text funkci, respektive k jakému účelu bude daný text použit, aby mohl zvolit vhodnou strategii překladu. O důležitosti určení účelu textu svědčí také to, že Generální ředitelství Komise pro překlady hodnotí kvalitu překladů z funkčního hlediska – kvalita je vnímána jako „fitness for purpose“, tedy jak produkt vyhovuje danému účelu (DGT 2012: 14).

Na funkci překladů pro instituce EU je možné nahlížet ze dvou úhlů pohledu. První vychází z principu mnohojazyčnosti, kdy překlady zajišťují rovnost jednotlivých členských států. Koskinenová uvádí, že hlavní funkcí překladu je jeho samotná existence, aby byla naplněna iluze rovnosti jednotlivých jazykových verzí (2000: 51). K tomuto názoru se přiklání také Hanzl, podle nějž mají překlady EU funkci spíše symbolickou (2005: 26).

Druhý úhel pohledu je založen na typu konkrétního překládaného textu. V EU jsou překládány texty různého druhu, které mají různou funkci. Wagnerová definuje následujících pět účelů překladů vznikajících u Evropské komise (2001: 265):

Druh překladu	Definice
Právní předpisy	Překlad musí být v souladu s pravidly Komise pro překlad legislativních dokumentů.
Základní porozumění	Hrubý překlad, obvykle pro jednu osobu, nebude zveřejněn.
Pro informaci	Přesný překlad pro interní informační účely. Nebude zveřejněn.
Ke zveřejnění	Překlad vysoké kvality, který bude zveřejněn či je určen odborníkům nebo široké veřejnosti.
Pro prezentaci EU	Překlad vysoké kvality, který je důležitý pro obraz Komise.

Tabulka 1: Typy účelů překladů pro instituce EU podle Wagnerové

Toto rozdělení překladů podle účelu je podobné tomu, které je použito v interním dokumentu *DGT's Translation Quality Management Framework* (uvedeno také ve veřejném dokumentu *DGT Translation Quality Guidelines*¹⁵), na jehož základě jsou stanoveny požadavky na kvalitu u jednotlivých typů textů. Podrobněji viz oddíl 4.2.1.2 Kvalita podle typu textu.

Právní předpisy EU zakládají práva a povinnosti, regulují chování členských států, jejich občanů a právnických osob. Mají preskriptivní (normativní) funkci (Tomášek 1998: 14). Jednotlivé přeložené právní předpisy či *jazykové verze* jsou autentické a rovnocenné. Mají stejný účel – jsou to autoritativní závazné texty se stejnou právní silou jako původní dokument. Stolzeová k překladům právních textů podotýká, že: „právní texty jsou samy o sobě právně závazné a překlad tuto funkci nemění“ (2001: 302).

4.1.4 Okolnosti vzniku textů

Specifikem právních textů, které vznikají v institucích EU, je rovněž způsob jejich vytváření. Texty nevznikají lineárně, a navíc nejsou psány roditelými mluvčími daného jazyka. Autorem dokumentů, které mají být přeloženy, většinou nebývá jednotlivec, ale jedná se o kolektivní produkt. Návrhy dokumentů jsou výsledkem dlouhých vyjednávání a kompromisů mezi zúčastněnými stranami. Text prochází třemi institucemi (Komise, Rada a Parlament), jež mají vlastní překladatelská oddělení. Ta mohou na překladu jednoho dokumentu pracovat současně. Texty jsou znovu a znovu přepracovávány, připomínkovány, pozměňovány a překládány;

¹⁵ Directorate-General for Translation. 2015. *DGT Translation Quality Guidelines*. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/translation/maltese/guidelines/documents/dgt_translation_quality_guidelines_en.pdf.

překladatel zřídka překládá finální verzi dokumentu. Běžné je, že v průběhu práce překladatel obdrží novou verzi dokumentu s vyznačenými změnami. Překladatel se také podílí na vzniku textu v tom smyslu, že pomáhá odhalit případné chyby a nesrovnalosti v původním textu. A ač může být kvalita zdrojového textu, ze kterého se překládají další jazykové verze, různá, nemůže sloužit jako výmluva pro špatný překlad (DGT 2012: 36).

Náročný legislativní proces spolu se skutečností, že se na textu podílí několik institucí a externích či interních překladatelů, může způsobovat problémy v různých stadiích překladu (Strandvik, Vavrik a Beaven 2011 cit. v Biel 2014: 336).

4.1.5 Hybridnost

Na hybridnosti právních textů EU se podílejí dva faktory: za prvé jsou to různé kultury a právní systémy mající vliv na vznik původního textu a za druhé samotný specifický právní jazyk, který se v této kultuře vyvinul.

4.1.5.1 Samostatný právní systém?

V kontextu překladů pro instituce EU se stírají hranice mezi dalším tradičním pojetím, a sice rozlišením výchozí a cílové kultury, s čímž také souvisí otázka různých právních systémů. Základní otázka, kterou si překladatel právních textů musí položit, zjišťuje, zda se překládá v rámci jednoho právního systému, nebo z jednoho právního systému do druhého. Obecně řečeno, právní systém určitého státu je úzce spjatý s kulturou státu, ve kterém je používán. Národní právní předpisy pak tato specifika nezbytně odrážejí.

V kontextu EU je však situace poněkud složitější, protože právo EU je nadnárodní – není součástí žádného konkrétního národního právního systému. Je vytvářeno ve specifickém prostředí, jímž jsou instituce Evropské unie. Wagnerová podotýká, že právní kultura EU má své vlastní tradice a precedenty, které vytvořily zakládající smlouvy a další oficiální texty (2001: 267). Lze si tedy klást otázku, zda by právo Evropské unie nemělo být vzhledem ke své povaze práva *sui generis* vyčleněno jako samostatný právní systém, jenž vznikl na rozmezí mezinárodního práva a vnitrostátního práva členských států Evropské unie. Jiní naopak hovoří o hybridním právním systému (Čavoški 2017: 58; Cao 2007: 150; Koskinen 2000: 63).

4.1.5.2 Jazyk práva EU

Právní systém a kultura národa také ovlivňují právní jazyk, kterým jsou právní předpisy psány. Evropská unie jakožto nadnárodní organizace sice svůj vlastní jazyk nemá, ale má specifický právní jazyk – právní jazyk Evropské unie –, který se vyvinul na základě *acquis communautaire* (Wagner 2000: 3) a výpůjček terminologie z právních jazyků členských států (Stefaniak 2017: 115).

Autoři právního předpisu by při jeho vytváření měli dodržovat požadavek na srozumitelnost aktu dle *Společné praktické příručky Evropského parlamentu, Rady a Komise pro osoby podílející se na redakci právních předpisů Evropské unie*. Právní akt má být „jasný, jednoduchý a přesný“ (Společná praktická příručka 2015: 10). Zároveň by autoři měli mít na paměti, že akt bude překládán do dalších jazyků. Bielová promítání těchto požadavků do textu označuje jako „dekulturalizaci“ prostřednictvím sémantického a syntaktického zjednodušování (2007: 149).

Zjednodušování na úrovni syntaxe vychází ze Společné praktické příručky: „je třeba se také vyhnout příliš složitým souvětím obsahujícím několik hlavních či vedlejších vět nebo vsuvky“ (bod 5.2.2, 2015: 17).

K sémantickému zjednodušování dochází zejména u terminologie. Právní předpisy EU musí platit ve všech členských státech, proto je nanejvýš důležitá ekvivalence jejich obsahu (Stolze 2001: 304). Také proto nemohou být kulturně specifické a používat termíny, které jsou specifické pro právní systémy členských států. Společná praktická příručka v bodě 5.3.2 výslovně stanoví (2015: 18):

„Pokud jde o právní terminologii, neměly by se používat termíny, které jsou příliš úzce spjaty s konkrétním vnitrostátním právním řádem.“

V oblasti právních předpisů je také poněkud neobvyklý požadavek na používání srozumitelného jazyka.¹⁶ Do jisté míry svoji roli hraje také fakt, že tvůrci právního předpisu často nejsou rodilými mluvčími angličtiny.

Hybridnost je rovněž do určité míry způsobena tím, že právní předpisy jsou nejčastěji navrhované v angličtině, která je jazykem typickým pro anglosaskou právní kulturu, ale zde je použita pro právní akty vycházející z kontinentální právní tradice.

¹⁶ Plain English Campaign a English Style Guide, dostupné z:
<http://www.plainenglish.co.uk/campaigning/past-campaigns/european-union.html>
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/styleguide_english_dgt_en.pdf.

Z těchto důvodů bývají překlady právních textů kritizovány, že „neznějí přirozeně“, tedy jako vnitrostátní právní předpisy (Wagner 2001: 267), a jsou plně tzv. eurožargonu. Je však nutné si uvědomit, že se jedná o nadnárodní právní předpis, který vznikl v nadnárodním (samostatném) právním systému, a jako takový tedy nemůže „znít přirozeně“ ve smyslu stejně jako vnitrostátní právní předpis. To ani není žádoucí – uživatelé daného textu EU z členských států by jej měli vnímat z toho hlediska, že odpovídá určitému legislativnímu stylu, jímž je specifický právní styl Evropské unie (Společná praktická příručka 2015: 18). I přesto však musí být text srozumitelný.

4.1.6 Jednotná terminologie

Dalším faktorem, který přispívá ke specifičnosti překladů pro instituce EU, je oblast terminologie. Dodržování jednotné terminologie je jedním z klíčových požadavků na kvalitu překladů pro instituce Evropské unie. Každý právní předpis EU navazuje na předpisy předchozí a někdy také na současně překládané a odkazuje na ně. Stejnou věc je tedy nutné pojmenovat stejně nejen v celém konkrétním předpisu, ale i v předpisech souvisejících. Dodržování jednotné terminologie je také otázkou právní jistoty a srozumitelnosti, zajišťuje jednotnou interpretaci práva Unie. Naopak její nedodržování může mít vážné následky. Jak uvádí Stefaniaková, „nesrovnalosti mezi jednotlivými jazykovými verzemi ztěžují harmonizaci, výklad a uplatňování právních předpisů EU, mohou vést k soudním řízením na vnitrostátní nebo unijní úrovni, snížit důvěru občanů v EU a poškodit obraz institucí EU“ (2017: 120).

Hlavním a závazným zdrojem terminologie je databáze IATE¹⁷, která vznikla v roce 2004 a od roku 2007 je také veřejně přístupná. Aktuálně obsahuje 1,1 milionu hesel, 7,5 milionu termínů a 26 jazyků. Pro češtinu je k dispozici 44 047 termínů.¹⁸ Kromě vlastních termínů obsahuje také zkratky, názvy a slovní spojení. U hesel jsou rovněž uvedeny doplňující informace, jako jsou tematická oblast, spolehlivost termínu, zdroj, definice či kontext a někdy také hodnocení termínů. Spolehlivost termínu (*reliability*) označuje počet hvězdiček od jedné do čtyř. Nejnižší spolehlivost mají termíny s jednou hvězdičkou (*reliability not verified*); těm nejspolehlivějším

¹⁷ Interactive Terminology for Europe, dostupné z: <https://iate.europa.eu/>.

¹⁸ K 27. lednu 2019.

jsou přiřazeny čtyři hvězdičky (*very reliable*). Podrobné údaje o IATE a o jednotlivých úrovních spolehlivosti poskytuje příručka o IATE.¹⁹

Terminologie však pro překladatele představuje určitá úskalí. Prvním úskalím může být skutečnost, že daný termín v cílovém jazyce vůbec neexistuje. Překladatel tento termín tedy musí zavést, většinou ve spolupráci s vnitrostátními odborníky na danou problematiku.

Další problém představují případy, kdy je význam právních institutů v kontextu EU odlišný, než jaký mají v kontextu vnitrostátního práva členského státu. Častou strategií při překladu termínů je doslovný překlad právě proto, aby nový termín nebo existující termín nově používaný v kontextu práva Unie neměl konotace na termíny charakteristické pro vnitrostátní právo členských států, které by mohly být zavádějící.

4.2 Kvalita překladu

Kvalitu překladu lze chápat dvojitým způsobem. V širším pojetí se jí rozumí kvalita celého procesu překladu ve smyslu řízení osob, procesů a zdrojů, v užším smyslu pak kvalita překladu jako koncového produktu na úrovni textu. Tyto dvě složky spolu vzájemně souvisí a kvalita procesu má vliv na výsledný produkt. Výsledný produkt netvoří pouze překlad sám o sobě, ale zahrnuje také „celou řadu politických, ideologických a procesních faktorů“ (Dollerup 2001: 290 cit. v Biel 2017: 31).

4.2.1 Překlad jako produkt

4.2.1.1 Co je to kvalita

Kvalita je abstraktní pojem, který může být vykládán různě. Vzhledem k důležitosti a rozsahu překladů pro instituce EU je kvalita překladů zásadním konceptem. Aby mohli překladatelé odevzdávat kvalitní překlady, musí být srozuměni s tím, co pojem „kvalita“ znamená a jaká jsou její kritéria.

¹⁹ European Union. *IATE User's Handbook*. Poslední aktualizace 30. 10. 2019. Evropská unie: ©1995–20019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: https://iate.europa.eu/assets/IATE_Handbook_public.pdf.

Z pohledu marketingu lze kvalitu vnímat jako míru (ne)naplnění potřeb a očekávání klienta v závislosti na faktorech, jako jsou vhodnost pro daný účel, užitek, čas a také cena (Biel 2017: 33).

V EU se ke kvalitě přistupuje z funkčního hlediska podle kritéria „fitness for purpose“, (DGT 2012: 14). Definici kvality a přístup k řízení kvality uvádí interní dokument DGT *Translation Quality Management Framework* (DGT 2014 cit. v Strandvik 2017: 129):

„Překlad je vhodný pro daný účel, pokud je vhodný pro zamýšlené komunikační využití a splňuje přímo nebo nepřímo vyjádřené potřeby a očekávání našich přímých klientů (zadávajících generálních ředitelství), našich partnerů v dalších institucích EU, koncových uživatelů a jakýchkoli dalších zúčastněných stran.“

Upřesněn je také požadavek na „vhodnost pro daný účel“:

„[...] vhodnost pro daný účel znamená vysokou kvalitu ve výše uvedeném smyslu. Neměla by se zaměňovat s konceptem dostačující kvality, který se využívá v odvětví softwaru a v kontextu strojového překladu.“

DGT rovněž v pokynech pro externí dodavatele výslovně uvádí, jaký má překlad být, a udává seznam vlastností, které má splňovat, aby byl považován za kvalitní:

„[Překlad] musí být použitelný v tom stavu, v jakém je dodán, bez nutnosti jakéhokoli dalšího formátování, revize, korektury nebo oprav ze strany zadavatele.“

Kvalitní překlad:

- je úplný bez vynechání nebo přidání informací,
- představuje přesný a konzistentní překlad zdrojového textu,
- správně odkazuje na již zveřejněné dokumenty,
- je terminologicky konzistentní v rámci daného textu a také s referenčními materiály,
- je srozumitelný, je použit odpovídající rejstřík a jsou dodržena pravidla pro daný typ textu,

- je bez syntaktických, pravopisných, interpunkčních, typografických, gramatických či jiných chyb,
- je zachováno formátování zdrojového textu,
- byl dodržen termín odevzdání.²⁰

4.2.1.2 Kvalita podle typu textu

Výše uvedeným vlastnostem kvalitního překladu je přisuzována důležitost v závislosti na typu textu – komunikačním účelu dokumentu, což značí škálovatelnost kvality (Vandepitte 2017: 5). Podle dokumentu *Translation Quality Management Framework* existují čtyři kategorie textů, od nichž se odvíjejí požadavky na kvalitu a také na rozsah kontroly překladu. Kombinace funkčního přístupu spolu se stanovením požadavků na kvalitu podle typu textu znamená, že je kvalita škálovatelná také z hlediska efektivnosti nákladů. To institucím umožňuje efektivně přidělovat zdroje (Biel 2017: 39).

Kategorie A: Právní dokumenty

- Právní akty EU
- Dokumenty používané ve správních a právních řízeních a šetřeních
- Dokumenty pro zadávání zakázek nebo programy financování, veřejné soutěže, granty, žádosti, smlouvy

Kategorie B: Politické a správní dokumenty

- Doprovodné dokumenty, které formálně nejsou součástí právního aktu
- Bílé a zelené knihy
- Další správní dokumenty

Kategorie C: Informace pro veřejnost

- Tiskové zprávy, poznámky
- Články ke zveřejnění v tisku, projevech či rozhovorech
- Letáčky, brožury, plakáty
- Texty na webové stránky

Kategorie D: Podklady pro právní předpisy EU, tvorbu politiky a správu

- Příchozí dokumenty od členských států, občanů EU, zúčastněných stran a dalších orgánů

Obrázek 1: Kategorie textů podle požadavků na kvalitu

Nejvyšší požadavky na kvalitu jsou stanoveny pro Kategorii A, tedy právní dokumenty, protože mají právní důsledky. Jejich kvalita může být posuzována z několika hledisek. Jak již bylo řečeno, jednotlivé jazykové verze jsou autentické

²⁰ Omnibus-15, Tender Specifications, platné od 1. 7. 2016, s. 8–9. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: https://infoeuropa.eu/ocid.pt/files/database/000064001-000065000/000064078_2.pdf.

a rovnocenné, proto by „určujícím ukazatelem kvality překladů EU měl být jednotný výklad a jednotné uplatňování [právních předpisů EU]“ (Biel 2014: 336). Z toho důvodu je často nejdůležitějším kritériem kvality terminologická konzistence (Stefaniak 2017: 117). Kromě požadavku na přesnost z hlediska práva je kladen důraz na používání srozumitelného jazyka, protože překlady zajišťují přístupnost práva Unie jejím občanům a poskytují právní jistotu.

Naplnění těchto požadavků může být poměrně obtížné, protože překladatelé mají vytvořit text, který je „srozumitelný, lingvisticky správný a terminologicky přesný, zároveň musí být konzistentní s právem Unie a dalšími jazykovými verzemi, a navíc musí zapadat do vnitrostátních právních předpisů. Přeložit text, aby splňoval všechna tato protichůdná kritéria, je prakticky nemožné“ (Stefaniak 2017: 119).

4.2.2 Překlad jako proces

Na kvalitě překladu jako koncového produktu se také podílí samotný proces překladu, ať už na makro úrovni, kdy se procesem překladu rozumí celý organizační řetězec zapojený do zpracování *překladové zakázky*²¹, či na mikro úrovni, tedy od chvíle, kdy překladatel otevře dokument, který má přeložit (Svoboda 2012: 56).

Bielová uvádí tři faktory, které hrají důležitou úlohu v procesu překladu v kontextu EU: řízení pracovního postupu, lidé podílející se na překladu a dostupné zdroje, resp. nástroje (2017: 39).

4.2.2.1 Řízení pracovního postupu

Tato složka se týká zpracování překladové zakázky z hlediska výběru a rozdělení lidských zdrojů s ohledem na rozpočet zakázky. Zahrnuje také kontrolu kvality před překladem (plánování, příprava souborů, poskytnutí relevantních referencí, výběr překladatele apod.), při překladu (např. terminologická podpora nebo zajištění konzultací s odborníky) a po překladu (kontrola kvality a hodnocení překladu) (Biel 2017: 43).

4.2.2.2 Lidé podílející se na překladu

Do této složky patří nejen překladatelé a korektoři, ale také asistenti, terminologové, kontroloři kvality a všichni další personál, který se podílí na zpracování zakázky před překladem a po překladu.

²¹ Převzato z publikace *Kapitoly překladatelské praxe* od Tomáše Svobody, 2012, s. 57.

Pro DGT překládají interní a externí překladatelé, přičemž interní překladatelé pracují také jako korektoři a hodnotí překlady externích dodavatelů. O tom, zda je text zadán internímu, nebo externímu překladateli, rozhoduje řada faktorů, jako je typ textu, termín odevzdání, ale také náklady. Pokud je překlad zadáván externím dodavatelům, při výběru dodavatele by kvalita versus cena měla být zohledněna v poměru 70 : 30.²² Bielová dodává, že i nejdražší externí dodavatel je stále levnější než interní, avšak zadání překladu internímu překladateli zaručuje vyšší kvalitu (2017: 47).

S ohledem na kvalitu je třeba podotknout, že pro koncové uživatele zveřejněných textů není relevantní, kdo překlad vyhotovil; očekávají kvalitní produkt.

4.2.2.3 Zdroje

Překladatelé mají k dispozici celou řadu nástrojů, které jim pomáhají zajišťovat konzistenci a standardizaci překladů a také zvyšovat efektivitu jejich práce. Jedná se o nástroje CAT, terminologické databáze, překladové paměti, příručky a manuály, strojový překlad a také nástroje pro správu dokumentů. Avšak ne všechny zdroje, které mohou využívat interní překladatelé, jsou k dispozici externím překladatelům. Tabulka 2 uvádí přehled zdrojů, které jsou k dispozici interním a externím překladatelům.

Zdroj	Interní překladatel	Externí překladatel
Euramis	✓	✗ (ale posílána paměť)
IATE	✓	✓
EUR-Lex	✓	✓
EuroParl	✓	✗
DGTVista	✓	✗
Poetry	✓	✗
ManDesk	✓	✗
Tradesk	✓	✗
Docfinder	✓	✗
Quest	✓	✗
Konzultace s terminologem	✓	✗

²² Omnibus-15, Tender Specifications, platné od 1. 7. 2016, s. 23. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: https://infoeuropa.euroid.files/database/000064001-000065000/000064078_2.pdf.

Strojový překlad MT@EC	✓	* (ale strojový předpřeklad posílán také jako paměť)
---------------------------	---	---

Tabulka 2: Srovnání zdrojů dostupných interním a externím překladatelům podle Kadlecové (2013), aktualizováno

4.3 Opravy chyb

Opravy (překladových) chyb právních předpisů EU se provádějí pomocí tzv. korigend, což je formalizovaný postup pro přijetí opravy chyby v právním předpisu, který byl již formálně přijat. Mohou nastat dvě situace: pokud je akt přijat, ale ještě nebyl vyhlášen/zveřejněn v Úředním věstníku, oprava se formalizovaným postupem zapracuje do finální podoby právního předpisu, jež je vyhlášena/zveřejněna v Úředním věstníku. Pokud je však nutné opravit chybu v právním předpise, který již byl vyhlášen/zveřejněn v Úředním věstníku, musí být oprava přijatá prostřednictvím korigenda rovněž zveřejněna v Úředním věstníku; většinou je to ve formě oznámení (Bobek 2009: 956).

Bobek korigendum definuje jako akt, jehož účelem je opravit zjevné chyby, které vznikly při procesu návrhu či překladu v již publikovaném právním aktu, a zajistit jeho soulad s původním záměrem autora (2009: 950).

Korigenda se mohou týkat buď všech jazykových verzí, nebo jen některých jazyků. Požadavek na korigendum může vznést prakticky kdokoli, zpravidla to bývají vnitrostátní orgány, právnické osoby či útvary Komise.

Požadavek na opravu však musí mít reálný přínos, protože každý zásah do textu, byť za účelem opravy chyby, znamená zásah do právní jistoty. Opravovat by se proto měly pouze evidentní a závažné chyby, např. v terminologii, které jsou způsobilé vyvolávat právní následky, tj. ztěžují jednotný výklad a jednotné uplatňování práva EU. Kromě toho každé korigendum znamená další náklady pro danou instituci. Pokud je tedy v textu gramatická chyba, která nemá vliv na správný výklad textu, nepředstavuje důvod pro korigendum, a nebude tudíž opravena.

Obvykle je za opravy chyb zodpovědný ten orgán EU, který právní předpis obsahující chybu přijal. Opravy chyb v aktech Komise jsou zajišťovny na úrovni Komise, opravy chyb v právních aktech Parlamentu a Rady, Rady a Evropské rady zajišťuje Rada. Jak bylo uvedeno v oddíle 4.1.2 Výchozí text, cílový text a ekvivalence, Generální ředitelství pro překlady má na starosti opravu chyb ve vlastních překladech aktů přijatých Komisí na základě Orbánova zmocnění. Také má pravomoc opravovat chyby v překladech aktů, které Komise přijala (DGT 2012: 30). DGT o chybě informuje Právní službu Komise a příslušné generální ředitelství, jež

původní akt vydalo, a pokud oba orgány s opravou souhlasí, DGT může přijmout korigendum. DGT v současnosti dostává 600 žádostí o korigendum ročně a 90 % z nich je oprávněných (DGT 2012: 34).

Pokud tyto orgány nevydají souhlasné stanovisko nebo pokud nejsou splněny podmínky pro opravu aktů podle Orbánova zmocnění, DGT ve spolupráci s Právní službou Komise a příslušným generálním ředitelstvím, které původní předpis vydalo, zahájí postup k opravě, který se podobá postupu, jakým byl akt přijat. DGT se také může rozhodnout opravu vzhledem k politické citlivosti či závažnosti dokumentu postoupit přímo Komisi.

Dle Bobka lze rozlišit dva typy korigend: a) formální korigenda a b) korigenda měnící význam.

U prvního typu korigenda se opravují zejména typografické chyby – vynechané písmeno, zaměněné malé/velké písmeno, překlep ve vnitřním odkazu apod. Příkladem je nařízení Rady (ES) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, které v názvu obsahuje „ES“ místo „EHS“ (Bobek 2009: 952).²³

Druhý typ korigend se zabývá závažnějšími chybami, které vznikly při překladu. Může se jednat o vynechávky, užší nebo naopak širší výklad určitého ustanovení, záměnu jednotného a množného čísla, špatné užívání záporů atd. Extrémním příkladem je nařízení Komise (ES) č. 865/2006 ze dne 4. května 2006 o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s těmito druhy. Korigendum tohoto nařízení o 75 člancích obsahuje nejméně 122 oprav (ibid.).

Dle Bobka tento typ korigend mění *ex post* obsah již vyhlášených/zveřejněných právních předpisů, a proto by měla mít odpovídající status, tj. měla by se považovat za pozměňující právní předpisy (2009: 960).

²³ Anglická verze: Regulation (EEC) No 1408/71 of the Council of 14 June 1971 on the application of social security schemes to employed persons and their families moving within the Community.

4.4 Shrnutí kapitoly 4

Čtvrtá kapitola poskytuje úvod do problematiky překladů právních textů pro instituce EU. Osvětluje, že potřeba překladů pro instituce EU vychází ze základního principu Unie, jímž je mnohojazyčnost vyplývající z demokratického fungování EU. Dále jsou rozebrány jednotlivé důvody, proč je tato kategorie překladů specifická a čím se odlišuje od standardního právního překladu. Rovněž je diskutována kvalita překladu z hlediska překladu jako produktu, ale i jako procesu. V závěru se kapitola zabývá korigendy a vysvětluje, jakým způsobem a za jakých podmínek se v institucích EU překladové chyby opravují.

5 Výzkumná metoda

K určení chybovosti byla jako výzkumná metoda zvolena analýza pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvality překladu. Automatické nástroje QA pro zefektivnění procesu kontroly kvality překladů využívá celá řada poskytovatelů překladatelských služeb zejména proto, že usnadňují kontrolu formální stránky kvality překladu. Z tohoto důvodu byly zvoleny jako výzkumná metoda pro tuto práci.

Pro analýzu byl autorkou vytvořen česko-anglický korpus složený z právních textů publikovaných v Úředním věstníku Evropské unie (korpus je popsán v kapitole 6 Korpus). Data byla zkoumána jednak z kvantitativního, jednak z kvalitativního hlediska.

Zpracování dat proběhlo dvojím způsobem. První analýza byla provedena pomocí nástroje QA, který zpracovává dvojjazyčné soubory. Ty byly pro druhou analýzu vyexportovány do dvojjazyčného dokumentu ve formátu .docx a cílový text (text v češtině) byl podroben automatické kontrole pravopisu, která je dostupná v textovém editoru Microsoft Word (dále jen „Word“).

V kvantitativní části, v níž byla určována celková chybovost, analýza proběhla na základě počítačového srovnávání výchozího a cílového textu; kvalitativní část, v níž byly nalezené chyby vyhodnocovány z hlediska typologie a závažnosti, kontrola proběhla výhradně v rovině cílového textu. V kvalitativní části bylo rovněž nutné odfiltrovat zdánlivé chyby, aby nebyly výsledky zkreslené. Není vyloučeno, že budou v průběhu analýzy objeveny i chyby, které lze odhalit pouze při kontrole lidským hodnotitelem (např. chyby v oblasti významu), ale bude se jednat pouze o náhodně zjištěné chyby, které nesplňují kritéria chyby, jak je definovaná pro účely této práce, a jako takové budou uvedeny v samostatné kategorii. Komplexní translatologická analýza a odhalení chyb ve všech jazykových rovinách nejsou předmětem této práce.

5.1 Nástroje pro automatickou kontrolu překladu

Vybraný vzorek textů byl v rámci empirické části analyzován nástroji pro automatickou kontrolu kvality překladu. Tyto nástroje pracují na principu komparativní analýzy, při níž srovnávají cílový text se zdrojovým. Obecně se nástroje QA používají pro odhalení formálních chyb v překladu, jako jsou chyby ve formátování, interpunkci, konzistenci, číslech, tazích, ale také v terminologii

(Debove et al 2012: 161). Na trhu existuje celá řada dostupných nástrojů pro automatickou kontrolu kvality překladu. Tyto nástroje mohou být již integrované přímo do překladatelských softwarů, byť s různou mírou efektivnosti, anebo jsou k dispozici jako samostatné programy.

Každý z těchto programů nabízí funkce, jež jsou pro většinu nástrojů QA společné, nicméně obsahují také funkční prvky, které jsou specifické pouze pro daný nástroj QA. Všechny tyto programy také umožňují nejrůznější vlastní uživatelská nastavení podle konkrétních potřeb kontrolora. Nástroj QA soubory, které jsou do něj nahrány, zanalyzuje a vygeneruje tzv. „log“ či „report“ (přehled chyb). Různé nástroje QA mají rozdílné specifické způsoby, jak chyby řadí a zobrazují. Existují také nástroje QA, které samy přiřadí jednotlivým identifikovaným chybám míru závažnosti, kterou uživatel předem nadefinuje na základě povahy projektu (Depraetere: 2012: 36). To umožňuje například QA Distiller.

Ačkoli je nástroj QA schopen text zanalyzovat a poskytnout seznam chyb, jejich relevanci už musí posoudit lidský překladatel/korektor. Ten musí určit, zda se jedná o skutečné, či pouze o tzv. zdánlivé chyby (označované jako *false positive errors, false alerts*). Zdánlivé chyby jsou zejména časté u segmentů s čísly, kdy je v češtině číslo napsáno slovem, a protože program toto slovo nedokáže přečíst jako číslo, automaticky vyhodnotí, že je v cílovém segmentu chyba – neobsahuje stejné číslo jako zdrojový segment. Podobné je to s kategorií konzistence, např. u dvou zdánlivě identických vět, ať už ve zdrojovém či cílovém jazyce, je v jedné z nich použita pevná mezera, a ve druhé nikoli. Tento rozdíl, který je de facto zanedbatelný, nástroj QA označí jako chybu v kategorii konzistence zdrojového/cílového textu.

5.1.1 ApSIC Xbench

Zvoleným nástrojem pro QA je zde ApSIC Xbench (dále jen „Xbench“), konkrétně verze 3.0.²⁴ Tento konkrétní nástroj byl zvolen kvůli jednoduchému uživatelskému prostředí, přehlednému zobrazení výsledků, které je možné vyexportovat do tabulky ve formátu .xlsx, a také kvůli praktickým zkušenostem autorky s tímto nástrojem. Kontrola v nástroji Xbench umožňuje odhalit celou řadu běžných chyb, jako jsou nekonzistence, neshoda v číslech, nepřeložená/nekonzistentní terminologie a další. Xbench má tři skupiny kontroly,

²⁴ Ke stažení zde: <https://www.xbench.net/index.php/download>. Staženo 19. 2. 2019.

tzv. „Check groups“ – „Basic“, „Content“ a „Checklists“, z nichž každá obsahuje konkrétní kategorie kontroly („List of Checks“). Dále je možné omezit rozsah kontrolovaného textu – je možné určit, že se mají kontrolovat pouze „nové segmenty“ (segmenty, u nichž je shoda s pamětí nižší než 50 %), nemají se kontrolovat „kontextové shody“ (segment se 100% shodou s pamětí, kdy je zároveň shodný předcházející a následující segment, někdy též 101% shoda), jestli se mají v kategorii konzistencí zohledňovat velká a malá písmena a zda se mají ignorovat tagy. Z těchto čtyř možností je pro tuto práci relevantní pouze možnost ignorovat tagy. Uživatel v kategorii „Checklists“ rovněž může nadefinovat vlastní kritéria pro kontrolu problémů, které nejsou zahrnuty v základním nastavení nástroje. Aby byl eliminován počet zdánlivých chyb, je nutné seznámit se s jednotlivými funkcemi programu a určit, jaké konkrétní nastavení je pro danou kontrolu vhodné. I když tedy analýza probíhá na úrovni segmentu, je při filtrování zdánlivých chyb nutné zohlednit kontext. Konkrétní kategorie chyb, které byly zkoumány, jsou popsány níže.

5.2 Zkoumané kategorie chyb v rámci QA v nástroji Xbench

V jednotlivých skupinách byly kontrolovány následující problémy:

1) Basic – základní kontrola

- a. Nepřeložený segment – zde nepřeložený znamená „nepotvrzený“, tedy jen status daného segmentu. Toto nastavení slouží pouze jako kontrola, zda byl korpus ve formátu XLIFF správně vytvořen – zda byly všechny segmenty potvrzené, což eliminuje možnou chybu autorky. Žádoucí je, aby se upozornění na tuto chybu neobjevilo.
- b. Nekonzistentní překlad – segmenty mají stejný zdrojový text, ale rozdílný překlad. Toto je jedna z nejužitečnějších funkcí nástrojů QA. Zejména u dokumentů, v nichž je požadován konzistentní překlad ustálených formulací, je kontrola konzistence překladu nezbytná.
- c. Nekonzistentní zdroj – opačný případ, segmenty jsou přeložené stejně, ale zdrojový text se liší. Upozornění velmi často značí chybu na rovině významu – paměť překladateli nabídne vysokou shodu, protože se segment liší např. pouze v záporce „ne“, a překladatel segment potvrdí bez jakékoli úpravy.
- d. Cílový text = zdrojový text;

2) Content – obsah

- a. Neshoda v číslech – u této kategorie bývá vysoký výskyt zdánlivých chyb vzhledem k tomu, že se v češtině číslice často píše slovem. Příručka k problematice zápisu čísel uvádí, že „čísla se zpravidla vypisují slovy, pokud jsou však v této podobě příliš dlouhá – zpravidla od dvaceti jedné nahoru –, často se píše číslicemi“.²⁵
 - b. Alfamerická neshoda – kontrola, zda jsou segmenty s alfanumerickými označeními, např. kódy, přeloženy stejně. Principem je zjistit, jestli např. „BW54A-A“ z výchozího textu není v cílovém textu uvedeno jako „BW54A-B“.
 - c. Chybějící párový symbol – odhalí chybějící závorky.
 - d. Chybějící uvozovky – odhalí chybějící počáteční nebo koncové uvozovky. Zde je nutné kontrolovat, zda párové uvozovky nejsou v následujícím/předchozím segmentu.
 - e. Dvojitá mezera;
 - f. Všechna velká – kontroluje, zda se slova, která jsou ve zdrojovém textu ve verzákách, objevují ve verzákách i v cílovém textu (např. „ABCD“ musí být v cílovém textu přeloženo také jako „ABCD“, jinak Xbench upozorní na to, že je v daném segmentu chyba).
 - g. Opakované slovo;
 - h. Terminologie – odchylky od definovaného glosáře, více viz oddíl 4.1.6 Jednotná terminologie
- 3) Checklists – kontrolní seznam uživatele. Xbench umožňuje, aby si uživatel nastavil vlastní položky, které chce v rámci projektu zkontrolovat, pomocí tzv. „regulárních výrazů“²⁶ (anglicky „regular expressions“ nebo také „regex“). Pomocí nich byla nadefinována pravidla pro kontrolu dalších jevů, které nejsou obsaženy v defaultních skupinách kontroly v nástroji Xbench. Seznam pravidel nadefinovaných pomocí regulárních výrazů je uveden v příloze 2.
- a. Rozdílná interpunkce – nástroj zkontroluje, jestli cílový segment na konci věty, resp. segmentu obsahuje stejné interpunkční znaménko jako zdrojový segment.

²⁵ Evropská unie. 2011. *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů*. Poslední změna 15. 2. 2019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: <http://publications.europa.eu/code/cs/cs-4100500.htm>.

²⁶ Seznam výrazů, které Xbench podporuje, je k dispozici zde: <https://docs.xbench.net/user-guide/regular-expressions/>.

- b. Zdvojená interpunkce – kontrola, zda je na konci věty pouze jedno interpunkční znaménko.
- c. Mezera před interpunkčním znaménkem na konci věty – nástroj zkontroluje, zda se v cílovém segmentu nenachází mezera před interpunkčním znaménkem na konci věty.
- d. Číselné rozsahy – kontrola, zda jsou číselné rozsahy uvedeny správně s pomlčkou, která není z žádné strany oddělená mezerou.
- e. Dělení vět – překladatelé nesmí při překladu dělit dlouhá souvětí. Toto nastavení má sloužit k ověření, zda bylo toto pravidlo dodrženo.²⁷

5.2.1.1 *Kontrola terminologie*

Kontrola dodržování terminologie v nástrojích QA je zejména u flektivních jazyků, jakým je čeština, poněkud problematická a časově náročná, protože většina těchto programů nedokáže zohlednit morfologii slov. V terminologickém glosáři je termín většinou zapsán pouze v základním tvaru slova, tedy v prvním pádu jednotného čísla, a nástroj QA nepozná, že je daný termín použit, pouze v jiném pádu či v množném čísle. Pokud tedy glosář pro anglický termín „directive“ obsahuje český ekvivalent „směrnice“, ale v textu se termín vyskytuje v podobě např. „směrnici“, při QA bude segment s tímto slovem označen jako chybný. To bohužel vede k velkému počtu zdánlivých chyb. Morfologii umí zohlednit nástroj ErrorSPy, který umožňuje zohlednit předpony či přípony slov (Debove et al 2012: 186). Z nástrojů QA, které jsou integrované do překladatelských studií, toto zohledňují kontroly kvality v memoQu a Memsource. U obou programů je to však podmíněno správným zápisem termínů do terminologické databáze, a sice kořen slova musí být oddělen svislítkem („|“, např. kontrol|a). U memoQu se také používá hvězdička pro označení základního tvaru slova („*“, např. návod*).

Aby bylo možné terminologii nástrojem QA zkontrolovat, byla databáze IATE stažena a pomocí nástroje IATEExtract.jar byla terminologie pro jazykovou kombinaci angličtina–čeština vyextrahována do dvojjazyčného glosáře ve formátu .tbx.²⁸ Jak je uvedeno v oddílu 4.1.6 Jednotná terminologie, termíny v IATE obsahují

²⁷ Děkuji uživateli pcondal, který mne na diskusním fóru nástroje Xbench nasměroval, jak pomocí regexp nadefinovat pravidlo pro kontrolu dělení vět. [cit. 14. 3. 2019]. Dostupné z: <https://forum.xbench.net/t/regular-expression-for-checking-split-sentences/467/2>.

²⁸TBX – TermBase eXchange, standardní formát pro terminologický glosář; <https://iate.europa.eu/download-iate>, staženo 27. 1. 2019.

údaj o své spolehlivosti. Existují čtyři kategorie spolehlivosti (*reliability*), přičemž kategorie 4 – *velmi spolehlivá* – značí nejspolehlivější termín, který by měl překladatel použít.²⁹ Pro kontrolu terminologie byly ze všech českých termínů vyfiltrovány pouze ty se spolehlivostí 4. Při stažení IATE však není možné určit, že mají být staženy pouze termíny s určitou spolehlivostí, proto byl takový glosář manuálně vytvořen. To bylo umožněno tím, že termíny z IATE v sobě mají informaci o své spolehlivosti zapsanou (spolu s kódem oboru, podrobnější informace viz příručka o IATE³⁰). Glosář stažený jako .tbx byl nahrán jako terminologická databáze do Memsource a následně z Memsource vyexportován do tabulky v Excelu, kde byly pomocí filtrů zobrazeny pouze termíny s *reliability 4*. Takto vyfiltrovaný glosář ve formě tabulky byl nahrán zpět do Memsource jako glosář ve formátu .tbx, který byl následně použit pro kontrolu terminologie v nástroji Xbench. Výsledný glosář obsahoval 3 970 českých termínů se spolehlivostí 4.³¹

Jak databáze IATE stažená do glosáře a následně pomocí Memsource vyexportovaná do tabulky vypadá, zobrazuje obrázek 2. Ve sloupci E (*note – poznámka*) je uvedena spolehlivost termínu (např. *reliabilityCode: 2*).

	A	B	C	D	E
1	CID	TID	cs	status	note
2	0dZV7Skk	7TzYT1tL0	prostředk	Approved	reliabilityCode: 2subjectField: 24
3	0Mq0r6W	1YBVLIuH	světlnoun t	Approved	reliabilityCode: 4subjectField: 3606, 5211, 5641
4	0icmgfnu	L0sD8IFzw	postup při	Approved	reliabilityCode: 3subjectField: 1011, 4031
5	0SHBx7qc	UyfZC61m	ratingový	Approved	reliabilityCode: 3subjectField: 2416
6	0mUCFCd	CsYLnuiUC	IRA	Approved	reliabilityCode: 3subjectField: 0431, 7211
7	00Bpwcl9	qDdn2oqS	Smlouva c	Approved	reliabilityCode: 3subjectField: 0806, 1006, 1016
8	0WUrpIKf	1U11EhM5	inflace vy	Approved	reliabilityCode: 3subjectField: 1631
9	0EMA24T1	Uus31s0o	TRS	Approved	reliabilityCode: 3subjectField: 5216, 6836
10	0Y1IsyvO0	P1nOdMR	žádost o a	Approved	reliabilityCode: 4subjectField: 1236, 2811

Obrázek 2: Zobrazení glosáře staženého z Memsource ve formátu tabulky .xlsx

5.2.1.2 Kontrola pravopisu a gramatiky

Kontrola pravopisu byla provedena po vyexportování korpusu do dvojjazyčné tabulky ve formátu .docx (viz podkapitola 6.2. Výstavba korpusu)

²⁹ Kategorie spolehlivosti termínů v IATE: 1 – Reliability not verified, 2 – Minimum reliability, 3 – Reliable, 4 – Very reliable.

³⁰ European Union. *IATE User's Handbook*. Poslední aktualizace 30. 10. 2019. Evropská unie: ©1995–20019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: https://iate.europa.eu/assets/IATE_Handbook_public.pdf.

³¹ Počet termínů podle Memsource.

pomocí funkce „Kontrola pravopisu“, která je dostupná v textovém editoru Microsoft Word. Xbench má vlastní integrovaný program na kontrolu pravopisu, nicméně Word ve verzi Office 365 kromě standardní kontroly pravopisu dokáže kontrolovat také gramatiku. Je tedy schopen kontrolovat např. shodu podmětu s přísudkem nebo správnou interpunkci. Opět však bylo nutné zkontrolovat odhalené problémy a vyhodnotit, zda se jedná o skutečné, nebo jen zdánlivé chyby.

5.3 Omezení výzkumné metody

Zvolená metoda je poměrně specifická a umožňuje zkoumat pouze omezený soubor jevů. Jinými slovy, metoda je limitovaná tím, co dokáže analyzovat a vyhodnotit počítačový software. Nejedná se tedy o typickou translatologickou analýzu, protože tento způsob analýzy neumožňuje odhalit případné chyby např. v oblasti významu, logiky výpovědi, přidání či vynechání informace nebo v rovině pragmatiky.

S ohledem na kontrolu terminologie je třeba zmínit, že databáze IATE se vyvíjí a termíny, které jsou dnes označeny jako *velmi spolehlivé*, v minulosti toto označení mít nemusely, a naopak termíny, které jsou již dnes označeny jako zastaralé, mohly mít dříve status *velmi spolehlivé*. Při kontrole je tedy retroaktivně aplikován současný stav termínů v databázi IATE na starší právní předpisy.

Dalším omezením metody je, že je do určité míry subjektivní. Prvotní analýzu sice provede nástroj QA, ale následná klasifikace chyb podle určené typologie a hodnocení závažnosti zjištěných chyb jsou závislé na úsudku autorky práce.

Zde je rovněž vhodné podotknout, že práce zjišťuje pouze chybovost a kvalitativní hledisko výzkumu spočívá v klasifikaci a hodnocení závažnosti chyb. Nejedná se však o standardní hodnocení kvality překladu na základě typologie chyb, protože se textům nepřisuzuje skóre podle jednotlivých chyb a není stanovena hranice přijatelnosti.

Vzhledem k obrovským objemům textů, které Evropská unie produkuje, je analýza pomocí automatické kontroly kvality pouze sondou do chybovosti těchto textů. Záměrem výzkumu není vyvozovat obecně platné tendence nebo vynášet soudy týkající se celkové chybovosti či kvality překladů právních textů publikovaných v Úředním věstníku EU.

5.4 Shrnutí kapitoly 5

V páté kapitole je představena výzkumná metoda, která byla zvolena pro analýzu dat v empirické části, již je analýza pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvality překladu. Tyto nástroje jsou obecně popsány a rozděleny na nástroje integrované do překladatelských studií a samostatné nástroje. Dále je podrobně popsán nástroj ApSIC Xbench, který bude použit pro analýzu, a jsou stanoveny kategorie, které se budou pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvality zkoumat. Protože je metoda zkoumání specifická, jsou v závěru kapitoly uvedena omezení, která zvolená metoda přináší a která musí být při výzkumu zohledněna.

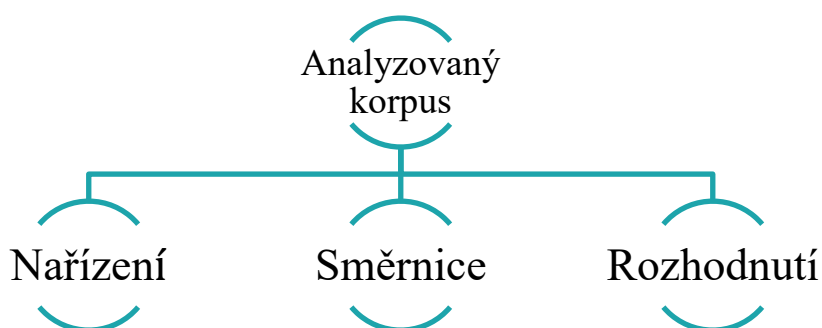
6 Korpus

6.1 Výběr korpusu

Pro potřeby výzkumu v empirické části práce byl nejdříve vytvořen anglicko-český korpus složený z právních textů, které byly publikovány v Úředním věstníku Evropské unie. Pro výběr textů byla aplikována tato kritéria:

- a) Musí se jednat o právně závazný text;
- b) Dokument musí být vyhlášený/zveřejněný v Úředním věstníku EU mezi lety 2004–2018;
- c) Dokument musí být platný;³²
- d) Dokument musí být k dispozici v angličtině a v češtině.

Korpus tvoří právně závazné texty, protože právě u tohoto typu textů mohou mít překladové chyby vážné ekonomické, politické a právní důsledky. Evropská unie vydává tři typy právně závazných dokumentů, jimiž jsou nařízení, směrnice a rozhodnutí. Vybírány byly pouze platné právní předpisy, které byly zveřejněny od roku 2004, kdy Česká republika přistoupila do Evropské unie.

Obrázek 3: Rozdělení korpusu

Aby korpus tvořil objektivní vzorek textů, byly vybrány vždy dva příklady od každého druhu dokumentu v sudých letech od roku 2004 (tedy ob dva roky). Pro zajištění určité míry náhodnosti byly texty vybírány chronologicky po měsících od roku 2004 (z roku 2004 jsou vybrána nařízení vyhlášená v lednu, směrnice v únoru, rozhodnutí v březnu, z roku 2006 nařízení vyhlášená v dubnu atd.). Pokud v daném měsíci nebylo k dispozici dostatečné množství požadovaného typu dokumentu,

³² Právní předpisy platné k 27. lednu 2019.

chybějící text byl vybrán z měsíce následujícího. Nebyl-li k dispozici žádný takový dokument, byl vybrán jeden dokument z měsíce předcházejícího a jeden z měsíce následujícího. Korpus tedy tvoří 48 jednotlivých textů, které byly publikovány od roku 2004 do roku 2018.

Většina návrhů dokumentů je vypracována v jednom ze tří pracovních jazyků Unie, jimiž jsou angličtina, francouzština a němčina. Vzhledem k tomu, že od roku 2004 je ve většině institucí EU nejpoužívanějším jazykem pro vypracovávání dokumentů angličtina, a nahradila tak francouzštinu (Biel 2017: 40), lze důvodně předpokládat, že zdrojovým jazykem většiny českých verzí vybraných textů byla právě angličtina. Zároveň však platí, že nelze považovat za prokázané, že zdrojovým textem českých verzí byla angličtina; je mnoho dokumentů, jež byly přeloženy i z francouzštiny a němčiny.

Výše uvedený způsob definování korpusu umožňuje zkoumat tři různé typy textů a zároveň poskytuje diachronní perspektivu.

Celkový rozsah korpusu je 456 110 slov, anglická část obsahuje 244 992 slov, česká 211 118³³. Přehled všech dokumentů použitých v rámci tohoto korpusu je uveden v příloze 1.

Typ textu	Rozsah v NS (zaokrouhleno)	Rozsah ve slovech
Nářízení	273	71 640
Rozhodnutí	212	56 325
Směrnice	319	83 153
Celkem	804	211 118

Tabulka 3: Rozsah české části korpusu

6.2 Výstavba korpusu

Vzhledem ke zvolené metodě zkoumání není možné použít stávající korpusy Českého národního korpusu, případně vytvořit subkorpusy v rámci paralelního synchronního korpusu Intercorp. Je nutné podotknout, že se do určité míry nejedná o klasický paralelní korpus podle korpusové lingvistiky. Tento výsledný korpus není *lemmatizovaný* ani *tagovaný*, také není možné používat specifickou terminologii korpusové lingvistiky, protože není vhodná pro zvolenou metodu zkoumání. Daný

³³ Počet slov podle analýzy zdrojového a cílového textu z Memsources.

korpus byl vytvořen pro potřeby této diplomové práce, nejedná se o korpus obecně reprezentativní a neusiluje o vyvážený záběr (Kocek, Kopřivová, Kučera 2000: 7). Aby bylo možné texty analyzovat nástrojem pro automatickou kontrolu kvality, musí být ve formátu, se kterým tento software dokáže pracovat. Pro potřeby výzkumu byl autorkou vytvořený dvojjazyčný paralelní korpus ve formátu XLIFF³⁴.

XLIFF je formát souboru založený na XML³⁵ s cílem standardizovat způsob, jakým jsou lokalizovatelná data přenášena mezi jednotlivými fázemi procesu lokalizace pomocí nástrojů CAT.³⁶ Torres del Rey a Lucía Morado Vázquezová (2013) XLIFF definují jako „nádobu s přeložitelným obsahem, který byl uspořádán v normativní podobě tak, aby mu rozuměly a byly jej schopny zpracovat nástroje zapojené do procesu lokalizace bez ohledu na jejich původ a bez ztráty informací mezi fázemi“. Soubor XLIFF byl pro potřeby této práce vybrán také především proto, že kromě zdrojového a cílového textu obsahuje i informace o původním formátu dokumentu a je také kompatibilní s nejrůznějšími nástroji CAT, ať už se jedná o překladatelské softwary (např. SDL Trados Studio, memoQ, Memsource atd.) nebo o samostatné nástroje pro automatickou kontrolu kvality překladu (ApSIC Xbench, Verifika QA, QA Distiller apod).

Jednotlivé jazykové verze textů, které byly vybrány na základě kritérií výše, byly z EUR-Lexu staženy v formátu .html a uloženy jako textové dokumenty ve formátu .docx. Při prohlížení dokumentů ve verzi .html nejsou zobrazeny přílohy, proto byly do korpusu použity právní předpisy bez příloh. Pro kontrolu výsledků automatické kontroly kvality v nástroji Xbench byly jednojazyčné dokumenty staženy také jako PDF. V PDF byly například kontrolovány uvozovky, protože v nejstarších dokumentech ve formátu .html byly zobrazeny nesprávné uvozovky (horní anglické místo dolní a horní české), v PDF však byly zobrazeny správně.

Pro vytvoření dvojjazyčného XLIFFu je nejdříve nutné provést tzv. zarovnání (alignment) dvojice textů ve formátu .docx (vždy jeden v angličtině a jemu odpovídající český překlad) a vytvořit soubor překladové paměti (translation memory, TM). Pro paměť byl použit generický formát TMX³⁷. Výsledkem zarovnání je dvojjazyčná paměť (EN–CS) s překladovými jednotkami (translation unit, TU),

³⁴ XLIFF – XML Localization Interchange File Format.

³⁵ XML – eXtensible Mark-up Language.

³⁶ Wordbee. *Resources*. Wordbee S.A.: © 2018 [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: <https://documents.wordbee.com/pages/viewpage.action?pageId=2264032>.

³⁷ TMX – Translation Memory eXchange.

v nichž vždy jednomu segmentu zdrojového textu odpovídá segment textu cílového. Segmentace byla určena na úrovni vět, příp. „sentence-like unit of meaning“ podle zdrojového textu, jeden zdrojový segment tedy představuje jednu zdrojovou větu.

Pro zarovnání souborů byl využit překladatelský software SDL Trados Studio 2015. I když je funkce automatického zarovnání v tomto softwaru na velmi dobré úrovni, před vyexportováním zarovnaných souborů bylo nutné ručně zkontrolovat, zda je segmentace na úrovni vět správná. Prvotním předpokladem bylo použít pro QA přímo tyto vytvořené soubory TMX, nicméně se ukázalo, že Xbench na tomto typu souboru nedokáže provést QA. Umí ho provést, pokud je spolu s TMX nahrán také terminologický glosář či soubor XLIFF, což je však pro účely zamýšlené analýzy nedostačující. Proto bylo nutné ze souborů TMX vytvořit soubory XLIFF.

Soubory XLIFF byly vytvořeny importováním souborů TMX do projektu v nástroji CAT – Memsorce a následným potvrzením jednotlivých segmentů. Potvrzeny musely být proto, aby nástroj Xbench nezobrazil upozornění, že se jedná o nepřeložený segment. Obrázek 4 níže ukazuje zobrazení jednotlivých souborů TMX v Memsorce: původní soubor je sice ve formátu TMX, ale Memsorce tento soubor převedl do dvojjazyčného souboru XLIFF, se kterým pracují nástroje CAT, kdy výchozím jazykem je angličtina a cílovým čeština.

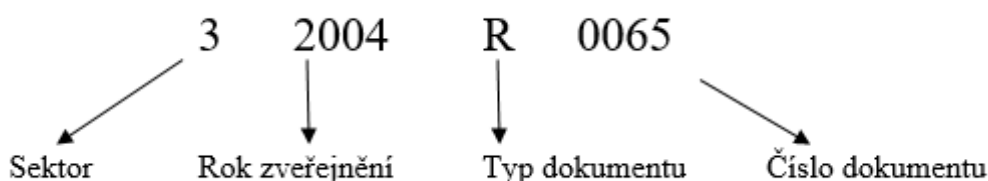
☐	2	⚠	100%	 Nařízení_2004_32004R0065.tmx ...	Nový
☐	3	⚠	100%	 Nařízení_2004_32004R0377.tmx ...	Nový
☐	4	⚠	100%	 Nařízení_2006_32006R0507.tmx ...	Nový
☐	5	⚠	100%	 Nařízení_2006_32006R0657.tmx ...	Nový
☐	6	⚠	100%	 Nařízení_2008_32008R0762.tmx ...	Nový
☐	7	⚠	100%	 Nařízení_2008_32008R0765.tmx ...	Nový
☐	8	⚠	100%	 Nařízení_2010_32010R0995.tmx ...	Nový

Obrázek 4: Zobrazení jednotlivých souborů TMX v Memsorce

Tyto soubory XLIFF byly z Memsorce staženy, aby je bylo možné nahrát do nástroje Xbench s cílem provést automatickou kontrolu kvality, a také vyexportovány do dvojjazyčného souboru .docx, na nichž bylo možné provést

automatickou kontrolu pravopisu v editoru Word. Ve dvojjazyčných souborech .docx z Memsource je text (zdrojový i cílový) zobrazen jako tabulka, přičemž zdrojový kód tohoto souboru obsahuje nastavení, které zakazuje, aby Word sloupec se zdrojovým textem „vnímal“ jako text – zdrojový text je tedy pro automatickou kontrolu pravopisu uzamčen.³⁸ Díky tomuto prvku je možné provést kontrolu pravopisu, aniž by bylo nutné zdrojový text (angličtinu) odmazávat nebo aniž by bylo zobrazeno příliš mnoho upozornění na chyby způsobené přítomností anglického textu.

Korpus byl také anotovaný. Aby bylo možné při hodnocení výsledků dohledat konkrétní text, ze kterého daný segment pochází, byl jednotlivým pamětem přiřazen identifikátor – ID. Jako ID byl použit typ dokumentu v kombinaci s rokem původu a „celexovým“ číslem dokumentu. Tím je označena většina dokumentů v databázi EUR-Lex. Toto číslo slouží jako jedinečný identifikátor bez ohledu na jazyk dokumentu.

Obrázek 5: Struktura celexového čísla

Celexové číslo má čtyři části: sektor, rok, typ dokumentu a číslo dokumentu.³⁹ Sektor je označen buď číslicí 0–9, nebo písmenem C, případně E. Rok udává rok zveřejnění, interní číslo, příp. jiné čtyřmístné číslo související s vlastním číslem dokumentu. Typ dokumentu je označován jedním, nebo dvěma písmeny podle toho, jaký deskriptor byl přiřazen typu dokumentu v rámci sektoru. Číslo dokumentu je čtyřmístné číslo, které přenáší různou informaci – úřední číslo, interní číslo, datum publikace atd.

³⁸ Zdrojový text v tomto dvojjazyčném souboru .docx lze ve Wordu sice editovat, ale změny se do souboru XLIFF nepropíší. Pokud chce uživatel upravit zdrojový text, musí k tomu v Memsource použít speciální příkaz.

³⁹ Publications Office. 2017. „How CELEX Numbers are Composed“. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/content/help/faq/celex-number.html?locale=cs>.

Analyzované texty patří do sektoru 3 – Právní předpisy, směnicím náleží deskriptor L, nařízením R a rozhodnutím D.

Výstavbu korpusu lze shrnout do těchto bodů:

1. Stažení konkrétního právního textu v angličtině a češtině z EUR-Lexu ve formátu .html (dva jednojazyčné soubory);
2. Uložení jednojazyčných .html souborů jako textových dokumentů ve formátu .docx (dva jednojazyčné soubory);
3. Zarovnání dvojice jednojazyčných souborů v překladatelském studiu SDL Trados Studio do dvojjazyčné překladové paměti ve formátu TMX (ze dvou jednojazyčných souborů vznikne jeden dvojjazyčný);
4. Nahrání dvojjazyčných souborů TMX do Memsource a vytvoření dvojjazyčného souboru XLIFF (z dvojjazyčného souboru vznikne také dvojjazyčný);
 - a. Stažení souboru XLIFF z Memsource pro provedení kontroly kvality překladu v nástroji Xbench;
 - b. Vyexportování dvojjazyčného souboru XLIFF z Memsource do dvojjazyčného souboru .docx pro provedení kontroly pravopisu v editoru Word.

6.3 Shrnutí kapitoly 6

Šestá kapitola se zabývá materiálem, z něhož byl vytvořen dvojjazyčný korpus, který byl pomocí zvolené metody analyzován. Zkoumanými texty jsou právně závazné texty publikované v Úředním věstníku EU v letech 2004–2018, jimiž jsou nařízení, směrnice a rozhodnutí. V první části této kapitoly jsou popsána kritéria, která texty použité v korpusu musí splňovat, rovněž je popsán způsob výběru textů splňujících stanovená kritéria. Druhá část se zabývá samotnou výstavbou korpusu, který bylo nutné vytvořit ve formátu, s nímž dovedou pracovat nástroje pro automatickou kontrolu kvality.

7 Chyba a chybovost

Obecně řečeno, pojem chyba obvykle znamená, že je něco špatně. ISO norma 8402: 1994 v bodě 3.21 chybu definuje z funkčního hlediska, tedy jako „nesplnění požadavků na zamýšlený účel“. V překladech lze rozlišovat chyby překladové, pragmatické, sémantické, lingvistické, stylistické a další.

Chyby v překladech právních dokumentů, které svým adresátům zakládají práva a povinnosti, mohou mít velmi závažné nejen právní, ale také finanční nebo politické důsledky. Tomáš Svoboda zastává názor, že „bezchybný překlad rozsáhlejšího textu neexistuje“ (Svoboda 2012: 27). Při určování chybovosti je proto důležité zohlednit nejen celkový počet chyb, ale také jejich závažnost, protože různé, ale i stejné chyby mají různou závažnost podle toho, kde se v textu nacházejí. Jinak závažná je chyba v čísle např. v článku, v němž je stanovena výše pokuty, a jinak závažné je chybné číslo v odkazu na právní předpis v poznámce pod čarou, který je snadno dohledatelný podle názvu uvedeného v textu. To samé platí o zcela evidentním překlepu – uprostřed textu může být zanedbatelný, ale na titulní straně dokumentu už značí závažnou chybou. Kapko uvádí, že v oblasti práva EU je nezávažnější chybou taková, „která vede k rozdílné – nezamýšlené – regulaci práv a povinností veřejných a soukromých subjektů členských států (2005: 2 cit. v Biel 2014: 350).

Nicméně i zdánlivě menší chyba může mít vážné následky v tom ohledu, že poškozují vnější obraz Evropské unie a v konečném důsledku může vést až ke snížení důvěry občanů v Unii.

7.1 Metriky chybovosti

Hodnocení kvality překladu („translation quality assessment“ – „TQA“) na základě chybovosti může probíhat pomocí kvantitativních systémů, tzv. metrik, prostřednictvím klasifikace chyb. Metriky mají definované jednotlivé kategorie chyb a jednotlivým chybám jsou podle kategorie a závažnosti chyby přiřazovány body. Následně jsou tyto body sečteny a je vypočítáno skóre, které udává kvalitu překladu. K tomu je také nutné definovat kvalitu a stanovit hranici přijatelnosti. To znamená, že je kvalita škálovatelná.

V následující části byly analyzovány tři modely TQA pro následné stanovení vlastního modelu pro potřeby práce, který zohledňuje možnosti automatické kontroly kvality pomocí nástrojů QA. Analyzovány byly tyto modely: SAE J2450, Quality

Assessment Tool (QAT) a TAUS. Tyto metriky mají různé přístupy, od vybírání vzorků hodnocených textů až po kategorie chyb a přisuzování závažnosti. Metrika QAT byla zařazena z toho důvodu, že se používá přímo v DGT pro hodnocení překladů od externích dodavatelů, druhé dvě byly zařazeny na základě vlastních zkušeností autorky s těmito metrikami.

7.1.1 SAE J2450

Tato metrika byla prvně navržena pro hodnocení překladů automobilové dokumentace společností Society of Automotive Engineers ve spolupráci s General Motors. Nebyla tedy určena pro překlady, kde je kvalita překladu závislá na stylu, tónu či rejstříku. Zabývá se pouze zjišťováním lingvistických chyb, které ovlivňují celkové porozumění, ale nehodnotí styl či hledisko formátu a ani se nesnaží zjišťovat příčiny chyb (Mateo 2014: 78).

Obsahuje sedm typů chyb: *chybná terminologie, syntaktická chyba, vynechání, morfologická chyba nebo chyba ve shodě, překlep, interpunkce a jiná chyba*; závažnost chyb je rozdělena do dvou kategorií: závažná a drobná chyba. Chybám se následně přiřazují body od jedné do pěti, jejichž váha je určena na základě pevného systému. Konečné skóre se určí tak, že se body sečtou a vydělí počtem zdrojových slov.

Hlavní kategorie chyby	Podkategorie:	Váha chyby (závažná/drobná)
Chybná terminologie	závažná/ drobná	5/2
Syntaktická chyba		4/2
Vynechání		4/2
Morfologická chyba či chyba ve shodě		4/2
Překlep		3/1
Interpunkce		2/1
Jiná chyba		3/1

Tabulka 4: Typologie chyb podle metriky J2450

Jako jediná také zohledňuje subjektivní složku hodnotitele a poskytuje dvě metaprávidla, jak má hodnotitel při klasifikaci postupovat, když je na pochybách:

- „Pokud je chyba nejednoznačná, vždy zvol nejbližší primární kategorii podle seznamu kategorií.
- Pokud váháš, dej přednost kategorii závažná chyba před kategorií drobná chyba.“

Neexistuje však žádná hranice přijatelnosti, a není tak možné říci, jestli je výsledné skóre dobré, či špatné.

7.1.2 Quality Assessment Tool (QAT)

Ten nástroj, tzv. „kalkulačka“, byl vyvinut v Generálním ředitelství Komise pro překlady a slouží zejména k hodnocení překladů od externích dodavatelů. Jak bylo uvedeno v oddíle 4.2.1.2 Kvalita podle typu textu, kvalita překladů pro instituce EU se posuzuje z hlediska adekvátnosti pro daný účel a v závislosti na typu textu. Hodnocení probíhá pouze na vybrané části textu, běžně se hodnotí 10 % z délky textu, minimálně však dvě a maximálně deset normostran (DGT 2012: 17).

Hodnotitel při hodnocení nejprve zvolí typ textu, kdy vybírá ze tří typů: obecné, politické a odborné texty. Chyby následně klasifikuje do devíti kategorií: *smysl, vynechání, přidání, terminologie, gramatika, pravopis, interpunkce, referenční dokumenty*⁴⁰ a *srozumitelnost*.

Chybám je následně přiřazen status závažné, nebo drobné chyby. Závažnost hodnotitel určuje na základě toho, jaký má chyba dopad, zda je snadno rozpoznatelná a také z hlediska času potřebného k nápravě. Významná chyba je definována jako chyba, která „vážně narušuje použitelnost textu“ (Strandvik 2017: 131). Při QAT platí zásada, že opakující se chyba se počítá pouze jednou. Hodnotitel také může zaškrtnout možnost, že je v pořádku formát dokumentu, a udělit bonusové body, např. za velmi zdařilá řešení.

Při počítání finálního skóre v kalkulačce je zohledněn typ textu, který hodnotitel zvolil, protože každý typ textu má nastavenou jinou váhu pro jednotlivé kategorie chyb. Konečné číslo udává, jaké hodnocení je překladu přiřazeno na pětibodové škále kvality.

Hodnocení ⁴¹	Výsledek QAT (0–100 %)
Unacceptable	0–39
Insufficient	40–59
Below standard	60–69
Good	70–79

⁴⁰ Chyba v oblasti referenčních dokumentů značí jednak nedodržení referenčních dokumentů z hlediska obsahu (např. citace z jiných právních předpisů nebo nový překlad již přeloženého názvu předpisu), jednak nedodržení formálních požadavků referenčních dokumentů (např. Pravidel pro jednotnou úpravu dokumentů) (Kadlecová 2013: 55).

⁴¹ V roce 2016 byla stupnice přejmenována. Současné hodnocení „Below Standard“ bylo dříve „Acceptable“ a hodnocení „Insufficient“ bylo označeno jako „Below Standard“.

Very good	80–100
-----------	--------

Tabulka 5: Hodnocení překladu podle TQA

Používání kalkulačky nicméně není pro hodnotitele povinné, mohou ji brát pouze jako vodítko nebo ji nemusí při hodnocení překladů použít vůbec (Kadlecová 2013: 99). Ať už ji použijí či nikoli, překladům udělují známku z pětibodové stupnice kvality: *very good*, *good*, *below standard*, *insufficient* a *unacceptable*. Pokud dodavatel dostane známku *insufficient* či *unacceptable*, nemusí za zakázku dostat zaplacenou a při opakovaných špatných výsledcích mu hrozí ukončení spolupráce (DGT 2008: 6, 2016: 42–43).

7.1.3 TAUS Dynamic Quality Evaluation Model

Tento model vypracovala Sharon O'Brianová ve spolupráci s organizací Translation Automation User Society (TAUS) na základě srovnání jedenácti modelů TQA (Mateo 2014: 82). TAUS umožňuje benchmarking a na základě kritérií, jako je typ textu, komunikační kanál, ale také podle požadavků klienta na přínosnost, čas a postoj (ve smyslu termín a jak je důležitý dopad na značku klienta), určuje nejvhodnější model hodnocení kvality z hlediska použití. Jedním z těchto modelů je i hodnocení na základě chybovosti.

Pokud jde o typologii chyb podle tohoto modelu, jsou rozlišeny čtyři základní kategorie chyb v oblasti *jazyka*, *terminologie*, *přesnosti* a *stylu* (makro úroveň) a každá z těchto kategorií zahrnuje dílčí kategorie chyb (mikro úroveň). Rozlišeny jsou tři úrovně závažnosti chyb: *kritická*, *významná* a *drobná*.

Typy chyb na makro úrovni	Typy chyb na makro úrovni
Jazyk	Gramatika
	Syntax
	Pravopis
	Interpunkce
Terminologie	Dodržování klientovy terminologie
	Dodržování terminologie v dané oblasti
	Konzistence
Přesnost	Vynechání
	Přidání
	Nepřesné odkazování
	Chyby v oblasti významu

Styl	Nedodržování manuálů klienta
------	------------------------------

Tabulka 6: Typologie chyb podle modelu TAUS

Typy chyb se v jednotlivých modelech překrývají nebo naopak jeden model obsahuje typ chyby, který jiný model nemá. Analýzu těchto tří modelů lze shrnout do následující tabulky.

Metrika	SAE J2450	TAUS	QAT
Typy chyb	Jiná chyba		
	Vynechání	Přesnost	Vynechání, přidání
	Chybný termín	Terminologie	Terminologie
	Syntax, překlep, interpunkce	Jazyk	Gramatika, interpunkce, pravopis
	Morfologie a chyba ve shodě		
		Místní standardy	
		Konzistence	Referenční dokumenty
		Styl	Srozumitelnost
		Chybný překlad	Smysl
Závažnost chyby	Významná, drobná	Kritická, významná, drobná	Významná, drobná

Tabulka 7: Srovnání typologie chyb podle modelů SAE J2450, TAUS a QAT

7.2 Definice pro účely práce

Vzhledem k omezením, která jsou dána možnostmi nástroje QA, není možné vycházet z tradičního pojetí chyby pro standardní translatickou analýzu a hodnocení kvality překladu. Bylo nutné vymezit pojem *chyba* v kontextu automatické kontroly kvality. Následně byla určena typologie chyb, která je založena na výše uvedených modelech TQA a kategoriích, jež je možné zkontrolovat při QA. Pokud by tedy cílový text obsahoval chyby např. v rovině významu, nebudou odhaleny, a i přesto, že se jedná o chyby, nebudou jako chyby počítány v kategorii automatické kontroly kvality. Budou zaznamenány samostatně.

Chyba

Chybou se rozumí deficiencie vůči zdrojovému textu, terminologii, pravidlům českého pravopisu nebo požadavkům *Pravidel pro jednotnou úpravu dokumentů*

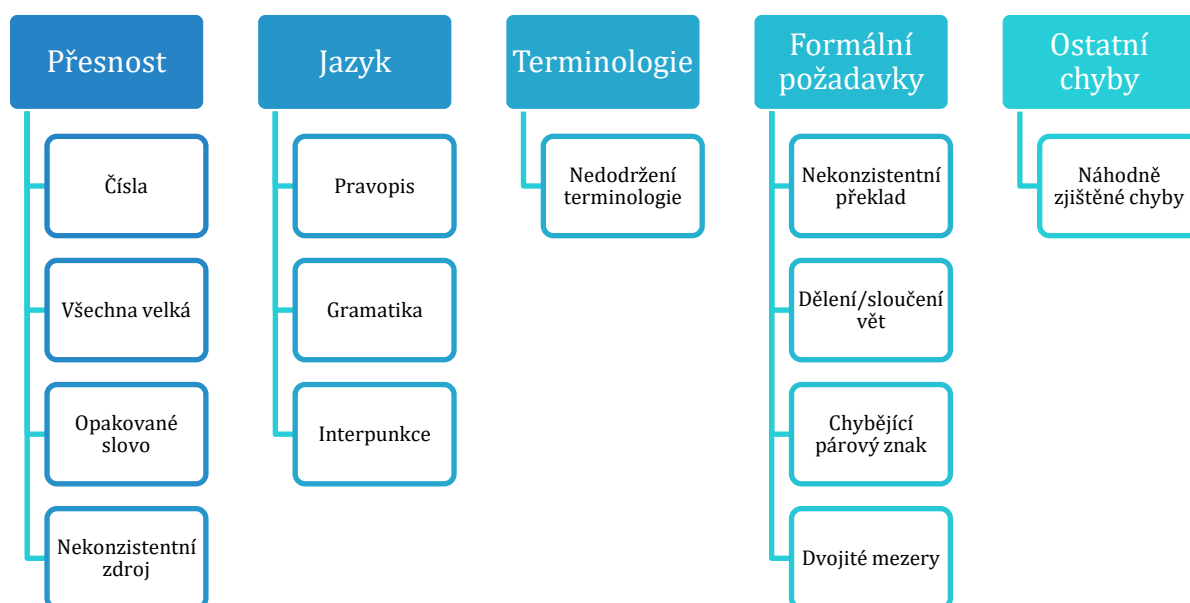
a tato chyba zároveň musí být zjistitelná pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvality.

Zdánlivá chyba (FP)

Chyba, kterou označil nástroj QA, ale ve skutečnosti se nejedná o deficienci vůči zdrojovému textu, terminologii, pravidlům českého pravopisu nebo požadavkům *Pravidel pro jednotnou úpravu dokumentů*.

Typologie chyb

Typologie chyb byla vymezena na základě uvedených metrik v kombinaci s kategoriemi, které byly zkoumány v rámci QA, viz podkapitola 5.2. Typologie obsahuje pět hlavní rovin chyb, z nichž každá obsahuje dílčí podkategorie chyb. Typologie chyb je zobrazena na obrázku 6.

Obrázek 6: Typologie chyb

Závažnost

- Závažná chyba – mění význam a mohla by mít právní, finanční či politické důsledky, případně se v textu nachází na významném místě nebo se jedná o hrubé porušení požadavků *Příručky*.

- Drobná chyba – chyba, která nemá vliv na celkové porozumění textu a nemění význam.

7.3 Příčiny chyb

Aby bylo možné výskyt chyb eliminovat, je potřeba je nejen identifikovat v konečném produktu, ale také zjistit, jaké jsou jejich příčiny. Příčiny chyb mohou být stejně jako jejich typologie velice rozmanité. Obecně vzato, některé chyby mohou být způsobeny z nedbalosti a nepečlivosti (např. záměna v číslech), jiné nedostatečnou kompetencí překladatele, ať u se jedná o znalost práva či jiné znalosti (Biel 2007: 159).

Gile (1992) rozlišuje tři hlavní příčiny chyb:

- e) Nedostatečné znalosti, ať už extralingvistické či v oblasti jazykové;
- f) Nedostatečná metodologie – překladatel neumí aplikovat principy překladu, a tak vznikají chyby v procesu překladu;
- g) Nedostatek motivace.

K chybám také přispívají velmi krátké termíny. DGT udává, že z důvodu krátkých termínů dochází např. k vynechání překladu poznámek pod čarou (2012: 32). Wagnerová uvádí příklad až neuvěřitelně krátkého termínu: Komise v roce 2000 přijala bílou knihu o 50 stranách, která byla vypracována v angličtině. Finální verzi překladatelé dostali v 8:30 ráno a německý a francouzský překlad musel být hotový na tiskovou konferenci, která se konala ve 12 hodin téhož dne (Wagner, Bech, Martínez 2014: 81). I při použití nástrojů CAT a překladových pamětí je dodržení tohoto termínu těžko představitelné.

7.4 Shrnutí kapitoly 7

Kapitola sedm se věnuje chybám a chybovosti. Jsou nastíněny důsledky, které mohou překladové chyby reálně způsobit. Dále jsou v kapitole představeny tři metriky pro měření kvality překladu na základě typologie chyb. Tyto metriky jsou srovnány a ve spojení s možnostmi nástrojů automatické kontroly kvality představují základ pro vytvoření vlastní definice chyby a typologie chyb pro potřeby empirické části práce. Kapitulu uzavírá stručný přehled možných příčin překladových chyb.

II Empirická část

8 Faktický výzkum

Výzkum byl rozdělen do dvou částí. První část výzkumu – zjišťování chybovosti pomocí nástrojů QA – probíhala ve třech fázích, jimiž byly kontrola pravopisu ve Wordu a dvě kontroly v nástroji Xbench. Rozdělení kontroly terminologie a dalších kategorií na dvě samostatné kontroly bylo zvoleno pro větší přehlednost upozornění a lepší orientaci ve výsledcích. Ve druhé části byly hodnoceny skutečně zjištěné chyby z hlediska typologie a závažnosti. Struktura kapitol osm a devět reflektuje průběh výzkumu, jehož výsledky jsou popsány v kapitole devět včetně podrobnějšího pohledu na jednotlivé typy právních aktů.

8.1 Kvantitativní část výzkumu

8.1.1 Kontrola pravopisu

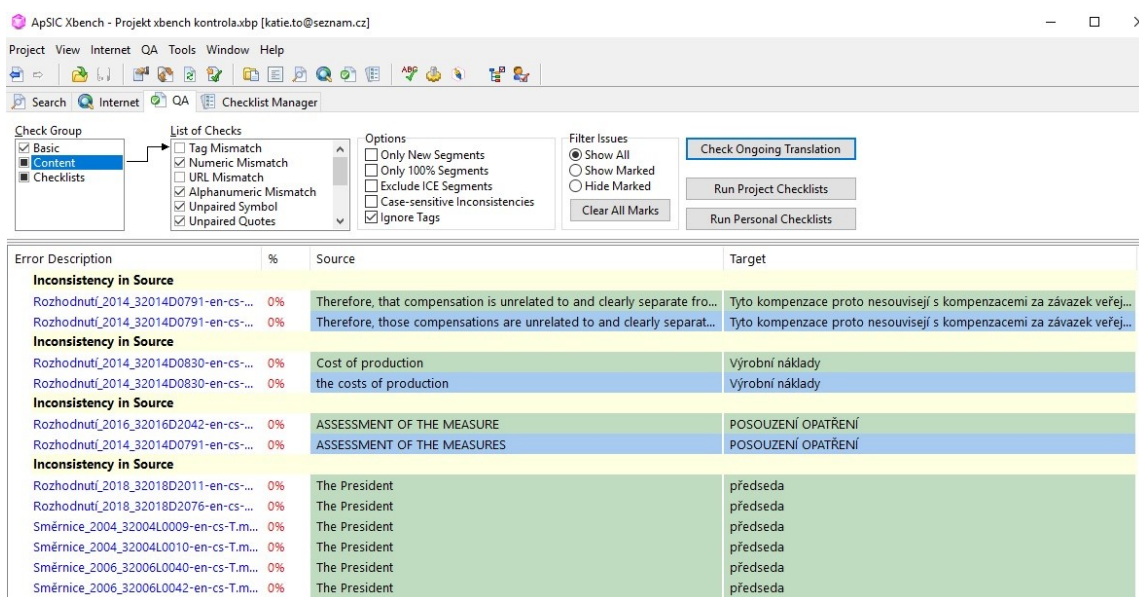
Nejdříve byla provedena automatická kontrola pravopisu a gramatiky v editoru Word. Tato kontrola probíhala v rovině cílového jazyka. Pro kontrolu pravopisu byly jednotlivé soubory XLIFF z korpusu v Memsource vyexportovány do dvojjazyčné tabulky ve formátu .docx a následně byly podrobeny automatické kontrole pravopisu ve Wordu (viz podkapitola 6.2 Výstavba korpusu). Upozornění na chyby byla autorkou zkontrolována a pomocí funkce „Sledování změn“ byly vyznačeny skutečné chyby, aby je bylo možné jednoduše spočítat a dále s nimi pracovat.

V této kategorii se vyskytovalo značné množství zdánlivých chyb. Ty tvořily zejména zkratky, např. „Úř. věst.“, cizojazyčná slova a slova, která Word nezná, protože je nemá ve svém slovníku.

8.1.2 Automatická kontrola v nástroji Xbench

Ve druhé fázi proběhla automatická kontrola kvality překladu v nástroji Xbench, kdy byly kontrolovány kategorie stanovené v oddíle 5.2.1.1. *Zkoumané kategorie chyb v rámci QA v nástroji Xbench.* V tomto oddíle je také uveden detailnější popis jednotlivých kategorií. Tato kontrola byla dvojjazyčná, probíhala tedy na základě automatického srovnávání zdrojového a cílového textu. Několik kategorií, které byly zkoumány, je možné vidět na obrázku 7, jenž ukazuje prostředí

nástroje Xbench. V nastavení je také zaškrtnutá možnost „Ignore Tags“, aby kontrola nezohledňovala případné tagy v textu.

Obrázek 7: Prostředí nástroje Xbench s výsledky kontroly

V této fázi byly chyby, na něž upozornil Xbench, kontrolovány přímo v tomto nástroji, protože přehledně zobrazuje, kde přesně se v segmentu daná chyba vyskytuje, a například u kategorie konzistence přímo ukáže, v čem se segmenty liší (obrázek 8). Zároveň je možné zdánlivé chyby rovnou označit jako zdánlivé (funkce „mark“) a následně skrýt.

Mnoho zdánlivých chyb bylo nalezeno v kategorii „nekonzistentní zdroj“. Důvodů bylo několik: v anglických segmentech byly použité pevné mezery místo obvyčných, v obsahově totožných větách byla příslovečná určení v jiném pořadí, byla použita pomlčka místo mezery nebo byly navíc čárky či členy.

- ▶ **3: Inconsistency in Source**
- ▶ Výrobní náklady
- ▶ the costs of production
- ▶ the costsCost of production

Obrázek 8: Ukázka chyby zaznamenané nástrojem Xbench

Kromě předpokládaného velkého množství zdánlivých chyb v kategorii čísel kvůli častému zápisu čísel slovy se značné množství zdánlivých chyb vyskytovalo

také u kategorie „všechna velká“ (viz oddíl 5.2.1.1). Na druhou stranu tato kontrola umožnila zkontrolovat, zda byly správně přeloženy zkratky – např. „EEC“ jako „EHS“, „VAT“ jako „DPH“ apod.

Nejvíce zdánlivých chyb však bylo zobrazeno v kategorii „chybějící párový symbol“, protože v angličtině jsou čísla článků či písmena odstavců právních předpisů psána se závorkou z obou stran. Čeština naopak používá pouze pravou závorku.

Protože v nástroji Xbench nelze zjistit počet chyb přímo, byly chyby vyexportovány do reportu ve formátu tabulky .xlsx. S reportem tak bylo možné dále pracovat a určit počet chyb. Obrázek níže zobrazuje vyexportovaný report, zároveň je možné vidět, které kategorie byly v rámci QA kontrolovány.

Exported QA Report		Generated by ApSIC Xbench 3.0 Build 1454 http://www.xbench.net	
Selected QA Checks			
Basic	Untranslated Segments, Inconsistency in Source, Inconsistency in Target, Target same as Source		
Content	Tag-Mismatch, Numeric Mismatch, URL-Mismatch, Alphanumeric Mismatch, Unpaired Symbol, Unpaired Quotes, Double Blank, Repeated Word, Key Term Mismatch, CamelCase-Mismatch, ALLUPPERCASE Mismatch,		
Checklists	Checklist CS_diplomka		
	-	-	-
	Source		Target
Inconsistency in Target			
Směrnice_2008_32008L0044-en-cs-T.mxliff (31)	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2008_32008L0083-en-cs-T.mxliff (15)	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2010_32010L0079-en-cs-T.mxliff (16)	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2012_32012L0004-en-cs-T.mxliff (26)	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2012_32012L0010-en-cs-T.mxliff (15)	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2018_32018L1695-en-cs-T.mxliff (22)	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2006_32006L0042-en-cs-T.mxliff (71)	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:
Inconsistency in Source			
		Therefore, that compensation is unrelated to and	Tuto kompenzace proto nesouvisí s

Obrázek 9: Vyexportovaný report z nástroje Xbench

8.1.3 Automatická kontrola terminologie

Ve třetí fázi proběhla kontrola terminologie, kdy byl kromě jednotlivých souborů do nástroje Xbench nahrán také terminologický glosář, který obsahoval terminologii z databáze IATE se spolehlivostí 4. Terminologie a glosář jsou podrobněji popsány v oddílech 4.1.6. a 5.2.1.1. Pro velké množství nalezených chyb byl report vyexportován hned na začátku a výsledky byly zpracovány v tabulkovém editoru Excel.

8.2 Kvalitativní část výzkumu

Ve druhé části výzkumu byly skutečné nalezené chyby kategorizovány podle určené typologie chyb a byla hodnocena závažnost jednotlivých chyb. V této části

probíhalo hodnocení také na základě konzultace právních předpisů s jejich verzemi přímo v EUR-Lexu, příp. ve formátu PDF; zejména proto, aby bylo možné určit, zda se chyby nacházejí v normativní, či nenormativní části aktu (viz cíle a hypotézy stanovené v kapitole 2).

Rovněž byly konzultovány databáze IATE, pravidla českého pravopisu a příručka *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů*. Ta byla konzultována zvláště u chyb v oblasti interpunkce, kdy byla v cílovém segmentu na konci věty jiná interpunkce než v segmentu výchozím.

8.3 Omezení, která vyplynula ze zvolené metody

V rámci samotného výzkumu bylo nutné vypořádat se s několika problémy, které při stanovení metody nebyly předvídané.

Původním záměrem bylo provést automatickou kontrolu kvality přímo na vytvořených souborech překladové paměti TMX. Ukázalo se však, že nástroj QA Xbench tyto soubory dovede porovnat pouze s terminologickým glosářem, vlastní QA na nich nedokáže provést. Bylo by sice tedy možné provést kontrolu terminologie, ale nebylo by možné zkontrolovat všechny kategorie stanovené v podkapitole 5.2.

Z tohoto důvodu byl nakonec vytvořen korpus ve formátu XLIFF pomocí Memsource, kdy jednotlivé překladové paměti byly do Memsource nahrány jako soubory na překlad a následně byly všechny segmenty potvrzeny. Memsource byl zvolen proto, že dovede nahrát soubory TMX jako přeložitelné soubory.

8.3.1 Repetice

Neočekávaný problém způsobily repetice v textu, konkrétně tyto dva segmenty:

„HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE“
„HAVE ADOPTED THIS DIRECTIVE“

Nástroj Xbench při prvním QA tyto segmenty označil jako chybně přeložené v kategorii konzistence – stejný překlad, ale rozdílný zdrojový text. Všechny segmenty s tímto textem byly v korpusu přeloženy stejně, a to jako „PŘIJALY TUTO SMĚRNICI“, což je samozřejmě chybné. Vzhledem k tomu, že se jedná o prominentní místo dokumentu, vyvolalo toto upozornění pochybnosti. Příslušné texty byly zkontrolovány v EUR-Lexu a bylo zjištěno, že tam jsou věty s „HAS

ADOPTED“ přeloženy správně jako „PŘIJALA“. Po bližším zkoumání byla odhalena příčina, proč byly v korpusu všechny segmenty s „HAS ADOPTED“ přeloženy jako „PŘIJALY“. V první zkoumané směrnici z roku 2006 je totiž v anglické verzi textu použito „has“ místo „have“:

„THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION [...] HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE“

V české verzi je správně uvedeno „PŘIJALY“. Protože do Memsource byly soubory nahrány v abecedním pořadí podle roku, ze kterého pocházejí, a protože tento konkrétní segment je prvním výskytem všech segmentů s textem „HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE“, při potvrzení segmentů pro vytvoření korpusu se český překlad „PŘIJALY TUTO SMĚRNICI“ automaticky propal i do dalších repetič.⁴² Segmenty byly tedy opraveny a QA v nástroji Xbench bylo spuštěno znovu.

Na základě tohoto zjištění byly zkontrolovány i další repetice, aby při kontrole nedocházelo ke zkresleným výsledkům a velkému množství zdánlivých chyb.

Při dalším QA nástroj Xbench opět ukázal tuto chybu, nyní pouze u jednoho segmentu, kterou bylo možné označit jako zdánlivou chybu kvůli chybě ve zdrojovém textu.

Error Description	%	Source	Target
Inconsistency in Target			
Směrnice_2008_32008L0044-en-cs-T.m...	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2008_32008L0083-en-cs-T.m...	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2010_32010L0079-en-cs-T.m...	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2012_32012L0004-en-cs-T.m...	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2012_32012L0010-en-cs-T.m...	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2018_32018L1695-en-cs-T.m...	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:
Směrnice_2006_32006L0042-en-cs-T.m...	0%	HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:	PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Obrázek 10: Zobrazení chyby „nekonzistentní překlad“ v nástroji Xbench

8.3.2 Efektivnost kontroly terminologie

U kontroly terminologie byl předpokládán velký výskyt zdánlivých chyb kvůli tomu, že nástroj Xbench nezohledňuje morfologii slov (viz oddíl 5.2.1.1).

⁴² Tato funkce nástrojů CAT je známá též jako „auto-propagate“. Většinou bývá v nástrojích CAT (např. SDL Trados Studio, Memsource, memoQ) zapnutá defaultně; uživatel sám si však může nastavit, zda ji chce používat.

Objevily se však další problémy, kvůli nimž bylo množství zdánlivých chyb enormní.⁴³

Jak bylo popsáno v oddíle Kontrola terminologie, pro automatickou kontrolu byla stažena databáze IATE jako terminologický glosář, z něhož byly vyfiltrovány pouze termíny v češtině se spolehlivostí 4.

Ukázalo se, že toto nastavení není úplně ideální, protože termíny jsou mimo jiné oborově závislé, a je tedy nutné je rozlišit na základě kontextu. Často se proto vyskytovala upozornění na chybnou terminologii, kdy termín byl přeložen správně, ale v IATE nebyl uveden se čtyřmi hvězdičkami, a tudíž byl vyhodnocen jako chybně použitý. Také se vyskytovaly případy, kdy bylo na první pohled zřejmé, že český ekvivalent daného termínu z glosáře není správný, protože se jedná o úplně jiný obor (např. „aliment“/„maintenance“ má být podle glosáře přeloženo jako „výživné“).

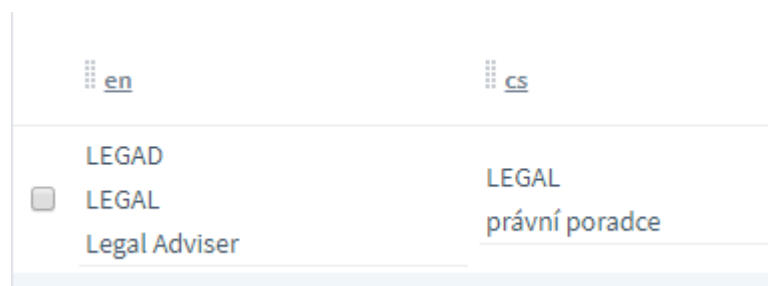
Key Term Mismatch (aliment, maintenance / výživné)		
Rozhodnutí_2008_32010D045:0%	Maintenance reserve due	Splatná rezerva na technickou údržbu
Rozhodnutí_2008_32010D045:0%	Interest lease payment & maintenance reserve	Platba úroků z leasingu a rezervy na technickou údržbu
Nařízení_2014_32014R0598-er 0%	non-revenue flights for the purpose of alterations, repair or maintenance.	neobchodních letech za účelem úprav, opravy nebo údržby.
Rozhodnutí_2008_32010D045:0%	The company has also not paid the Greek State the sum of [...] million for aircraft maintenance reserves.	Společnost řeckému státu nezaplatila ani částku ve výši [...] na rezervy na technickou údržbu letadel.

Obrázek 11: Příklad zdánlivé chyby v terminologii kvůli oborové závislosti termínů

Obecným problémem terminologických glosářů je také situace, kdy jsou obecná slova v různých oborech používána jako specifické termíny. Příkladem je anglický termín „removal“, který se v kontextu migrační politiky překládá jako „vyhoštění“, nebo termín „order“, jehož jedním možným ekvivalentem v oblasti práva je „usnesení“. Xbench však pracuje na principu počítačového srovnávání, proto také označil jako chybné všechny segmenty, ve kterých se nacházela anglická spojka „in order to“.

⁴³ Při kontrole terminologie bylo zobrazeno více než deset tisíc upozornění na chyby. Jejich odfiltrování trvalo přibližně týden při práci v rozsahu čtyři až pět hodin denně.

Dalším důvodem pro velké množství zdánlivých chyb byla skutečnost, že se v glosáři vyskytují dvoj- a víceslovné termíny a jeden termín obsahuje více možných ekvivalentů na stejné úrovni. Xbench toto nedokáže rozpoznat. Na obrázku níže je zobrazen jeden termín, který má různé varianty. Protože je v termínu „legal adviser“ a zároveň obsaženo „legal“, Xbench při kontrole vyznačil všechny segmenty, které obsahují slovo „legal“.

Obrázek 12: Ukázka termínu z glosáře, zobrazení z Memsources

Xbench bohužel ani nerozlišuje mezi malými a velkými písmeny. Pokud je tedy v glosáři zkratka ve verzálkách, která je zároveň i obecným slovem, jsou označeny za chybné všechny segmenty, kde se toto slovo nachází. Glosář např. obsahuje zkratku „ARE“ pro Spojené arabské emiráty. Upozornění na chybu bylo tedy zobrazeno u všech segmentů, ve kterých se vyskytuje slovo „are“. Zda mají být rozlišována velká a malá písmena, by muselo být nadefinováno přímo u jednotlivých termínů v glosáři.

Ideální podmínky pro kontrolu terminologie by byly takové, kdy by glosář obsahoval pouze oborově specifické termíny v závislosti na oboru, ze kterého pochází kontrolovaný text, u termínů by bylo nastaveno rozlišování velkých a malých písmen a nástroj QA by dokázal zohlednit morfolonii. Zkoumány však byly texty z různých odvětví a vytváření oborově specifických glosářů a nastavování výše uvedených parametrů pro jednotlivé termíny není v možnostech autorky, také by bylo nutné použít jiný nástroj QA než Xbench (např. memoQ nebo Memsources).

Bylo tedy nutné zkontrolovat všechny segmenty, které Xbench označil za chybné. Vzhledem k jejich množství (více než deset tisíc upozornění) a časové náročnosti kontroly se tedy nabízí otázka efektivnosti a celkové použitelnosti zvoleného nástroje pro kontrolu terminologie. Pro lepší názornost rozsahu kontroly je níže uveden obrázek 13, na němž je vidět počet kontrolovaných řádků.

11263	Rozhodnutí_2016_32016D2386-en-cs-T.xmliff (117) 0%	Where it is established, or where there are reasonable grounds to assume, that FIDUCIA information has been compromised or lost, the security authority, liaising closely with the President and the Registrar of the Court of Justice, shall take all appropriate measures in accordance
11264	Key Term Mismatch (Registrar / vedoucí soudní kanceláře)	
11265	Rozhodnutí_2016_32016D2386-en-cs-T.xmliff (134) 0%	Practice rules for the implementation of this decision shall be laid down by the security authority in agreement with the Registrar of the Court of Justice.
11266	Rozhodnutí_2016_32016D2386-en-cs-T.xmliff (117) 0%	Where it is established, or where there are reasonable grounds to assume, that FIDUCIA information has been compromised or lost, the security authority, liaising closely with the President and the Registrar of the Court of Justice, shall take all appropriate measures in accordance
11267		

Obrázek 13: Rozsah kontrolovaného obsahu v Excelu

8.4 Shrnutí kapitoly 8

Osmá kapitola se věnuje samotnému výzkumu, který měl dvě hlavní části. První, kvantitativní část probíhala ve třech fázích, kdy byla nejdříve provedena automatická kontrola pravopisu a gramatiky v editoru Word, dále kontrola kvality v nástroji Xbench a následně byla provedena kontrola terminologie. Ve druhé části výzkumu byly chyby odhalené nástroji QA hodnoceny na základě stanovené typologie chyb a byla jim přisuzována závažnost. V kapitole jsou rovněž popsána úskalí, se kterými se autorka při výzkumu setkala.

9 Interpretace výsledků

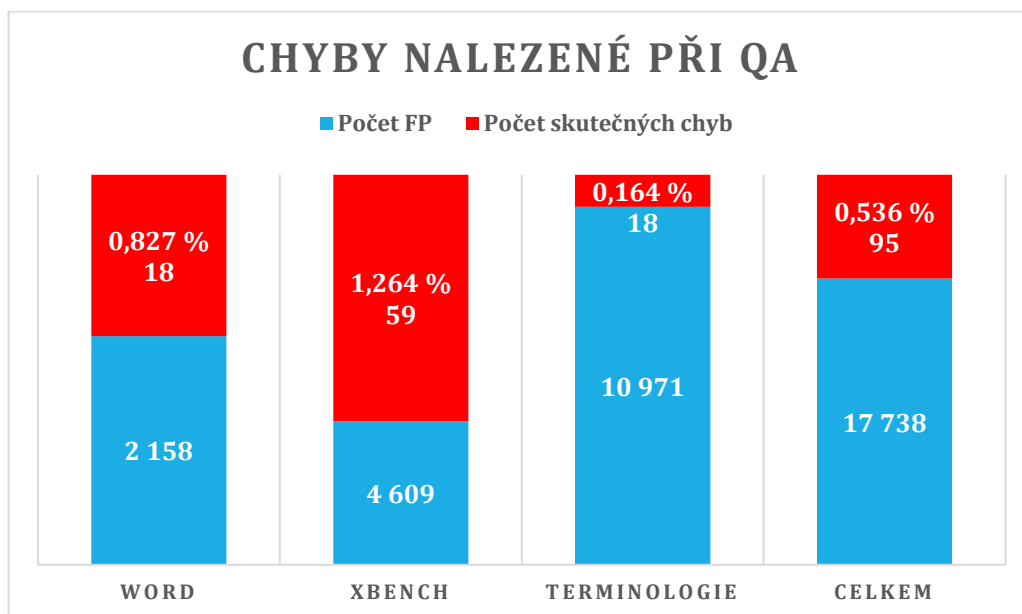
Tato kapitola se zabývá výsledky výzkumu. Z hlediska struktury jsou nejdříve interpretovány výsledky globálně, tedy celková chybovost, následně jsou rozebrány výsledky kvantitativní části na základě dílčích hypotéz stanovených v kapitole 2, kdy jednotlivým hypotézám odpovídají samostatné podkapitoly, a stejná struktura je použita také pro interpretaci výsledků kvalitativní části výzkumu.

9.1 Celková chybovost

Hlavním cílem práce bylo zjistit chybovost vybraných českých verzí právních textů publikovaných v Úředním věstníku EU pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu chyb. Analyzováno bylo celkem 48 právních předpisů (16 nařízeních, 16 směrnic a 16 rozhodnutí), jejichž české verze čítají 211 118 slov (804 normostran).

Nástroje pro automatickou kontrolu kvality ve zkoumaném textu označily 17 738 chyb. Avšak skutečných chyb po odfiltrování zdánlivých chyb zůstalo 95, což odpovídá 0,536 % z celkového počtu chyb označených nástroji QA.⁴⁴

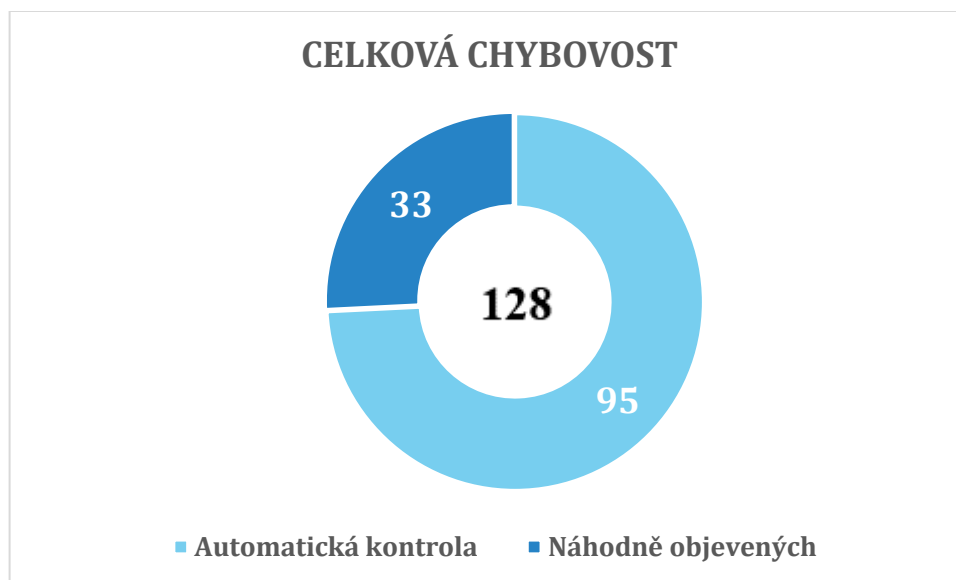
Počty zdánlivých a skutečných chyb v jednotlivých fázích zkoumání shrnuje graf 1 níže. U skutečných chyb je zároveň vyjádřeno, kolik procent ze všech označených chyb tvoří.

Graf 1: Přehled zdánlivých a skutečných chyb při jednotlivých fázích automatické kontroly

⁴⁴ Pro přesnost jsou všechny hodnoty vypočítané v této práci zaokrouhleny na tři desetinná místa.

Pro úplnost je však nutné uvést také chyby, které byly odhaleny náhodně při vyhodnocování výsledků automatické kontroly kvality. Těchto chyb bylo 33. Poměr chyb zjištěných systematicky při QA a náhodně zobrazuje graf 2.

Graf 2: Celková zjištěná chybovost

Celkem tedy bylo ve všech zkoumaných právních předpisech odhaleno 128 chyb. Je-li zohledněn také rozsah zkoumaného korpusu, lze spočítat průměrnou chybovost, která činí 1,592 chyb na deset normostran.⁴⁵ Vzhledem k velikosti zkoumaného korpusu lze tento výsledek považovat za velmi dobrý.

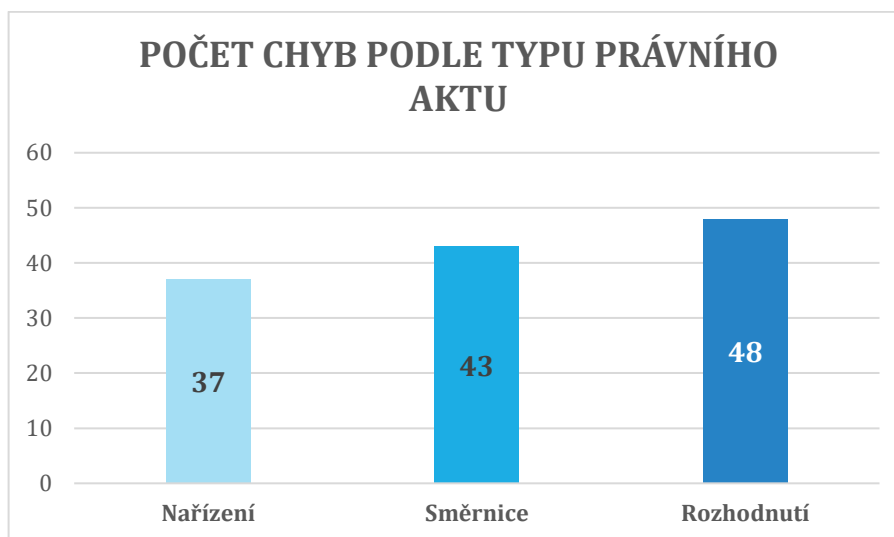
U následujících dílčích hypotéz a klasifikace už nebyly chyby rozlišovány podle metody zjištění, nýbrž se vycházelo z celkového počtu zjištěných chyb – 128.

9.2 Chybovost podle typu textu

První dílčí hypotézou byl předpoklad, že v různých typech dokumentů bude odlišná chybovost a nejnižší chybovost budou vykazovat nařízení. Tento předpoklad vychází z definic jednotlivých typů analyzovaných právních textů, protože nařízení jako jediná jsou pro členské státy právně závazná a přímo použitelná v celém rozsahu. Překladům nařízení by tedy měla být věnována maximální možná péče a měly by procházet důkladnou kontrolou.

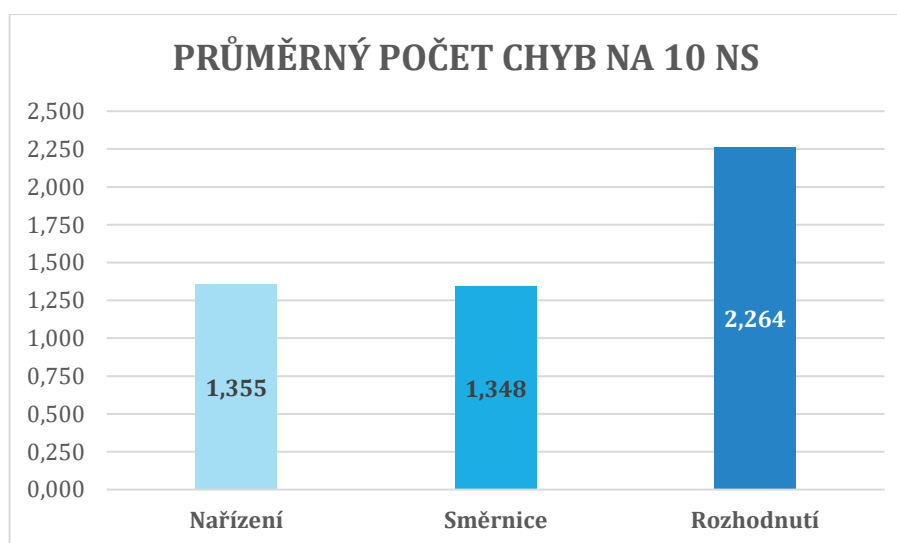
⁴⁵ Pro lepší názornost byla zvolena jednotka počet chyb na deset normostran, při použití jedné normostrany by byly výsledné hodnoty příliš nízké (v řádech desetin a setin).

Jsou-li brány v úvahu pouze absolutní počty chyb, výsledky výzkumu tuto hypotézu potvrzují. Nařízení skutečně obsahují nejnižší počet chyb, a sice 37. Typem dokumentu s druhou nejnižší chybovostí jsou směrnice se 43 chybami a nejvyšší chybovost vykazují rozhodnutí – 48 chyb.

Graf 3: Absolutní chybovost podle typu právního aktu

Nicméně rozsah jednotlivých typů analyzovaných právních předpisů byl různý. Aby byla tato skutečnost zohledněna, byla vypočítána průměrná chybovost u jednotlivých typů právních předpisů na deset normostran. Rozsahy jednotlivých typů právních předpisů jsou uvedeny v tabulce 3 v podkapitole 6.1. Tato hodnota byla zaokrouhlena na tři desetinná místa. Objemy textů jednotlivých typů právních textů v korpusu jsou uvedeny v podkapitole 6.1 Výběr korpusu.

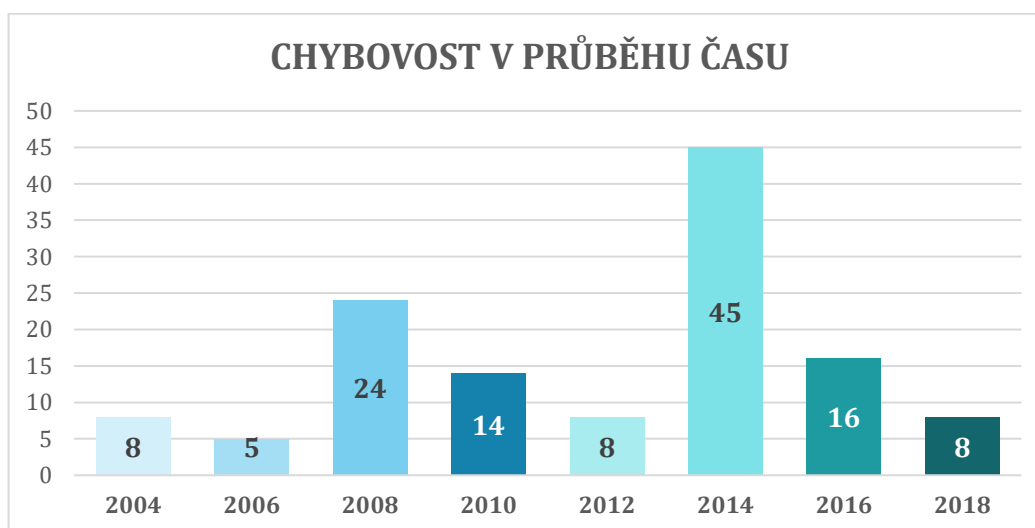

Graf 4: Průměrná chybovost na deset normostran

Jak je patrné z grafu 4, je-li zohledněn rozsah jednotlivých typů analyzovaných textů, chybovost se změní, přičemž nejnižší chybovost vykazují směrnice. Ovšem rozdíl v chybovosti nařízení a směrnic je velice malý. Právním aktem s nejvyšší chybovostí zůstává rozhodnutí. S ohledem na tyto výsledky je možné říci, že hypotéza byla potvrzena jen částečně – chybovost se liší s ohledem na typ právního aktu, ale nařízení nejnižší chybovost nevykazují. Je třeba dodat, že tyto výsledky platí při globálním pohledu na jednotlivé typy zkoumaných právních aktů. Při bližším pohledu jsou výsledky diferencovanější (viz oddíl 9.5.1 kvalitativní části vyhodnocení výzkumu).

9.3 Chybovost podle roku publikování

Druhou stanovenou dílčí hypotézou byl předpoklad, že se chybovost v průběhu času mění a od roku 2004 klesá. Jinými slovy, nejvyšší chybovost se předpokládá v roce 2004. Tato hypotéza byla stanovena s ohledem na fakt, že Česká republika do Evropské unie přistoupila v roce 2004 a česká překladatelská činnost pro instituce EU byla teprve ve svých počátcích. Již před přistoupením ČR do EU musel být přeložen soubor evropského práva – *acquis communautaire*, na něž navazují další právní předpisy. Avšak institucionalizace překladů nebyla na takové úrovni, jako je dnes, a ani řízení kvality neprobíhalo stejným způsobem jako v současnosti. Zároveň ale kontrola kvality probíhala v určitých letech před přistoupením České republiky do Evropské unie na více úrovních. Pro zjednodušení tato práce nezohledňuje překlady *acquis communautaire*, které byly vyhotoveny před přistoupením ČR do EU. Absolutní chybovost v průběhu času zobrazuje graf 5.

Graf 5: Absolutní chybovost v průběhu času

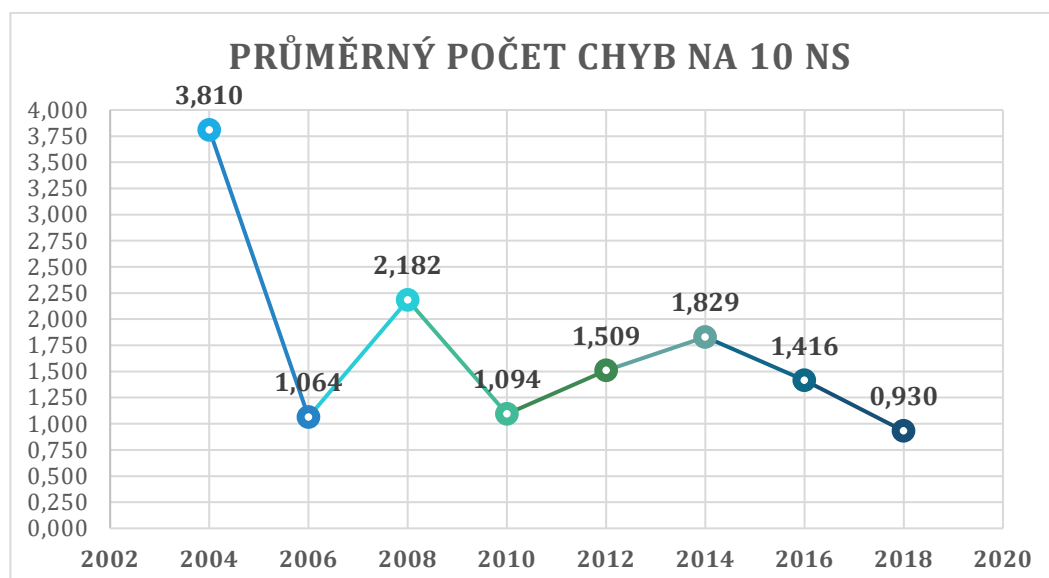
Z uvedeného grafu by se mohlo jevit, že v roce 2004 byla chybovost překladů právních předpisů jedna z nejnižších (8), a naopak nejvyšší (45) je v roce 2014, kdy se naopak předpokládá nižší chybovost. Nicméně proces legislativní tvorby předpisu trvá několik let a zjištěná hodnota nemusí reflektovat skutečný stav v roce 2014; tento nárůst chybovosti v roce 2014 například mohl být pozůstatkem obměny personálu z let 2009–2011.

Stejně jako u předchozí dílčí hypotézy je třeba zohlednit i objem analyzovaných textů v jednotlivých letech. Počet analyzovaných normostran v jednotlivých letech je uveden níže v tabulce 8.

Rok zveřejnění dokumentu	Počet normostran
2004	21
2006	47
2008	110
2010	128
2012	53
2014	246
2016	113
2018	86
Celkem	804

Tabulka 8: Rozsah korpusu v jednotlivých letech

Po spočítání průměrného počtu chyb na deset normostran podle roku zveřejnění dokumentu vykazují nejvyšší chybovost právní předpisy publikované v roce 2004, nicméně nejnižší chybovost je zjištěna hned v následujícím analyzovaném roce.

Graf 6: Průměrná chybovost v průběhu času

Nicméně z tabulky 8 výše je patrné, že se rozsahy analyzovaných právních předpisů v jednotlivých letech značně liší – nelze srovnávat počet chyb zjištěný na 21 normostranách s počtem chyb zjištěným na více než desetinásobném objemu analyzovaného textu. Z tohoto důvodu není výpovědní hodnota spočítaného průměrného počtu chyb dostatečně průkazná. Jediný závěr, který lze z těchto dat ze statistického hlediska vyvodit, je, že počet chyb se v průběhu času výrazně nemění, ale od roku 2014 je možné pozorovat tendenci ke snižování chybovosti a nejnižší chybovost vykazují právní předpisy z roku 2018. Není možné přesně stanovit, proč je údaj pro rok 2004 tak jiný; lze se domnívat, že vyšší chybovost v tomto roce je způsobena nedostatečnými kontrolami překladů či menší mírou institucionalizace překladu ve smyslu dostupných příruček a pravidel pro překlad těchto textů. Tento údaj lze také přisoudit odlehlé hodnotě, protože pro tento rok nebylo analyzováno dostatečné množství dat.

Hypotézu, že se chybovost v průběhu času mění a nejvyšší chybovost vykazují právní předpisy vydané v roce 2004, se nepodařilo prokázat.

9.4 Chybovost podle místa výskytu chyby

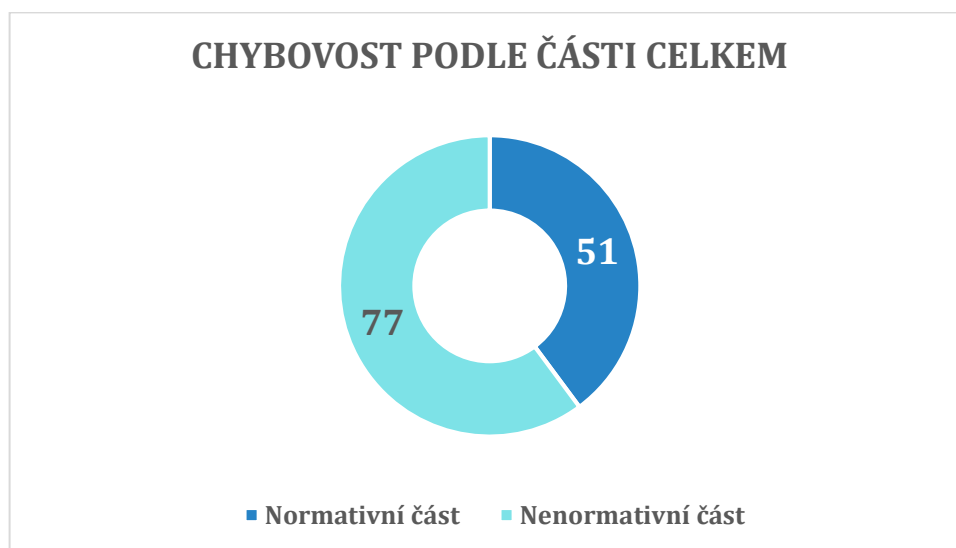
Třetí dílčí hypotézou byl předpoklad, že se míra výskytu chyb liší podle části dokumentu a že nenormativní část dokumentu vykazuje větší chybovost než část normativní.

Nenormativní částí dokumentu se rozumí preambule dokumentu, tedy právní východiska aktu, body odůvodnění a ustálené formulace, které je uvozují či po nich následují. Normativním textem jsou samotné články právního předpisu. Články mohou být seskupovány do částí a také rozděleny do odstavců a dalších nižších úrovní členění. Souhrnný přehled členění předpisů uvádějí *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů* v oddíle 2.7 Členění textu v aktech (2011: 40).

Tato hypotéza byla stanovena s ohledem na skutečnost, že právě normativní část dokumentu, v níž jsou zakotveny práva a povinnosti adresátů aktu, je autoritativnější, a proto by na ni měly být kladeny vyšší nároky, pokud jde o kvalitu.

Vzhledem k tomu, že obecně bývají normativní a nenormativní části dokumentu z hlediska objemu nepoměrné, a také k tomu, že rozsahy těchto částí by byly ve vytvořeném korpusu z technického hlediska špatně zjištělné, nebude v této hypotéze zohledněn rozsah normativních a nenormativních částí analyzovaných právních předpisů.

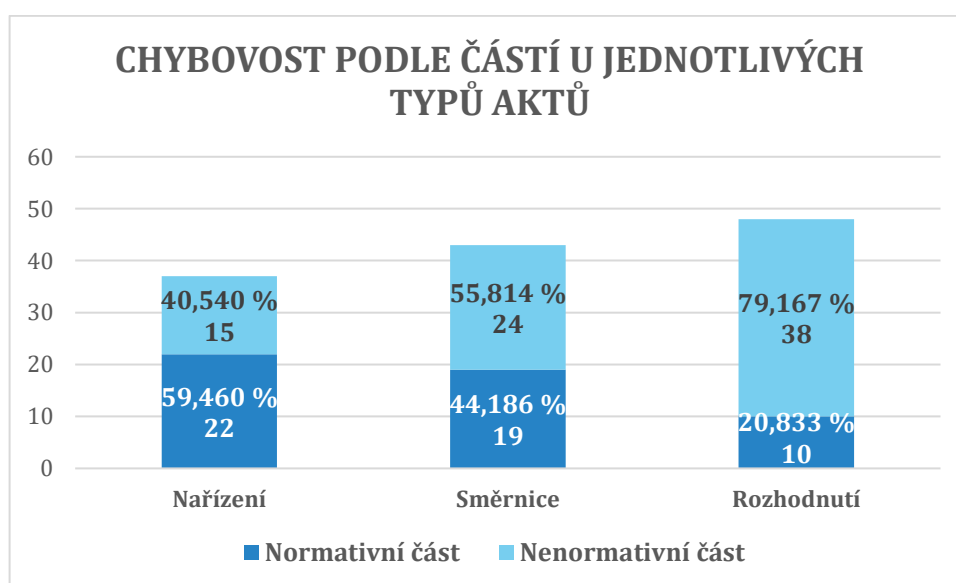
Celkový počet chyb podle toho, zda se vyskytují v normativní, nebo nenormativní části právního předpisu, zobrazuje graf 7 níže.

Graf 7: Absolutní chybovost podle části dokumentu celkem

Na tomto grafu lze vidět, že výskyt chyb je vyšší v nenormativní části, kdy nenormativní části zkoumaných právních předpisů obsahovaly 77 chyb a v normativních částech bylo nalezeno 51 chyb. Stanovená hypotéza tedy byla potvrzena.

Ačkoli tato data nebyla interpretována pomocí statistiky, je možné posoudit chybovost podle části, kde se chyby vyskytují, u jednotlivých druhů právních předpisů. Na grafu 8 je chybovost v normativních a nenormativních částech vyjádřena také procentuálně.

Graf 8: Absolutní chybovost podle části dokumentu u jednotlivých typů právních aktů

Z grafu 8 vyplývá, že u nařízení stanovená dílčí hypotéza neplatí, protože normativní část vykazuje větší výskyt chyb než část nenormativní. V porovnání s tím je poněkud překvapující, že tuto hypotézu potvrzují data o směrnících a nařízeních. Zajímavý je také rozdíl mezi počtem chyb v normativní a nenormativní části u rozhodnutí, protože počet chyb v nenormativní části je téměř čtyřnásobný oproti normativní části. Nepochybně je však toto zjištění určitě pozitivní ve smyslu právní jistoty tohoto typu právního aktu. Celkově lze tedy říci, že pokud je na analyzovaný korpus nahlíženo jako na celek, stanovená hypotéza byla potvrzena. Pokud je však dílčí hypotéza aplikována u jednotlivých typů zkoumaných textů, potom byla hypotéza potvrzena u směrnic a rozhodnutí, avšak u nařízení byla vyvrácena.

9.5 Kvalitativní část

V podkapitole 7.2 byla uvedena typologie chyb, podle níž byly zjištěné chyby klasifikovány, a následně jim byl přiřazen status závažné, nebo drobné chyby. V následující části je popsáno, jaké typy chyb byly zjištěny. Pokud jde o závažnost chyb, ačkoli jsou ve výše uvedené kapitole poskytnuty definice závažné a drobné chyby (viz podkapitola 7.2), u celé řady chyb nebyla závažnost naprosto jednoznačná; proto je hodnocení v rámci této kategorie do značné míry subjektivní a jiný hodnotitel by chybám mohl přiřadit jinou závažnost. Při posuzování závažnosti byla tedy zohledňována kritéria, jako např. kde se chyba v dokumentu nachází či zda se v daném segmentu opakuje. Například chybějící tečka na konci věty v poznámce pod čarou byla hodnocena jako drobná chyba, ale obdobná chyba v závěrečné formulaci právního aktu byla hodnocena jako závažná, protože se vyskytuje na prominentním místě; naopak pokud v poznámce pod čarou chybělo několik čísel, byla tato chyba hodnocena i přes své místo výskytu jako závažná, protože byla mnohonásobná. Pokud jde o rozlišení závažných a drobných chyb v kategorii terminologie, pokud byl termín použitý v textu *synonymní* k termínu se spolehlivostí 4, byla tato chyba hodnocena jako drobná, protože jednak tento termín mohl mít úroveň spolehlivosti 4 přiřazenu až po vydání daného právního aktu, a jednak se mohlo jednat o předpis navazující na jiný právní předpis – v takovém případě musí být zachována terminologie z původního předpisu, i když neodpovídá uvedenému termínu v IATE. Pokud však použitý termín neodpovídal významově či byl v české verzi úplně vynechán, byla tato deficeience hodnocena jako závažná chyba.

U některých chyb by také bylo možné rozlišit, zda se jedná pouze o nedostatky např. vůči gramatice nebo příručkám EU, příp. obojí, kdy z hlediska jedné kategorie se o chybu nejedná, ale z hlediska druhé ano (např. tvar slovesa „muset“ ve 3. os. mn. čísla: zatímco podle pravidel českého pravopisu jsou přípustné a rovnocenné varianty „musejí“ i „musí“, podle *Příručky* je preferovaný tvar pouze „musí“)⁴⁶. Pro zjednodušení nebyla tato hlediska uplatňována a pro určení, že se jedná o chybu, bylo dostačující, že se jednalo o nedostatek vůči jednomu z nich.

Výsledky uvedené v této části nejsou na rozdíl od výsledků v kvantitativní části přepočítávány dle poměru k objemu textu.

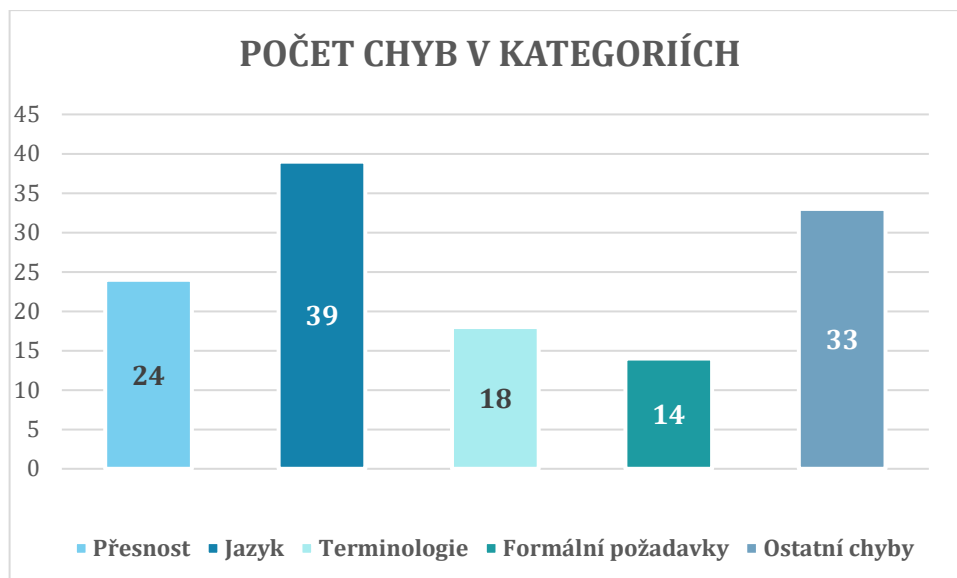
9.5.1 Chybovost v jednotlivých kategoriích

Stanovená typologie vychází z pěti hlavních kategorií chyb, do nichž byly zjištěné chyby rozděleny. Jsou jimi chyby v oblasti přesnosti, jazyka, terminologie, formálních požadavků a ostatní chyby, které nebyly odhaleny nástroji QA. Kromě kategorií ostatní a terminologie byly zbývající kategorie dále rozděleny na podkategorie podle oblastí, které je možné analyzovat v nástrojích QA.

K chybám v kategorii ostatní je nutné ještě poznamenat, že i když by bylo možné zařadit je také do jiných kategorií, například do jazykových chyb, byly ponechány v kategorii ostatní, neboť kdyby byly zařazeny jinam, zkreslilo by to výsledky chybovosti zjištěné na základě kontroly pomocí nástrojů QA. Nicméně v této kategorii se nacházely chyby např. shoda podmětu s přísudkem, přesmyčky, ale také chyby v rovině významu.

Chybovost v jednotlivých hlavních kategoriích je zobrazena na grafu 9. Nejvyšší chybovost byla zjištěna v kategorii jazyk a ostatní chyby, naopak nejnižší chyby byly odhaleny v kategorii formální požadavky. Relativně nízký výskyt chyb byl zjištěn i v kategorii terminologie. Z těchto výsledků se lze domnívat, že je u překladů kladen důraz na dodržování formálních požadavků, ať už obecných nebo stanovených příručkami, a jednotnou terminologii. Lze totiž předpokládat, že chyby zejména v kategorii terminologie by mohly mít vážnější důsledky než třeba překlepy či chybná interpunkce (za předpokladu, že nemění význam sdělení).

⁴⁶ Evropská unie. 2011. *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů*. Poslední změna 15. 2. 2019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: <http://publications.europa.eu/code/cs/cs-4100200.htm>.

Graf 9: Počet chyb v jednotlivých kategoriích

Pokud jde o chybovost v podkategoriích, ve třech podkategoriích nebyly nalezeny žádné chyby. Jsou jimi podkategorie opakované slovo, nekonzistentní překlad a dvojité mezery. Pro větší přehlednost nejsou tyto podkategorie ve výsledných grafech či tabulkách dále uváděny.

Jednotlivé chyby byly dále rozděleny z hlediska závažnosti na závažné a drobné. Z celkového počtu 128 chyb bylo 47 chyb hodnoceno jako závažné a 81 jako drobné. Pro kritéria posuzování závažnosti viz úvod podkapitoly 9.5.

Graf 10: Poměr závažných a drobných chyb

Nejvíce závažných chyb bylo zjištěno v podkategorii čísel, dělení/slučování vět, terminologie a v kategorii ostatní. Nejvíce drobných chyb bylo identifikováno v kategorii interpunkce a také v ostatních chybách. Souhrnný přehled počtu chyb v jednotlivých podkategoriích, které jsou rozděleny podle závažnosti, zobrazuje tabulka 9.

Kategorie	Podkategorie	Závažná	Drobná
Přesnost	Čísla	11	4
	Všechna velká	-	5
	Nekonzistentní zdroj	3	1
Jazyk	Pravopis	-	3
	Gramatika	-	6
	Interpunkce	-	30
Terminologie		13	5
Formální požadavky	Dělení/spojování vět	10	-
	Chybějící párový znak	-	4
Ostatní chyby		10	23

Tabulka 9: Přehled chyb v jednotlivých kategoriích včetně závažnosti

Relativně větší chybovost byla zjištěna v kategorii čísel, což je překvapující, protože zejména tyto chyby mohou mít vážné důsledky. Většina chyb byla hodnocena jako závažná, protože se jednalo převážně o chyby v odkazech na jiné právní akty. Zjištěné chyby v číslech byly také ověřovány s německou verzí předpisů, aby se vyloučilo, že je chyba v anglickém textu, a v české verzi je číslo naopak uvedeno správně.

Jako závažné chyby byly hodnoceny případy dělení, příp. spojování vět, protože příručka *Legislative Drafting* (1996: 63) výslovně uvádí, že v jednotlivých verzích musí být zachována větná struktura právního aktu, zejména kvůli odkazům na jiné dokumenty.⁴⁷ Zde autorka také vychází z předpokladu, že mezijazyková harmonizace napříč jazyky u syntaxe platí stejně i u jiných jazyků.

Níže je uvedeno několik příkladů zjištěných chyb. Všechny zjištěné chyby jsou uvedeny v příloze 3.

Závažná chyba v čísle:

By 31 December 2011 and every three years thereafter, the Commission shall submit an evaluation report to the European Parliament and to the Council on the statistics compiled pursuant to this Regulation and, in particular, on their relevance and quality.	Do 31. prosince 2001 a poté každé tři roky podá Komise Evropskému parlamentu a Radě hodnotící zprávu o statistikách vypracovaných podle tohoto nařízení, a zejména o jejich relevantnosti a kvalitě.
<i>Nařízení_2008_32008R0762-en-cs-T.mxliff (86)</i>	

⁴⁷ Příručka ve třetí části v podkapitole 2.1 Sentence structure stanoví: „For practical reasons, and in particular so that cross references can be the same in all languages, **the text must be divided into separate sentences at the same places in all language versions**. Where this creates difficulties in one or other language, the semicolon may be used to break sentences.“

Drobná pravopisná chyba – překlep:

Processing or disclosure of records received through such communication by the authorities of the receiving Member State shall be permitted solely after prior consultation of the communicating Member State and subject to the national law of the receiving Member State.	Zpracování nebo zveřejnění záznamů získaných na základě tohoto předání orgány přijímajícího členského státu lze povolit pouze po předchozí konzultaci s předávajícím členským státem a v souladu s vnitrostátními právními předpis přijímajícího členského státu.
<i>Nařízení_2010_32010R0996 (257)</i>	

Závažná terminologická chyba:

(9) In accordance with Articles 1 and 2 of the Protocol on the position of Denmark annexed to the Treaty on European Union and to the Treaty establishing the European Community, Denmark is not taking part in the adoption of this Regulation and is not bound by it or subject to its application	(9) V souladu s články 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o založení Evropského společenství, se Dánsko nepodílí na přijímání tohoto rozhodnutí , a proto pro ně není závazné ani použitelné.
<i>Nařízení_2004_32004R0377-en-cs-T.mxliff (18)</i>	

Závažná chyba dělení vět:

(However, in relation to the observations of Aegean Airlines and Ryanair, the Hellenic Republic disputes the comments made and according to the Hellenic Republic, the observations of Aegean Airlines and of Ryanair do not substantially add any new or critical information and or documentation to the investigation.	Pokud jde ovšem o připomínky společností Aegean Airlines a Ryanair, Řecká republika jejich připomínky odmítá. Podle Řecké republiky připomínky společnosti Aegean Airlines a Ryanair nepřinášejí do vyšetřování v podstatě žádné nové či rozhodující informace ani podklady.
<i>Rozhodnutí_2008_32010D0459-en-cs-T.mxliff (303)</i>	

Drobná náhodně zjištěná chyba:

Directive 93/7/EEC provided that return proceedings may not be brought more than 30 years after the object was unlawfully removed from the territory of the Member State.	Ve směrnici 93/7/EHS bylo staveno , že lhůta pro uplatnění nároku na navrácení uplyne 30 let ode dne, kdy byl kulturní statek neoprávněně vyvezen z území členského státu.
<i>Směrnice_2014_32014L0060-en-cs-T.mxliff (44)</i>	

9.5.2 Typologie chyb podle typu textu

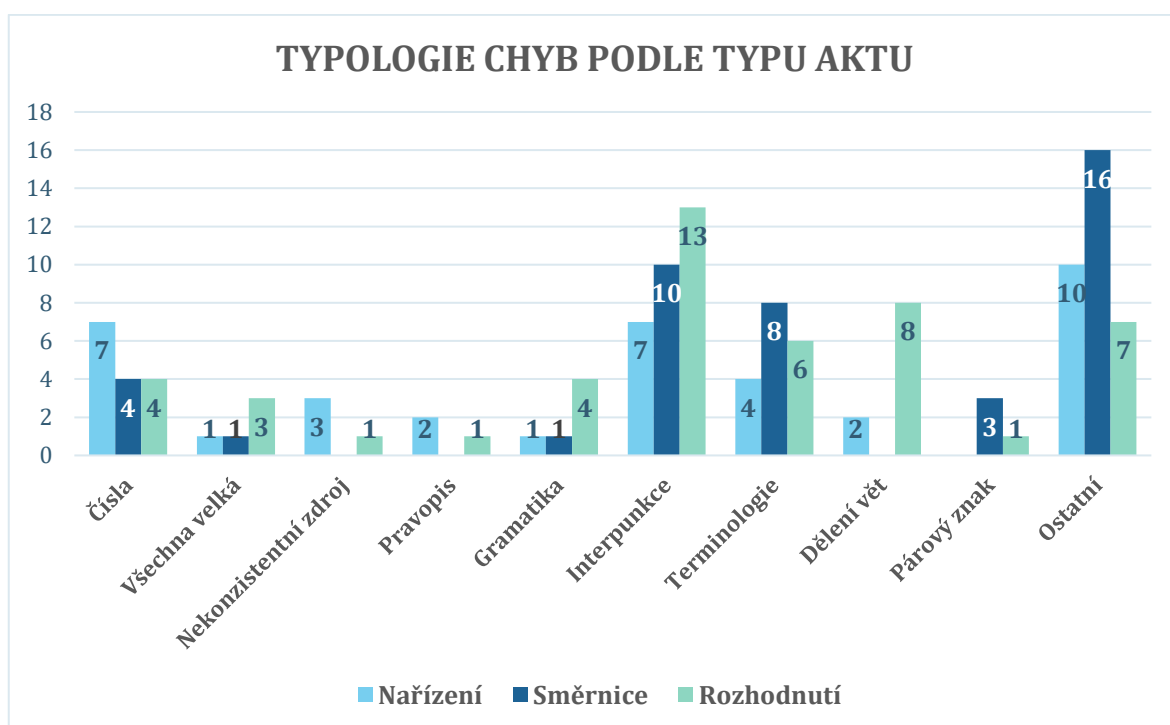
Pokud jde o typologii chyb u jednotlivých typů textu, nejvíce chyb bylo zjištěno v kategorii ostatní u směrnic, a sice šestnáct. V této kategorii se vyskytoval poměrně značný počet chyb také u zbývajících dvou právních předpisů; u nařízení to bylo deset chyb, rozhodnutí v této kategorii vykazovala sedm chyb.

Druhou kategorií s nejvyšším počtem chyb byla interpunkce, kdy bylo nejvíce interpunkčních chyb (13) zjištěno u rozhodnutí. U směrnic jich bylo zjištěno deset a u nařízení sedm.

Značná chybovost byl zjištěna také v kategorii terminologie, kde nejvyšší počet chyb (8) vykazovaly opět směrnice. Nejnižší chybovost byla naopak zjištěna u nařízení, která obsahovala čtyři terminologické chyby, a rozhodnutí se šesti chybami.

Ne všechny typy chyb se vyskytovaly u všech druhů právních předpisů. U směrnic nebyly zjištěny chyby v kategorii nekonzistentní zdroj, pravopis a dělení vět. Nařízení nevykazovala chyby v kategorii párový znak. Naopak rozhodnutí vykazovala chyby ve všech stanovených kategoriích.

Tyto výsledky v jednotlivých kategoriích ukazují, že na některých úrovních byla dílčí hypotéza, že se chybovost liší podle typu nařízení a nejmenší chybovost vykazují nařízení, potvrzena (viz kapitola 2 a podkapitola 9.2), a sice že nařízení jsou nejkvalitnější a vykazují nejnižší chybovost. Výsledky také korelují se zjištěním, že nejvyšší chybovost vykazují rozhodnutí (to se potvrzuje i ve většině kategorií typologie chyb). Následující graf uvádí konkrétní počty chyb zjištěných v jednotlivých kategoriích v jednotlivých typech právních předpisů.

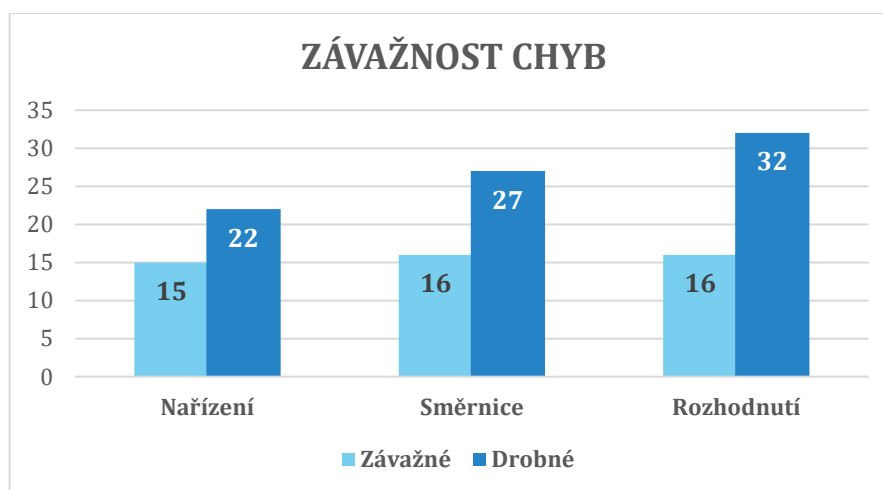
Graf 11: Typologie chyb podle typu právního aktu

Příčinou rozdílů v počtech chyb v jednotlivých kategoriích může být to, kde k chybě dochází – některé typy chyb jsou odpovědností DGT, některé dalších institucí (Evropský parlament, Rada) a některé OPOCE⁴⁸.

Co se týče závažnosti zjištěných chyb, nejméně závažných chyb bylo zjištěno u nařízení – patnáct chyb. Směrnice a nařízení shodně vykazovaly po šestnácti závažných chybách. Tyto výsledky jsou určitě pozitivní, zejména u nařízení, která jsou právně závazná v celém svém rozsahu. Tyto výsledky, zejména pokud jde o nařízení, také dále potvrzují dílčí hypotézu 1 (nejnižší chybovost vykazují nařízení).

Celkově u všech tří typů analyzovaných právních aktů byl počet závažných chyb nižší než počet chyb drobných. Kdyby byl zjištěn opačný trend, tedy kdyby závažné chyby převažovaly nad drobnými, mohlo by to představovat důvody ke znepokojení, nejen pokud jde o důkladnost systému kontroly kvality překladů v institucích EU, ale také z hlediska právní jistoty a celkové důvěry v právní předpisy EU.

Poměry závažných a drobných chyb v jednotlivých typech právních aktů jsou zobrazeny na grafu 12 níže.

Graf 12: Závažnost chyb u jednotlivých typů právních aktů

Následující část práce se zabývá typologií chyb u jednotlivých typů právních předpisů, které byly analyzovány.

⁴⁸ Úřad pro publikace Evropské unie.

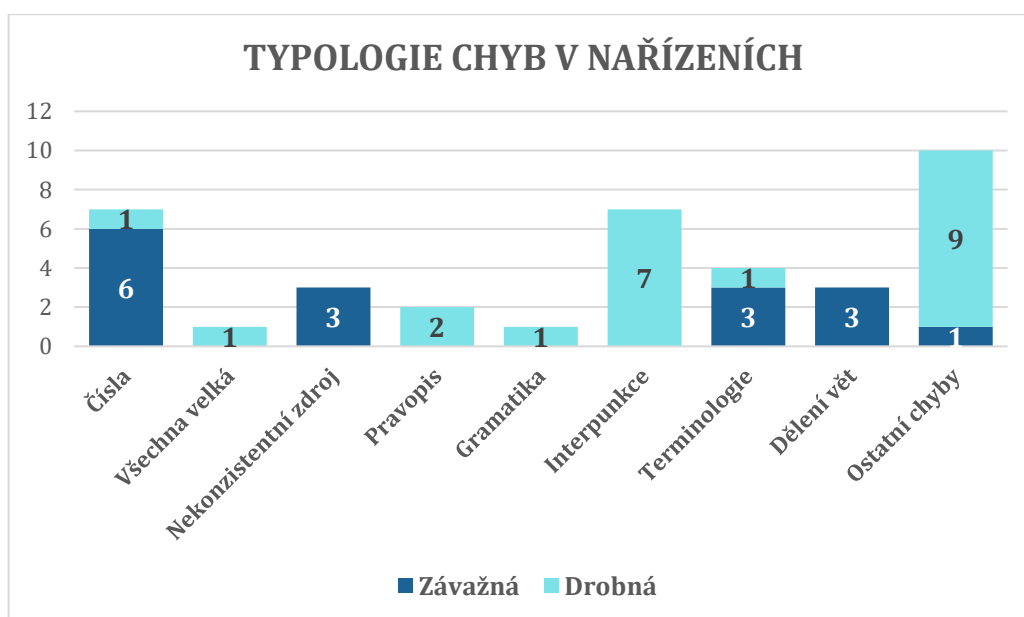
9.5.2.1 Nařízení

V nařízeních bylo zjištěno 37 chyb, z toho 15 bylo hodnoceno jako závažné. Nejvíce chyb bylo zjištěno v kategorii ostatní, jedná se tedy o chyby, které nebyly zjištěny při automatické kontrole kvality. Vysoký výskyt chyb vykazovaly kategorie čísla a interpunkce, kdy u čísel bylo šest chyb hodnoceno jako závažné. Právě poměrně vysoký výskyt chyb v číslech byl překvapující vzhledem k právní závaznosti nařízení. Naopak nejméně chyb se vyskytovalo v kategoriích všechna velká a gramatika – shodně po jedné chybě.

Níže je uveden příklad chyby v kategorii všechna velká (QA kontroluje, zda slova, která jsou ve zdrojovém textu napsána ve verzálcích, jsou ve verzálcích i v cílovém textu). V tomto segmentu byla zkratka instituce v názvu nařízení „EC“ chybně přeložena jako „EU“ (správně „ES“).

<p><i>Nařízení_2018_32018R1541-en-cs-T.mxliff (49)</i></p>	<p>Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council (10) applies to the processing of personal data [...]</p>	<p>Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 45/2001 (10) se vztahuje na zpracování osobních údajů [...]</p>
--	--	---

Počet chyb ve všech kategoriích uvádí graf 13.

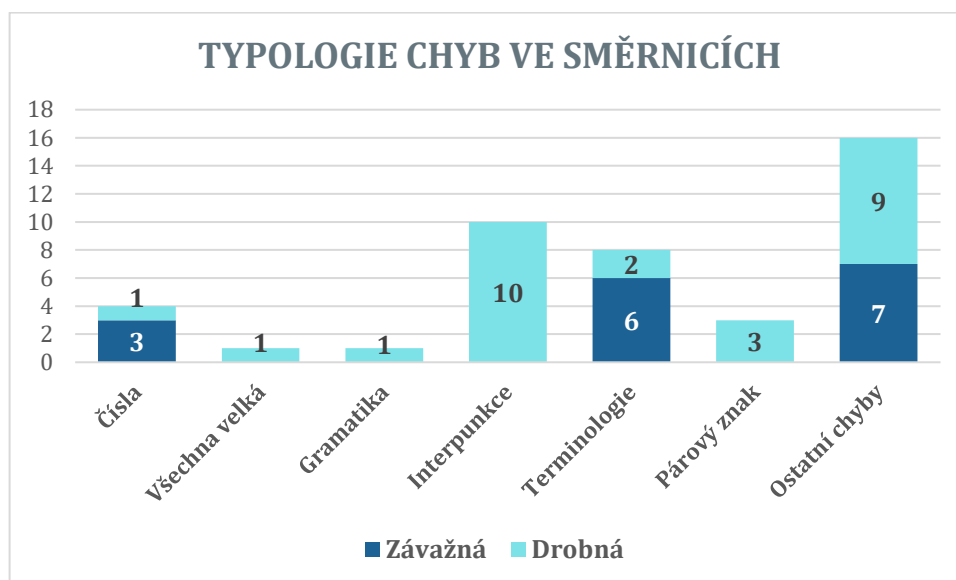

Graf 13: Typologie chyb v nařízeních včetně závažnosti

9.5.2.2 Směrnice

Směrnice byly nejméně rozmanité z hlediska typologie chyb, zjištěné chyby spadaly pouze do sedmi z deseti kategorií. Nejvyšší počet chyb se vyskytoval v kategorii ostatní, přičemž devět chyb bylo hodnoceno jako drobné a sedm jako závažné. Druhý nejvyšší počet chyb – deset – byl zjištěn v kategorii interpunkce, nicméně žádná z těchto chyb nebyla považována za závažnou. Poměrně značný počet chyb se nacházel také v kategorii terminologie; zde však počet chyb závažných (6) převažoval nad drobnými (2). K tomuto výsledku je na místě připomenout, že se terminologie v IATE vyvíjí, a lze tedy předpokládat vyšší počet diskrepancí („chyb“) dříve než nyní (viz podkapitola 5.3).

Počty chyb v jednotlivých kategoriích včetně závažnosti jsou zobrazeny na grafu níže.

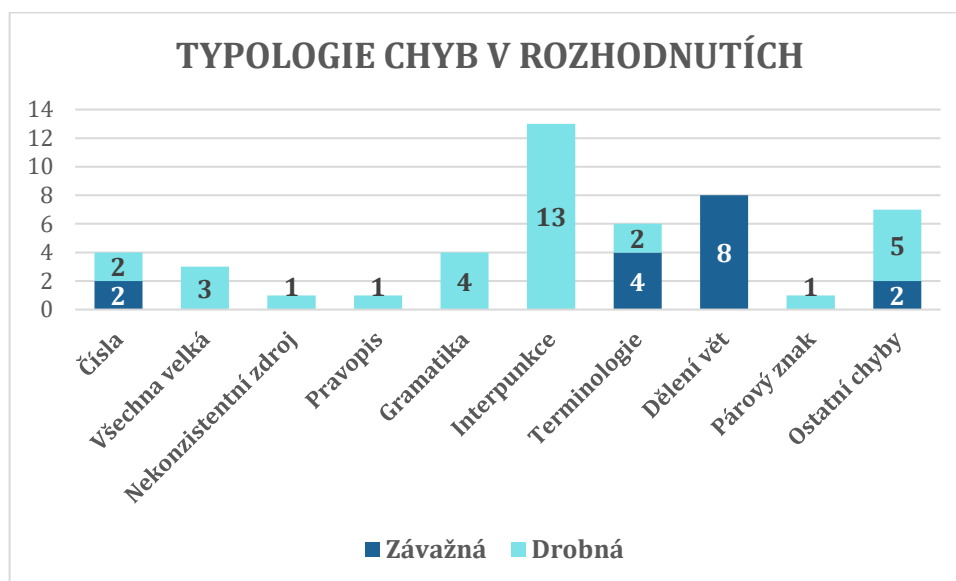

Graf 14: Typologie chyb ve směrnících včetně závažnosti

9.5.2.3 Rozhodnutí

Jak bylo uvedeno v podkapitole 9.2, rozhodnutí vykazovala nejvíce chyb ze všech typů zkoumaných aktů. Na druhou stranu počet závažných chyb je poměrně nízký a je stejný jako u nařízení, tedy šestnáct. Kategorií, v níž se vyskytoval nejvyšší počet chyb, byla interpunkce, kde bylo zjištěno třináct chyb. V rozhodnutích bylo nejčastěji porušeno pravidlo zachování větné struktury; v kategorii dělení vět bylo zjištěno osm závažných chyb. Dále bylo nejvíce závažných chyb zjištěno v kategorii terminologie a po dvou závažných chybách zaznamenaly kategorie čísla a ostatní

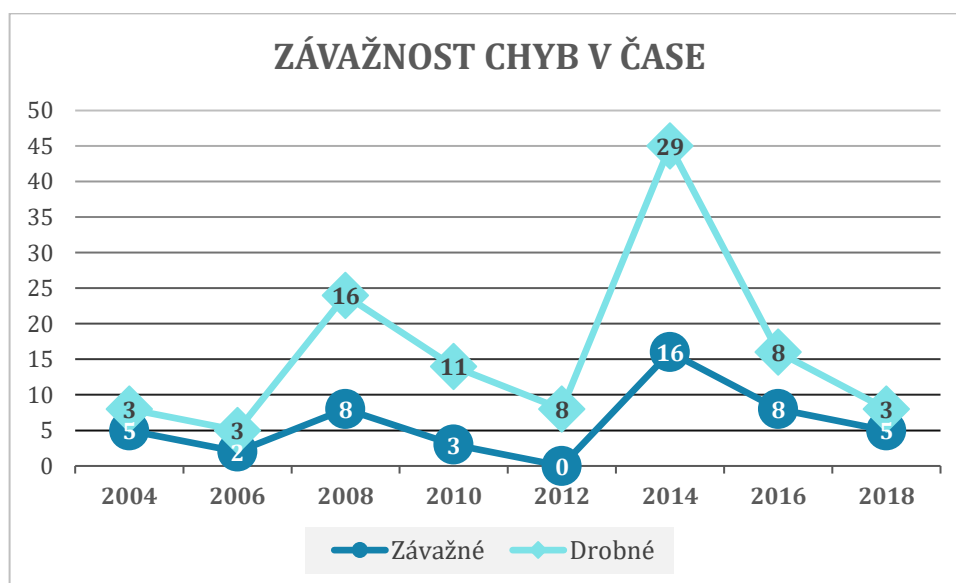
chyby. Přehled počtu chyb v jednotlivých kategoriích včetně závažnosti nabízí graf 15.

Graf 15: Typologie chyb v rozhodnutích včetně závažnosti

9.5.3 Typologie chyb v průběhu času

Výskyt závažných a drobných chyb v průběhu času zobrazuje graf 16.

Graf 16: Závažnost chyb v průběhu času

Na základě dat zobrazených na tomto grafu není patrná jednoznačná tendence výskytu závažných a drobných chyb. Výskyt chyb v letech značně kolísá, a i když je naznačena klesavá tendence, v letech 2008 a 2014 opět dojde k nárůstu počtu chyb.

Avšak jak bylo uvedeno v podkapitole 9.3, proces legislativní tvorby předpisu trvá několik let a velký nárůst chybovosti v roce 2014 nemusí nutně reflektovat stav překladů z tohoto roku.

Pozitivně lze hodnotit skutečnost, že ve všech zkoumaných letech vždy převažuje počet drobných chyb nad chybami závažnými. U dat z roku 2012 dokonce nebyla zjištěna žádná závažná chyba. Nejvýraznější rozdíl v chybovosti z hlediska závažnosti je viditelný u let 2008 a 2014, kdy je počet drobných chyb oproti chybám závažným téměř dvojnásobný.

Nicméně jsou-li zohledněny stále vyšší nároky na produktivitu a snižující se počet interních zaměstnanců, jsou tyto výsledky velmi dobré – chybovost zůstává relativně stejná (viz grafy 5 a 6 v podkapitole 9.3) a drobné chyby převažují nad závažnými. V roce 2012 v DGT pracovalo přibližně 1 700⁴⁹ interních překladatelů, v roce 2018 okolo 1 600⁵⁰ a v současné době DGT zaměstnává 1 527⁵¹ překladatelů na plný úvazek. Pro srovnání – v roce 2012 DGT přeložilo 1,76 mil. stran, v roce 2016 2,2 mil. stran a v roce 2017 to bylo také přes dva miliony stran, i když o něco méně než v roce 2016.⁵² V roce 2014, kdy byla u právních předpisů zjištěna nejvyšší chybovost, byl také přeložen největší počet stran v historii DGT: 2 298 974.⁵³

Pokud jde o typologii chyb v čase, v nejméně kategoriích se chyby vyskytovaly v roce 2006, v němž byly zjištěny pouze terminologické (1) a ostatní (4) chyby. Naopak ve všech kategoriích se vyskytovaly chyby v roce 2014. Jedinou kategorií chyb, která byla zastoupena ve všech letech, byly ostatní chyby, a s výjimkou roku 2006 také kategorie čísel. Kategorie chyb, která se vyskytovala nejméně, byla nekonzistentní zdroj – pouze v roce 2008 a 2014. Z hlediska zastoupení typů chyb v průběhu času lze říci, že s výjimkou roku 2006 a 2014 se

⁴⁹ Evropská komise, Generální ředitelství pro tlumočení. 2013. *Tlumočení a překládání pro EU*. Lucemburk: Úřad pro publikace EU.

⁵⁰ Evropská komise, Generální ředitelství pro tlumočení. 2018. *Tlumočení a překládání pro EU*. [cit. 20. 3. 2019]. Lucemburk: Úřad pro publikace EU. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/1c437dc0-49c5-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-cs>.

⁵¹ European Commission, Directorate General for Translations. *Translation Figures in 2019*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [cit. 20. 3. 2019]. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a8d8cb00-4b8e-11e9-a8ed-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-93938144>.

⁵² V době psaní práce byly dostupné přesné údaje pouze pro rok 2017. European Commission, Directorate-General for Translation. 2018. „Annual Activity Report“. [cit. 21. 3. 2019]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/dgt_aar_-2017_final.pdf.

⁵³ European Commission, Directorate-General for Translation. 2016. „Annual Activity Report“. [cit. 21. 3. 2019]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/activity-report-2015-dg-t_april2016_en.pdf.

počet kategorií, ve kterých se nachází chyby, nijak výrazně nemění a v průběhu let se opakují zejména chyby v kategorii ostatní, čísla, interpunkce a terminologie.

Následující tabulka zobrazuje chyby zaznamenané v jednotlivých kategoriích v průběhu let.

	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Čísla	1		4	2	1	3	2	2
Všechna velká				1		3		1
Nekonzistentní zdroj						3		1
Pravopis			1	1		1		
Gramatika	1		1		2	2		
Interpunkce			7	6	6	12	2	
Terminologie	3	1				7	5	2
Dělení vět			5	1		2	2	
Párový znak					1	2		1
Ostatní	3	4	5	3	1	10	5	2

Tabulka 10: Typologie chyb v čase

9.6 Možnosti dalšího výzkumu

Způsob provedení výzkumu v této práci poskytuje celou řadu možností, jak by mohl být dále rozšířen. Jako první se nabízí kombinace automatické kontroly pomocí nástrojů QA a důkladné revize lidským hodnotitelem. Na základě chyb, které byly náhodně odhaleny při filtrování výsledků QA, lze soudit, že při důkladné revizi by byla odhalena celá řada dalších nedostatků. Při výzkumu, v němž by byly tyto metody zkombinovány, by také bylo možné pokusit se odpovědět na otázku, zda existuje nějaká úměra mezi počtem chyb odhalitelných pomocí nástrojů QA a počtem chyb v oblasti významu, jež dokáže zjistit pouze lidský hodnotitel. Například by mohla být formulována hypotéza, že čím vyšší je chybovost při QA, tím více se v textu bude nacházet významových chyb.

Zajímavé by také jistě bylo sledovat, zda a jak by se výsledky výzkumu odlišovaly, pokud by byl použit jiný nástroj QA nebo pokud by bylo provedeno srovnání výsledků z více nástrojů QA (viz kontrastivní analýza pěti nástrojů QA Antonie Deboveové, Sabriny Furlanové a Ilsy Depraetereové, 2011).

Za pozornost by jistě stálo zopakování výzkumu jiným hodnotitelem, protože klasifikace chyb z hlediska typologie a závažnosti je subjektivní a závislá právě na

osobě hodnotitele. Je tedy možné předpokládat, že výsledky kvalitativní části výzkumu by se od těch zde uvedených ve větší či menší míře lišily.

9.7 Shrnutí kapitoly 9

V deváté kapitole byly představeny výsledky výzkumu. V analyzovaném korpusu bylo zjištěno 128 chyb, z toho 95 systematicky pomocí nástrojů QA a 33 náhodně. Hypotéza, že chybovost se liší podle typu právního předpisu a nejnižší je u nařízení, byla potvrzena jen částečně: chybovost se sice u jednotlivých typů právních předpisů liší, avšak nejnižší chybovost nařízení nevykazují. Druhou hypotézu – chybovost se liší v čase a od roku 2004 klesá – se nepodařilo prokázat z důvodu velké odchylky v rozsahu analyzovaných dat. Lze konstatovat, že se chybovost v průběhu času výrazně nemění. Podařilo se potvrdit pouze jednu hypotézu, a sice že nenormativní části právních dokumentů vykazují vyšší chybovost než normativní části.

Nejvíce chyb bylo zjištěno v kategoriích jazykové chyby, ostatní a terminologie. Nejmenší počet chyb vykazovala kategorie formální požadavky. Z hlediska závažnosti převažovaly chyby drobné (81) nad závažnými (47).

10 Omezení související s metodou a výzkumem

V průběhu práce, zejména u interpretace výsledků, byly zmíněny faktory, které bylo nutné vzít při hodnocení chybovosti v úvahu. Tyto faktory, respektive lze hovořit až o omezeních, jsou proto souhrnně uvedeny v této kapitole.

Prvotní omezení je dáno samotnou metodou – analýzou pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvality překladu. Tyto nástroje provádí zejména kontrolu formálních aspektů kvality, protože pracují na základě počítačového srovnávání zdrojového a cílového textu. Nedovedou tedy odhalit možné významové či pragmatické chyby. Zjištěná chybovost tedy není komplexní tradiční translatologickou analýzou a nemá za cíl sloužit jako ukazatel kvality zkoumaných překladů právních předpisů.

Jak již bylo uvedeno v podkapitole 8.3, značně problematická byla kontrola terminologie v nástroji Xbench z celé řady důvodů – nezohlednění morfologie češtiny, oborově závislé termíny, obecná slova použitá jako specifická terminologie v konkrétním oboru, víceslovné termíny, nerozlišování velkých a malých písmen. Z těchto důvodů QA v nástroji Xbench zobrazilo více než deset tisíc upozornění na chyby, jejichž filtrování bylo časově velmi náročné. V tomto případě tedy nástroje QA nebyly efektivním pomocníkem.

S otázkou terminologie souvisí také skutečnost, že aktuální stav databáze IATE je retroaktivně aplikován na dřívější právní předpisy. Terminologie v IATE se vyvíjí a termíny, které jsou dnes označené spolehlivostí 4, v době překladu daného předpisu v databázi vůbec být nemusely, příp. mohly mít jinou úroveň spolehlivosti. Dá se tedy předpokládat větší terminologická nekonzistence u dřívějších právních předpisů než u současných. Navíc stále existují diskrepance mezi terminologií v IATE a v některých právních předpisech. Zejména pokud se jedná o navazující právní předpisy, musí překladatel použít terminologii z předcházejícího právního předpisu z důvodu terminologické konzistence, i když v IATE může být terminologie odlišná.

Určité omezení představuje také časový aspekt. Práce zkoumá chybovost právních předpisů v čase, avšak je nutné si uvědomit, že proces legislativní tvorby trvá i několik let a ovlivňuje jej celá řada faktorů. Proto zjištěná chybovost v daném roce nemusí nutně odrážet stav překladů pro instituce EU v tomto roce (např. příčinami prudce zvýšené chybovosti v roce 2014 mohly být personální změny,

značný nárůst objemů textů na překlad, vyšší míra zadávání překladatelských zakázek externím dodavatelům apod.).

Dílčí hypotéza, že chybovost v průběhu času kolísá, přičemž nejvyšší chybovost vykazují předpisy z roku 2004 (viz kapitola 2), pro zjednodušení nebere v úvahu překlady *acquis communautaire* před přistoupením České republiky do Evropské unie 1. května 2004. Je obecně známo, že je kvalita těchto překladů proměnlivá.

V neposlední řadě je omezením subjektivita tohoto výzkumu. Ačkoli jeho značná část probíhala pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvality, které zaručují určitou míru objektivitu, klasifikace chyb a hodnocení jejich závažnosti jsou již subjektivní činností, a výsledky jsou tedy závislé na osobě hodnotitele. S touto subjektivní stránkou výzkumu souvisí také nejednoznačnost při určování, zda se jedná o závažnou, či drobnou chybu. Rozhodování bylo v mnoha případech obtížné a jiný hodnotitel by zjištěným chybám mohl přiřadit jiný stupeň závažnosti. Hlediska pro určení závažnosti jsou více popsána v úvodu podkapitoly 9. 5. Jak bylo uvedeno v podkapitole 9.6 Možnosti dalšího výzkumu, bylo by zajímavé porovnat výsledky kvalitativní části výzkumu, který vyhodnocoval jiný hodnotitel.

11 Závěr

Tato práce si kladla za cíl zjistit chybovost českých překladů (verzí) právních předpisů publikovaných v Úředním věstníku EU mimo jiné pomocí nástrojů pro automatickou kontrolu kvalitu. První tři kapitoly práce poskytují metodologický úvod (kap. 1), uvádí cíle a hypotézy (kap. 2) a popisují současný stav zkoumané problematiky (kap. 3). Protože byly zkoumány tři typy právně závazných aktů publikovaných v letech 2004 až 2018, bylo možné stanovit také dílčí hypotézy, které vycházely jednak z povahy konkrétního typu textu a jednak z časového rozmezí, ze kterého byly texty vybírány. Těmito hypotézami bylo: a) chybovost se liší podle typu právního předpisu, přičemž nejnižší chybovost vykazují nařízení; b) chybovost se liší v průběhu času, přičemž od roku 2004 klesá, a c) chybovost se liší podle části dokumentu, přičemž nenormativní části vykazují větší chybovost.

Ve čtvrté kapitole byla rozebrána problematika překladů pro instituce EU. Evropská unie je demokratická nadnárodní organizace, jejímž základním principem je mnohojazyčnost realizovaná právě pomocí překladů. Toto mnohojazyčné uspořádání s 24 úředními jazyky je bezprecedentní a projevuje se také v textech, které v Unii vznikají. Z tohoto důvodu byla uvedena jednotlivá specifika překladů pro instituce EU a bylo řečeno, proč se tato kategorie odlišuje od standardního právního překladu. Popsána byla také kvalita překladu z hlediska překladu jako produktu, ale i jako procesu. Kapitola se také zabývala korigendy a bylo vysvětleno, jak se v institucích EU překladové chyby opravují.

V páté kapitole byla popsána samotná výzkumná metoda – nástroje pro automatickou kontrolu kvality. Tyto nástroje byly představeny obecně a blíže byl popsán nástroj ApSIC Xbench, který byl zvolen jako nástroj QA pro analýzu. Byly vymezeny jednotlivé kategorie automatické kontroly, která byla následně provedena pomocí nástroje Xbench a editoru Word v rámci samotného výzkumu. Protože je zvolená metoda specifická, byla uvedena její omezení, která bylo nutné zohlednit.

Jak bylo řečeno výše, zkoumány byly tři typy právních předpisů z let 2004 až 2018. Právně závaznými akty institucí EU jsou nařízení, směrnice a rozhodnutí. V šesté kapitole byla stanovena kritéria pro výběr těchto dokumentů pro výzkum a následně bylo popsáno, jak z nich byl vytvořen dvojjazyčný korpus ve formátu XLIFF. Tento na korpus poněkud netradiční formát si vyžádala zvolená metoda – korpus musel být vytvořen v takovém formátu, který jsou nástroje QA schopny zpracovat.

Sedmá kapitola se zabývala problematikou chybovosti. Protože si práce kladla za cíl chyby nejen identifikovat, ale také klasifikovat, bylo nutné vymezit pojem chyba a stanovit typologii chyb s ohledem na možnosti analýzy pomocí nástrojů QA. Typologie byla vytvořena také na základě srovnávací analýzy tří metrik, které se v překladatelském a lokalizačním průmyslu používají pro hodnocení kvality překladů, pokud je zvolenou metodou hodnocení právě typologie chyb.

V empirické části práce byl popsán samotný průběh výzkumu. Výzkum probíhal ve dvou hlavních částech. V první, kvantitativní části byly provedeny tři automatické kontroly kvality – jedna ve Wordu, při níž se zjišťovaly chyby v oblasti pravopisu a gramatiky, a druhé dvě v nástroji Xbench. V první byla provedena kontrola terminologie a ve druhé byly zkontrolovány ostatní stanovené kategorie. Druhá hlavní část, kvalitativní, spočívala v klasifikaci chyb podle definované typologie a jednotlivým chybám byl přiřazen status závažné, nebo drobné chyby. Popsána byla také úskalí, s nimiž se bylo nutné v průběhu výzkumu vypořádat.

Výsledky výzkumu byly podrobně okomentovány v deváté kapitole. Ve zkoumaném korpusu bylo zjištěno celkem 128 chyb, přičemž 95 z nich bylo odhaleno pomocí nástrojů QA a zbylých 33 bylo identifikováno náhodně při kontrole výsledků QA. Vzhledem k objemu analyzovaného textu (804 normostran) je tento výsledek velice dobrý, a lze tedy předpokládat, že celková kvalita publikovaných překladů je vysoká. Pro konkrétní soudy o kvalitě těchto překladů by bylo nutné provést podrobnější translatologickou analýzu.

Pokud jde o dílčí hypotézy, podařilo se potvrdit pouze jednu z nich, a sice že chybovost se liší v normativní a nenormativní části dokumentu, přičemž vyšší chybovost vykazují nenormativní části.

Dílčí hypotéza, která říká, že se chybovost liší podle typu právního aktu a nejnižší chybovost vykazují nařízení, byla potvrzena jen částečně. Chybovost se u jednotlivých právních textů liší, ale z analyzovaných textů nejméně chyb obsahovaly směrnice.

Poslední dílčí hypotézu – chybovost se liší v čase a od roku 2004 klesá – se také nepodařilo prokázat z důvodu velkých odchylek v objemech analyzovaných textů z jednotlivých let. Na základě dostupných dat bylo možné pouze konstatovat, že průměrná chybovost se v průběhu času výrazně nemění a pro průkaznější výsledky by bylo potřeba více dat z roku 2004. Avšak toto zjištění je pozitivní vzhledem ke

zvyšujícím se objemům překládaných textů u institucí a snižujícím se počtu interních překladatelů.

Pokud jde o kvalitativní hledisko výzkumu, chyby byly zjištěné ve všech hlavních kategoriích chyb. Nejvíce chyb bylo jazykových, dále náhodně objevených a v oblasti přesnosti. Nejmenší počet chyb obsahovala kategorie formální požadavky. Z hlediska závažnosti převažovaly chyby drobné (81) nad závažnými (47).

U jednotlivých typů textů bylo zjištěno, že nařízení obsahují nejvíce chyb z kategorie ostatní, interpunkce a čísel. Směrnice vykazovaly nejvyšší počet chyb taktéž v kategorii ostatních chyb, interpunkce a zaznamenán byl také vysoký počet chyb terminologických. U rozhodnutí byl nejvyšší počet chyb interpunkčních, dále v kategorii dělení vět a ostatní chyby. Nejméně závažných chyb vykazovala nařízení (15), směrnice i rozhodnutí obsahovaly shodně po šestnácti chybách.

Ze získaných dat nebylo možné pozorovat jednoznačnou tendenci výskytu závažných a drobných chyb. Výskyt značně kolísal, avšak ve všech zkoumaných letech vždy převažoval počet drobných chyb nad chybami závažnými.

Co se týče rozmanitosti typů chyb v čase, ve všech kategoriích se chyby vyskytovaly pouze v roce 2014, naopak v roce 2006 byly zjištěny chyby pouze terminologické a ostatní. S výjimkou let 2006 a 2014 se typy chyb nijak výrazně neměnily a v průběhu let se opakovaly zejména chyby v kategorii ostatní, čísla, interpunkce a terminologie.

V závěru deváté kapitoly byly rovněž nastíněny možnosti dalšího výzkumu a návrhy, jak by bylo možné rozšířit výzkum provedený v této práci.

Tento výzkum také potvrdil užitečnost nástrojů QA. Ty pomáhají s identifikací chyb, které lze snadno přehlédnout, a také ušetří mnoho času při kontrole formálních chyb (např. uvozovky či čísla). Nicméně platí, že efektivní využívání nástrojů QA předpokládá důkladnou znalost jejich možností a omezení. Hodnotitel by měl rovněž vždy zvážit vhodnost jejich použití podle toho, jaké jevy chce kontrolovat, neboť například použitý nástroj Xbench není vhodný pro kontrolu terminologie u flektivních jazyků, jako je čeština (viz oddíl 8.3.2). Závěrem lze tedy poznamenat, že ačkoli jsou nástroje pro automatickou kontrolu kvality užitečným pomocníkem, nejsou schopny nahradit důkladnou revizi překladu lidským hodnotitelem.

12 Bibliografie

12.1 Primární

- Alcaraz Varó, Enrique. 2002. *Legal translation explained*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Biel, Łucja. 2007. „Translating of Multilingual EU Legislation as a Sub-genre of Legal Translation“. In *Court Interpreting and Legal Translation in the Enlarged Europe*, edited by Danuta Kierzowska, 144–163. Warsaw: Translegis.
- Biel, Łucja. 2014. *Lost in the Eurofog: The Textual Fit of Translated Law*. Frankfurt am Mein: Peter Lang.
- Biel, Łucja. 2017. „Quality in institutional EU translation: Parameters, policies and practices“. In *Quality aspects in institutional translation*, edited by Tomáš Svoboda, Łucja Biel a Krzysztof Łoboda, 31–57. Berlin: Language Science Press.
- Bobek, Michal. 2009. „Corrigenda in the Official Journal of the European Union: Community law as quicksand“. *European Law Review* 34: 950–962. [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1498063>.
- Borja Albi, Anabel a Fernando Prieto Ramos. 2013. *Legal translation in context: professional issues and prospects*. Bern: Peter Lang.
- Cao, Deborah. 2007. *Translating law*. Buffalo: Multilingual Matters.
- Cavoski, Aleksandra. 2017. „Interaction of law and language in the EU: Challenges of Translating in Multilingual Environment“. *The Journal of Specialised Translation*, 27: 58–74. [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: http://www.jostrans.org/issue27/-art_cavoski.php.
- Čermák, František. 2011. *Význam a výstavba korpusů*. Praha: NLN.

- Debove, Antonia, Sabrina Furlan a Ilse Depraetere. 2012. „A contrastive analysis of five automated QA tools (QA Distiller 6.5.8, Xbench 2.8, ErrorSpy 5.0, SDLTrados 2007 QA Checker 2.0 and SDLX 2007 SP2 QA Check)“. In *Perspectives on translation quality*, edited by Ilse Depraetere, 161–192. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Depraetere, Ilse a Thomas Vackier. 2012. „Comparing formal translation evaluation and meaning oriented translation evaluation: or how QA tools can(not) help“. In *Perspectives on translation quality*, edited by Ilse Depraetere, 25–50. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Dollerup, Cay. 2001. „Complexities of EU Language Work“. *Perspectives: Studies in Translatology*, 9 (4): 271–292. London: Routledge.
- Download IATE, European Union, [2019]. [staženo 27. 1. 2019]. Dostupné z: <https://iate.europa.eu/download-iate>.
- European Commission, Directorate-General for Translation. (2008) 2016. *Translation resources: Instructions for use of eXtra portal and Supplier Portal*. [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/translation/english/guidelines/en_guidelines_en.htm.
- European Commission, Directorate-General for Translation. (2011) 2016. *Interinstitutional Style Guide*. Seventh edition: August 2011, last updated: October 2016. Brussels, Luxembourg. [cit. 17. 2. 2019] Dostupné z: <http://publications.europa.eu/code/en/en-000500.htm>.
- European Commission, Directorate-General for Translation. 2012. *Quantifying quality costs and the cost of poor quality in translation. Quality efforts and the consequences of poor quality in the European Commission's Directorate-General for Translation*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d7c7f89c-3235-4b54-bab9-810802ef4b1b>.
- European Commission, Directorate-General for Interpretation. 2013. *Interpreting and translating for Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

[cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-publication/1c437dc0-49c5-11e8-be1d-01aa75ed71a1>.

European Commission, Directorate-General for Translation. 2015. *DGT Translation Quality Guidelines*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/translation/maltese/guidelines/documents/dgt_-translation_quality_guidelines_en.pdf.

European Commission, Directorate-General for Translation. 2017. *Translation tools and workflow*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [cit. 19. 2. 2019]. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail//publication/-00e51a8e-9c50-11e6-868c-01aa75ed71a1>.

European Committee for Standardization. 2006. *EN-15038:2006 European Quality Standard for Translation Service Providers*. Brusel: European Committee for Standardization.

European Union. 1996. *Legislative Drafting: A Commission Manual*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [cit. 19. 2. 2019]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/smartregulation/better_regulation/documents/legis_draft_comm_en.pdf.

European Union. 2012. *IATE User's Handbook*. Poslední aktualizace 30. 10. 2019. Evropská unie: ©1995–20019 [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: https://iate.europa.eu/assets/-IATE_Handbook_public.pdf.

Evropská komise, Generální ředitelství pro překlad. 2011. *Pravidla pro jednotnou úpravu dokumentů*. Brusel, Lucemburk. [cit. 20. 2. 2019]. Dostupné z: <http://publications.europa.eu/code/cs/cs-000500.htm>.

Evropská komise, Generální ředitelství pro překlad. 2011. *Základní pravidla pro překlad dokumentů EU do češtiny*. Brusel, Lucemburk. [cit. 20. 2. 2019]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/handbook_translation_czech_cs.pdf.

- Evropská komise, Generální ředitelství pro překlad. 2014. *Překlady a mnohojazyčnost*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e0770e72-afa1-4971-8824-6190512537dc/language-cs/format-PDF>.
- Evropská unie. 2011. *Jak psát srozumitelně*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. [cit. 17. 2. 2019]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/cellar/725b7eb0-d92e-11e5-8fea-01aa75ed71a1.0002.03/DOC_1.
- Evropská unie. 2015. *Společná praktická příručka Evropského parlamentu, Rady a Komise pro osoby podílející se na redakci právních předpisů Evropské unie*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/content/techleg/KB0213228CSN.pdf>.
- Chromá, Marta. 2008. „Semantic and legal interpretation: two approaches to legal translation“. *Language, culture and the law*. Bern: Peter Lang.
- International Organization for Standardization. 2015. *ISO 17100:2015 Quality standard requirements for translation services*. Geneva: International Organization for Standardization.
- Kocek, Jan, Marie Kopřivová a Karel Kučera. 2000. *Český národní korpus: úvod a příručka uživatele*. Praha: FF UK – Ústav Českého národního korpusu.
- Košenský, Jan, František Cvrček a František Novák. 1999. *Juristická a lingvistická analýza právních textů*. Praha: Academia.
- Koskinen, Kaisa. 2000. „Institutional illusions. Translating in the EU Commission“. *The translator* 6 (1): 49–65. Manchester: St Jerome Publishing.
- Koskinen, Kaisa. 2008. *Translating institutions: an ethnographic study of EU translation*. Manchester: St. Jerome Publishing.

- Koskinen, Kaisa. 2014. „Institutional translation: the art of government by translation“. *Perspective* 22 (4): 479–492. London: Routledge.
- Kruger, Alet, Kim Wallmach a Jeremy Munday. 2011. *Corpus-based translation studies: research and applications*. London: Bloomsbury.
- Lenfeld, Jiří. 2013. „Normotvorná pravomoc Evropské Komise“. Disertační práce (Ph. D.). Online: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/11324>.
- Makoushina, Julia. 2007. „Translation Quality Assurance Tools: Current State and Future Approaches“. *Translating and the Computer* 29. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.mt-archive.info/Aslib-2007-Makoushina.pdf>.
- Mateo, Roberto Martínez. 2014. „A deeper look into metrics for translation quality assessment (TQA): A case study“. *Miscelánea: A Journal of English and American studies* 49: 73–94. [cit. 25. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.miscelanea-journal.net/index.php/misc/article/view/170/126>.
- Opava, Zdeněk. 2005. „Jazykový purismus v překladech právních předpisů EU“. *Eurolingua*. Liberec: Technická univerzita v Liberci.
- Ramos, Fernando Pietro. 2013. *Legal Translation in Context: Professional Issues and Prospects*. Bern: Peter Lang.
- Ramos, Fernando Pietro a Diego Guzmán. 2018. „Legal Consistency and Adequacy as Quality Indicators in Institutional Translation: A Mixed-Method Comparative Study“. In *Institutional Translation for International Governance: Enhancing Quality in Multilingual Legal Communication*, 81–101. London, New York: Bloomsbury.
- Schäffner, Christine. 2001. „Translation and the EU – Conditions and consequences“. *Perspectives: Studies in Translatology*, 9 (4): 247–261. London: Routledge.
- Stolze, Radegundis. 2001. „Translating legal texts in the EU“. *Perspectives: Studies in Translatology*, 9 (4): 301–311. London: Routledge.

- Svoboda, Tomáš. 2012. *Kapitoly z překladatelské praxe*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.
- Svoboda, Tomáš. 2013. „Translation Manuals and Drafting Style Guides at the European Commission“. *Le Bulletin du CRATIL* 5 (10), nestránkováno. [cit. 15. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.academia.edu/11956001/Translation_Manuals_and_Drafting_Style_Guides_at_the_European_Commission.
- Svoboda, Tomáš, Łucia Biel a Krzysztof Łoboda. 2017. *Quality aspects in institutional translation*. Berlin: Language science press.
- Tomášek, Michal. 1998. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde.
- Torres del Rey, Jesús a Lucía Morado Vázquez. 2015. „XLIFF and the Translator: Why Does it Matter?“. *Revista Tradumàtica: tecnologies de la traducció*, 13: 584–607. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: https://revistes.uab.cat/ojstradumatica/tradumatica/article/viewFile/88/pdf_4.
- Wagner, Emma. 2001. „Translation in the EU Machinery“. *Perspectives: Studies in Translatology* 9 (4): 263–270. London: Routledge.
- Wagner, Emma, Svend Bech a Jesús M. Martínez. 2014. *Translating for the European Union Institutions*. Second edition. London: Routledge.
- Zehnalová, Jitka. 2010. „Překlad a hodnocení jeho kvality“. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Zehnalová, Jitka. 2015. *Kvalita a hodnocení překladu: Modely a aplikace*. Olomouc Modern Language Monographs / Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc: Univerzita Palackého.

12.2 Sekundární

Baker, Mona. 1998. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London: Routledge.

Bojar, Ondřej, Silvie Cinková, Jan Hajič, Barbora Hladká, Vladislav Kuboň, Jiří Mírovský, Jarmila Panevová, Nino Peterek, Johanka Spoustová a Zdeněk Žabokrtský. 2012. *The Czech language in the Digital age. Čeština v digitálním věku*. Berlin: Springer.

Čechová, Marie, Marie Krčmová a Eva Minářová. 2008. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Filipová, Petra. 2001. „Některá kritéria obtížnosti překladu legislativních textů ES z angličtiny do češtiny (Včetně vlivu na příslušný český legislativní text)“. Diplomová práce (Mgr.). Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.

Gotti, Maurizio a Susan Sarcevic, eds. 2006. *Insight into Specialized Translation*. Bern, Berlin: Peter Lang.

Hanzl, Jan. 2006. „Překlad právních předpisů Evropských společenství v České republice a dalších nových členských státech EU (Project Management a sociologie jednotlivých subjektů vstupujících do procesu překladu)“. Online. <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/26779>.

Gromová, Edita a Milan Hrdlička, eds. 2003. *Antologie teorie odborného překladu*. Ostrava: Repronis Ostrava.

Kadlecová, Gabriela. 2013. „Approaches to Translation Quality Assessment in EU Institutions: Study Focusing on European Commission“. Diplomová práce (Mgr.). Olomouc: Univerzita palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.

Knittlová, Dagmar. 1990. *Funkční styly v angličtině a češtině*. Olomouc: Filozofická fakulta.

Levý, Jiří. 2012. *Umění překladu*. Čtvrté, upravené vydání. Praha: Apostrof.

- Morris, Marshall. 1995. (ed) *Translation and the Law*. American Translators Association. Scholarly Monograph Series. Amsterdam: Benjamins.
- Mossop, Brian. 2007. *Revising and Editing for Translators*. Second edition. Manchester: St. Jerome.
- Mossop, Brian. 2014. „From Culture to Business“. *The Translator* 12 (1): 1–27. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Newmark, Peter. 1988. *Approaches to Translation*. New York: Prentice Hall.
- Nord, Christiane. 2006. *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-oriented Text Analysis*. Amsterdam: Rodopi.
- Popovič, Anton. 1977. *Preklad odborného textu*. Bratislava: SPN.
- Popovič, Anton. 1983. *Originál/preklad: interpretačná terminológia*. Bratislava: Tatran.
- Reiss, Katharina. 2000. *Translation Criticism – The Potentials & Limitations: Categories and Criteria for Translation Quality Assessment*. Translated by Erroll Franklin Rhodes. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Stolínová, Barbora. 2015. „Eurožargon v prekladových textech vznikajících u institucí EU“. Diplomová práce (Mgr.) Online. <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/161153>.
- Susan Šarčević. 1997. *New Approach To Legal Translation*. Hague: Kluwer Law International.
- Šimberová, Lucie. 2007. „Jazykové verze předpisů práva ES jako problémový faktor“. Diplomová práce (Mgr.). Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta.
- Toury, Gideon. 1986. „Translation: A cultural-semiotic perspective“. In T. A. Sebeok (Ed.), *Encyclopaedic dictionary of semiotics*. Berlin: De Gruyter.

Żrałka, Edyta. 2007. Strategies in the Translation of Legal Texts-implication for Translation Pedagogy. *Centre for Translation Studies*. [cit. 17. 2. 2019]. Dostępne z: <http://docplayer.net/19076937-Strategies-in-the-translation-of-legal-texts-implication-for-translation-pedagogy.html>.

Příloha 1 Seznam analyzovaných dokumentů (použity byly české a anglické verze)

Nařízení Rady (ES) č. 377/2004 ze dne 19. února 2004 o vytvoření sítě styčných úředníků pro přistěhovalectví

Nařízení Komise (ES) č. 65/2004 ze dne 14. ledna 2004, kterým se zřizuje systém tvorby a přiřazování jednoznačných identifikačních kódů pro geneticky modifikované organismy

Nařízení Komise (ES) č. 657/2006 ze dne 10. dubna 2006, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001, pokud jde o Spojené království, a zrušuje rozhodnutí Rady 98/256/ES a rozhodnutí 98/351/ES a 1999/514/ES

Nařízení Komise (ES) č. 507/2006 ze dne 29. března 2006 o podmíněčné registraci pro humánní léčivé přípravky spadající do oblasti působnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 726/2004

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 ze dne 9. července 2008, kterým se stanoví požadavky na akreditaci a dozor nad trhem týkající se uvádění výrobků na trh a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 339/93

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 762/2008 ze dne 9. července 2008 o předkládání statistik týkajících se akvakultury členskými státy a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 788/96

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 995/2010 ze dne 20. října 2010, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 996/2010 ze dne 20. října 2010 o šetření a prevenci nehod a incidentů v civilním letectví a o zrušení směrnice 94/56/ES

Nařízení Rady (EU) č. 134/2012 ze dne 23. ledna 2012 o rozdělení rybolovných práv v rámci Protokolu k Dohodě mezi Evropským společenstvím a Mosambickou republikou o partnerství v odvětví rybolovu

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 70/2012 ze dne 18. ledna 2012 o statistickém vykazování silniční přepravy zboží

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. dubna 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnic Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 598/2014 ze dne 16. dubna 2014 o pravidlech a postupech pro zavedení provozních omezení ke snížení hluku na letištích Unie v rámci vyváženého přístupu, kterým se zrušuje směrnice 2002/30/ES

Nařízení Rady (EU) 2016/1252 ze dne 28. července 2016, kterým se mění nařízení (EU) 2016/72 a (EU) 2015/2072, pokud jde o některá rybolovná práva

Nařízení Komise (EU) 2016/1179 ze dne 19. července 2016, kterým se pro účely přizpůsobení vědeckotechnickému pokroku mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí

Nařízení Rady (EU) 2018/1541 ze dne 2. října 2018, kterým se mění nařízení (EU) č. 904/2010 a (EU) 2017/2454, pokud jde o opatření k posílení správní spolupráce v oblasti daně z přidané hodnoty

Nařízení Komise (EU) 2018/1497 ze dne 8. října 2018, kterým se mění příloha II nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1333/2008, pokud jde o kategorii potravin 17 a používání potravinářských přídatných látek v doplňcích stravy

Rozhodnutí Komise ze dne 1. března 2004, kterým se mění směrnice Rady 82/894/EHS o hlášení chorob zvířat ve Společenství tak, aby se některé choroby koňovitých

a některé choroby včel zahrnuly do seznamu chorob povinných hlášením (oznámeno pod číslem K(2004) 578)

Rozhodnutí Komise ze dne 1. března 2004, kterým se stanoví další záruky ohledně salmonely na zásilky nosnic do Finska a Švédska (oznámeno pod číslem K(2004) 582)

Rozhodnutí Komise ze dne 20. června 2006, kterým se stanoví metody pro kontrolu užitekosti a stanovení genetické hodnoty čistokrevného plemenného skotu (oznámeno pod číslem K(2006) 2376)

Rozhodnutí Komise ze dne 26. června 2006, kterým se Spojenému království přidělují dodatečné dny rybolovu v divizi ICES VIIe (oznámeno pod číslem K(2006) 2438)

Rozhodnutí Komise ze dne 17. září 2008 o státní podpoře C 61/07 (ex NN 71/07) – Řecko Olympic Airways Services/Olympic Airlines (oznámeno pod číslem K(2008) 5073)

Rozhodnutí Rady 2008/887/SZBP ze dne 25. září 2008 o uzavření Dohody mezi Evropskou unií a Chorvatskou republikou o účasti Chorvatské republiky na Misi Evropské unie v Kosovu na podporu právního státu (EULEX KOSOVO)

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady ze dne 15. prosince 2010 o uvolnění prostředků z Fondu solidarity Evropské unie podle bodu 26 interinstitucionální dohody ze dne 17. května 2006 mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o rozpočtové kázní a řádném rozpočtovém řízení

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady ze dne 15. prosince 2010 o uvolnění prostředků z Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci podle bodu 28 interinstitucionální dohody ze dne 17. května 2006 mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o rozpočtové kázní a řádném finančním řízení (žádost EGF/2010/016 ES/Aragón Retail trade, Španělsko)

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 243/2012/EU ze dne 14. března 2012 o vytvoření víceletého programu politiky rádiového spektra

Rozhodnutí Rady 2012/344/SZBP ze dne 23. března 2012 o podpisu a uzavření Dohody mezi Evropskou unií a Albánskou republikou o rámci pro účast Albánské republiky na operacích Evropské unie pro řešení krizí

Rozhodnutí Komise ze dne 11. června 2014 o státní podpoře SA.18832 (2013/C) (ex 2013/NN) (ex 2011/MX) (ex N 44/2005) prováděné Litvou pro snížení spotřební daně na biopaliva (oznámeno pod číslem C(2014) 3600)

Rozhodnutí Komise ze dne 25. června 2014 o státní podpoře SA.20350 – (C 17/08) (ex NN 1/06) poskytnuté Českou republikou několika provozovatelům regionální autobusové dopravy v Ústeckém kraji (oznámeno pod číslem C(2014) 4081)

Rozhodnutí Soudního dvora (EU) 2016/2386 ze dne 20. září 2016 o bezpečnostních pravidlech týkajících se údajů či podkladů předložených Tribunálu na základě článku 105 jeho jednacího řádu

Rozhodnutí Komise (EU) 2016/2042 ze dne 1. září 2016 o režimu podpory SA.38418 – 2014/C (ex 2014/N), kterou Německo zamýšlí poskytnout na podporu filmové produkce a distribuce (oznámeno pod číslem C(2016) 5551)

Rozhodnutí Rady (EU, Euratom) 2018/2076 ze dne 20. prosince 2018, kterým se mění jednací řád Rady

Rozhodnutí Rady (SZBP) 2018/2011 ze dne 17. prosince 2018 na podporu politik, programů a činností začleňujících do boje proti obchodování s ručními palnými zbraněmi a jejich zneužívání genderové hledisko v souladu s agendou pro ženy, mír a bezpečnost

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/9/ES ze dne 11. února 2004 o inspekci a ověřování správné laboratorní praxe (SLP) (Kodifikované znění)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/10/ES ze dne 11. února 2004 o harmonizaci právních a správních předpisů týkajících se používání zásad správné laboratorní praxe a ověřování jejich používání při zkouškách chemických látek (kodifikované znění)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/40/ES ze dne 17. května 2006 o emisích z klimatizačních systémů motorových vozidel a o změně směrnice Rady 70/156/EHS

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/42/ES ze dne 17. května 2006 o strojních zařízeních a o změně směrnice 95/16/ES (přepracované znění)

Směrnice Komise 2008/83/ES ze dne 13. srpna 2008, kterou se mění směrnice 2003/91/ES, kterou se stanoví prováděcí opatření k článku 7 směrnice Rady 2002/55/ES, pokud jde o minimum znaků, na které se zkoušky vztahují, a minimální podmínky pro zkoušení určitých odrůd druhů zeleniny

Směrnice Komise 2008/44/ES ze dne 4. dubna 2008, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení účinných látek benthialikalibu, boscalidu, karvonu, fluoxastrobinu, Paecilomyces lilacinus a prothiokonazolu

Směrnice Komise 2010/79/EU ze dne 19. listopadu 2010, kterou se pro účely přizpůsobení technickému pokroku mění příloha III směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/42/ES o omezování emisí těkavých organických sloučenin

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU ze dne 24. listopadu 2010 o průmyslových emisích (integrované prevenci a omezování znečištění)

Směrnice Komise 2012/4/EU ze dne 22. února 2012, kterou se mění směrnice 2008/43/ES, kterou se podle směrnice Rady 93/15/EHS zřizuje systém pro identifikaci a sledovatelnost výbušnin pro civilní použití

Směrnice Komise 2012/10/EU ze dne 22. března 2012, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/43/ES, pokud jde o seznam produktů pro obranné účely

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/66/EU ze dne 15. května 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci společnosti

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/60/EU ze dne 15. května 2014 o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012 (přepracované znění)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1148 ze dne 6. července 2016 o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně bezpečnosti sítí a informačních systémů v Unii

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1629 ze dne 14. září 2016, kterou se stanoví technické požadavky pro plavidla vnitrozemské plavby, mění směrnice 2009/100/ES a zrušuje směrnice 2006/87/ES

Směrnice Rady (EU) 2018/1695 ze dne 6. listopadu 2018, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, pokud jde o dobu použití volitelného mechanismu přenesení daňové povinnosti ve vztahu k dodání některého zboží a poskytnutí některých služeb s vysokým rizikem podvodů a mechanismu rychlé reakce proti podvodům v oblasti DPH

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1808 ze dne 14. listopadu 2018, kterou se mění směrnice 2010/13/EU o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách) s ohledem na měnící se situaci na trhu

Příloha 2 Seznam pravidel nadefinovaných pomocí regulárních výrazů

1. Interpunkce v cíli stejná jako ve zdroji

Source: [[:punct:]]\$

Target: -"[[:punct:]]\$"

Mode: Regular Expression, No Whitespace Trimming

PowerSearch on

Source: -"@1"

Target: "([[:punct:]] \$)=1"

Mode: Regular Expression, No Whitespace Trimming

PowerSearch on

2. V cílovém segmentu nesmí být zdvojená interpunkce

Target: [a-z]\.(!\.|\:|;)\.\.\.\.\.:(:|;);(:|;)

Mode: Regular Expression

3. Před interpunkčním znaménkem na konci věty nesmí být mezera

Target: [[:space:]](\.|\:|\?|!|;)

Mode: Regular Expression

4. V číselném rozsahu musí být pomlčka, nikoli spojovník

Source: [0-9][[:space:]]*\-[[:space:]]*[0-9][0-9][[:space:]]

Target: -"[0-9]\-[09]"

Mode: Regular Expression, No Whitespace Trimming

PowerSearch on

5. V cílovém segmentu smí být pouze jedna věta

Target: \.[[:sep:]][[:letter:]]%

Mode: Regular Expression, Case Sensitive, No Whitespace Trimming

Příloha 3 CD

K práci je přiloženo CD s tímto obsahem:

- PDF soubor se seznamem všech zjištěných chyb
- Souhrnná tabulka – kvantitativní část
- Souhrnná tabulka – kvalitativní část